

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 21ης Δεκεμβρίου 2023*

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των καταναλωτών – Σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου χωρίς υποχρέωση αγοράς – Οδηγία 2008/48/ΕΚ – Άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο δ' – Έννοια της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης χωρίς υποχρέωση αγοράς του αντικειμένου της σύμβασης – Οδηγία 2002/65/ΕΚ – Άρθρο 1, παράγραφος 1, και άρθρο 2, στοιχείο β' – Έννοια της σύμβασης χρηματοοικονομικών υπηρεσιών – Οδηγία 2011/83/ΕΕ – Άρθρο 2, σημείο 6, και άρθρο 3, παράγραφος 1 – Έννοια της σύμβασης παροχής υπηρεσιών – Άρθρο 2, σημείο 7 – Έννοια της εξ αποστάσεως σύμβασης – Άρθρο 2, σημείο 8 – Έννοια της σύμβασης εκτός εμπορικού καταστήματος – Άρθρο 16, στοιχείο ιβ' – Εξαίρεση από το δικαίωμα υπαναχώρησης όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών ενοικίασης αυτοκινήτων – Σύμβαση πίστωσης για την αγορά αυτοκινήτου – Οδηγία 2008/48 – Άρθρο 10, παράγραφος 2 – Απαιτήσεις σχετικές με τις πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στη σύμβαση – Τεκμήριο συμμόρφωσης προς την υποχρέωση παροχής πληροφοριών στην περίπτωση χρήσης προβλεπόμενου από τη σχετική ρύθμιση υποδείγματος παροχής πληροφοριών – Έλλειψη οριζόντιου άμεσου αποτελέσματος οδηγίας – Άρθρο 14, παράγραφος 1 – Δικαίωμα υπαναχώρησης – Έναρξη της προθεσμίας υπαναχώρησης σε περίπτωση ελλিপών ή εσφαλμένων πληροφοριών – Καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης – Αποδυνάμωση του δικαιώματος υπαναχώρησης – Απαίτηση περί προηγούμενης επιστροφής του οχήματος σε περίπτωση άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης ως προς συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-38/21, C-47/21 και C-232/21,

με αντικείμενο τρεις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Landgericht Ravensburg (πρωτοδικείο Ravensburg, Γερμανία) με απόφαση της 30ής Δεκεμβρίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Ιανουαρίου 2021 και συμπληρώθηκε με απόφαση της 24ης Αυγούστου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο την 1η Σεπτεμβρίου 2021 (υπόθεση C-38/21), με απόφαση της 8ης Ιανουαρίου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Ιανουαρίου 2021 (υπόθεση C-47/21), και με απόφαση της 19ης Μαρτίου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Απριλίου 2021 (υπόθεση C-232/21), στο πλαίσιο των δικών

VK

κατά

BMW Bank GmbH (C-38/21),

και

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

F. F.

κατά

C. Bank AG (C-47/21),

και

CR,

AY,

ML,

BQ

κατά

Volkswagen Bank GmbH,

Audi Bank (C-232/21),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, Πρόεδρο, L. Bay Larsen, Αντιπρόεδρο, Κ. Jürimäe, Κ. Λυκούργο, E. Regan, F. Biltgen, N. Piçarra, Z. Csehi, προέδρους τμήματος, M. Safjan (εισηγητή), S. Rodin, P. G. Xuereb, I. Ziemele, J. Passer, Δ. Γρατσιά και M. L. Arastey Sahún, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. M. Collins

γραμματέας: M. Krausenböck, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 7ης Σεπτεμβρίου 2022,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- οι CR, AY, ML και BQ, εκπροσωπούμενοι από τους M. Basun, D. Er και A. Esser, Rechtsanwälte,
- η BMW Bank GmbH, εκπροσωπούμενη από τους A. Ederle και R. Hall, Rechtsanwälte,
- η C. Bank AG, εκπροσωπούμενη από τον T. Winter, Rechtsanwalt,
- η Volkswagen Bank GmbH και η Audi Bank, εκπροσωπούμενες από τους I. Heigl, T. Winter και B. Zerelles, Rechtsanwälte,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller, U. Bartl, M. Hellmann και U. Kühne,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την G. Goddin, τον B.-R. Killmann και την I. Rubene,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Φεβρουαρίου 2023,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2002/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Σεπτεμβρίου 2002, σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές και την τροποποίηση των οδηγιών 90/619/ΕΟΚ του Συμβουλίου, 97/7/ΕΚ και 98/27/ΕΚ (ΕΕ 2002, L 271, σ. 16), του άρθρου 3, στοιχείο γ', του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχεία ιβ', ιστ', ιη' και κ', και του άρθρου 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2008, L 133, σ. 66), του άρθρου 2, σημεία 7, 9 και 12, και του άρθρου 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με τα δικαιώματα των καταναλωτών, την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ 2011, L 304, σ. 64), καθώς και του άρθρου 267, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.
- 2 Οι ως άνω αιτήσεις υποβλήθηκαν στο πλαίσιο ένδικων διαφορών μεταξύ VK και BMW Bank GmbH (υπόθεση C-38/21), μεταξύ F. F. και C. Bank AG (υπόθεση C-47/21) καθώς και μεταξύ CR και Volkswagen Bank GmbH και μεταξύ AY, ML και BQ, αφενός, και Audi Bank, αφετέρου (υπόθεση C-232/21), όσον αφορά την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης εκ μέρους των VK, F. F., CR, AY, ML και BQ σε σχέση με τις συμβάσεις που έχουν συνάψει, ως καταναλωτές, με τις τράπεζες αυτές.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2002/65

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 14, 15 και 19 της οδηγίας 2002/65 έχουν ως εξής:

«(14) Η παρούσα οδηγία καλύπτει όλες τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που είναι δυνατόν να παρασχεθούν εξ αποστάσεως. Ωστόσο, ορισμένες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες διέπονται από ειδικές διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας που εξακολουθούν να εφαρμόζονται στις συγκεκριμένες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Είναι, εντούτοις, σκόπιμο να θεσπιστούν αρχές σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία τέτοιων υπηρεσιών.

(15) Η διαπραγμάτευση συμβάσεων εξ αποστάσεως συνεπάγεται τη χρησιμοποίηση μέσω επικοινωνίας εξ αποστάσεως, χρησιμοποιούμενων στο πλαίσιο ενός συστήματος εξ αποστάσεως πώλησης ή παροχής υπηρεσιών, χωρίς ταυτόχρονη παρουσία του προμηθευτή και του καταναλωτή. Η διαρκής εξέλιξη των μέσων αυτών επιβάλλει την ανάγκη καθορισμού έγκυρων αρχών ακόμη και για τα μέσα που χρησιμοποιούνται προς το παρόν ελάχιστα. Επομένως, οι συμβάσεις εξ αποστάσεως είναι εκείνες των οποίων η προσφορά, η διαπραγμάτευση και η σύναψη πραγματοποιούνται εξ αποστάσεως.

[...]

(19) Ο προμηθευτής είναι το πρόσωπο που παρέχει υπηρεσίες εξ αποστάσεως. Η παρούσα οδηγία θα πρέπει, ωστόσο, να εφαρμόζεται και σε περίπτωση που κάποια από τις φάσεις της εμπορίας διεκπεραιώνεται με τη συμμετοχή κάποιου διαμεσολαβητή. Έχοντας υπόψη τη φύση και το βαθμό αυτής της συμμετοχής, θα πρέπει να εφαρμόζονται στο διαμεσολαβητή αυτόν, οι κατάλληλες διατάξεις της παρούσας οδηγίας, ανεξάρτητα από το νομικό του καθεστώς.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2002/65, το οποίο επιγράφεται «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Αντικείμενο της παρούσας οδηγίας είναι η προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές.»

5 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί», προβλέπει τα ακόλουθα:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) “σύμβαση εξ αποστάσεως”: κάθε σύμβαση που αφορά χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και συνάπτεται μεταξύ ενός προμηθευτή και ενός καταναλωτή, στο πλαίσιο συστήματος εξ αποστάσεως πώλησης ή παροχής υπηρεσιών οργανωμένου από τον προμηθευτή, ο οποίος χρησιμοποιεί αποκλειστικά, για τη σύμβαση αυτή, ένα ή περισσότερα μέσα επικοινωνίας εξ αποστάσεως, μέχρι και τη στιγμή σύναψης της σύμβασης·

β) “χρηματοοικονομική υπηρεσία”: κάθε υπηρεσία τραπεζικής, πιστωτικής, ασφαλιστικής ή επενδυτικής φύσεως, ή σχετική με ατομικές συντάξεις ή με πληρωμές·

[...].»

6 Το άρθρο 6 της ίδιας οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα υπαναχώρησης», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι ο καταναλωτής διαθέτει προθεσμία δεκατεσσάρων ημερολογιακών ημερών για να υπαναχωρήσει, χωρίς καμία ποινή και χωρίς να αναφέρει αιτιολογία. [...]

[...]

2. Το δικαίωμα υπαναχώρησης δεν εφαρμόζεται:

[...]

γ) στις συμβάσεις των οποίων η εκτέλεση έχει ολοκληρωθεί πλήρως και από τα δύο μέρη με ρητή αίτηση του καταναλωτή προτού ασκήσει ο καταναλωτής το δικαίωμα υπαναχώρησης.

[...]

Η οδηγία 2008/48

7 Οι αιτιολογικές σκέψεις 7 έως 10, 31, 34 και 35 της οδηγίας 2008/48 έχουν ως εξής:

«(7) Για να διευκολυνθεί η δημιουργία εσωτερικής αγοράς στον τομέα της καταναλωτικής πίστης καθώς και η εύρυθμη λειτουργία της, απαιτείται να προβλεφθεί η θέσπιση εναρμονισμένου κοινοτικού πλαισίου σε ορισμένους βασικούς τομείς. Λαμβανομένων υπόψη της συνεχώς αναπτυσσόμενης αγοράς καταναλωτικής πίστης και της αυξανόμενης κινητικότητας των ευρωπαϊών πολιτών, η θέσπιση διορατικής κοινοτικής νομοθεσίας που θα είναι σε θέση να προσαρμοσθεί στις μελλοντικές μορφές πίστωσης και που θα παρέχει στα κράτη μέλη τον κατάλληλο βαθμό ευελιξίας στην εφαρμογή της αναμένεται να συμβάλει στη διαμόρφωση σύγχρονου συνόλου κανόνων δικαίου για την καταναλωτική πίστη.

(8) Είναι σημαντικό η αγορά να προσφέρει επαρκή προστασία στους καταναλωτές, για να εξασφαλισθεί η καταναλωτική εμπιστοσύνη. Με τον τρόπο αυτό, η ελεύθερη κυκλοφορία των πιστωτικών προσφορών θα μπορεί να πραγματοποιείται με τις καλύτερες δυνατές συνθήκες τόσο γι' αυτούς που προσφέρουν όσο και γι' αυτούς που ζητούν πίστωση, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των καταστάσεων που επικρατούν στα κατ' ιδίαν κράτη μέλη.

(9) Για να εξασφαλισθεί υψηλό και ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των συμφερόντων όλων των καταναλωτών της Κοινότητας και για να δημιουργηθεί γνήσια εσωτερική αγορά, χρειάζεται πλήρης εναρμόνιση. Επομένως, δεν θα πρέπει να επιτρέπεται στα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν εθνικές διατάξεις διαφορετικές από αυτές που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία. Ωστόσο, ο περιορισμός αυτός θα πρέπει να ισχύει μόνον προκειμένου περί διατάξεων τις οποίες εναρμονίζει η παρούσα οδηγία. Όπου δεν υφίστανται τέτοιες εναρμονισμένες διατάξεις, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παραμείνουν ελεύθερα να διατηρούν ή να εισάγουν εθνικές νομοθετικές ρυθμίσεις. Συνεπώς, τα κράτη μέλη μπορούν, π.χ., να διατηρούν ή να εισάγουν εθνικές διατάξεις για την από κοινού και εις ολόκληρον ευθύνη του πωλητή ή του παρόχου των υπηρεσιών και του πιστωτικού φορέα. Άλλο παράδειγμα αυτής της δυνατότητας των κρατών μελών θα μπορούσε να είναι η διατήρηση ή εισαγωγή εθνικών διατάξεων για την ακύρωση της σύμβασης πώλησης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών, εάν ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησής του από τη σύμβαση πίστωσης. [...]

(10) Οι ορισμοί που περιέχονται στην παρούσα οδηγία καθορίζουν το εύρος της εναρμόνισης. Η υποχρέωση των κρατών μελών να εφαρμόζουν τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας θα πρέπει, συνεπώς, να περιορίζεται στο πεδίο εφαρμογής της, όπως οριοθετείται από τους ορισμούς αυτούς. Ωστόσο, η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να εμποδίζει τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, τις οικείες διατάξεις σε τομείς που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της. Με αυτό τον τρόπο, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να διατηρούν ή να θεσπίζουν νομοθετικές διατάξεις αντίστοιχες προς τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας ή προς ορισμένες από τις διατάξεις της σχετικά με συμβάσεις πίστωσης που δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, π.χ. συμβάσεις πίστωσης

που αφορούν ποσά κάτω των 200 ευρώ ή άνω των 75 000 ευρώ. Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να εφαρμόζουν τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας και σε συνδεδεμένες πιστώσεις, οι οποίες δεν εμπίπτουν στον ορισμό περί συνδεδεμένης σύμβασης πίστωσης, όπως περιέχεται στην παρούσα οδηγία. Με τον τρόπο αυτό, οι διατάξεις περί συνδεδεμένων συμβάσεων πίστωσης θα μπορούσαν να εφαρμόζονται στις συμβάσεις πίστωσης που χρησιμεύουν μόνο εν μέρει για τη χρηματοδότηση σύμβασης για την προμήθεια αγαθών ή την παροχή υπηρεσίας.

[...]

- (31) Για να είναι σε θέση ο καταναλωτής να γνωρίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του στο πλαίσιο της σύμβασης πίστωσης, η σύμβαση θα πρέπει να περιέχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο.

[...]

- (34) Για την προσέγγιση των διαδικασιών άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης σε ορισμένους τομείς, είναι αναγκαίο να προβλεφθεί το δικαίωμα υπαναχώρησης άνευ ποινής και χωρίς υποχρέωση αιτιολόγησης, υπό συνθήκες παρεμφερείς με εκείνες που προβλέπονται από την οδηγία 2002/65[...].

- (35) Εφόσον ο καταναλωτής υπαναχωρήσει από σύμβαση πίστωσης σε σχέση με την οποία έχει παραλάβει αγαθά, ιδίως από αγορά με δόσεις ή σύμβαση εκμίσθωσης ή χρηματοδοτικής μίσθωσης που προβλέπει υποχρέωση αγοράς, η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να εμποδίζει τα κράτη μέλη να ρυθμίζουν ζητήματα που αφορούν την επιστροφή των αγαθών ή τα συναφή ζητήματα.

[...]»

- 8 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2008/48, το οποίο επιγράφεται «Αντικείμενο», ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία έχει ως σκοπό την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν τις συμβάσεις πίστωσης με τους καταναλωτές.»

- 9 Το άρθρο 2 της οδηγίας επιγράφεται «Πεδίο εφαρμογής» και προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις συμβάσεις πίστωσης.

2. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στις:

[...]

- δ) συμβάσεις μίσθωσης ή χρηματοδοτικής μίσθωσης στις οποίες ούτε η ίδια η σύμβαση ούτε τυχόν άλλη αυτοτελής σύμβαση ορίζουν υποχρέωση αγοράς του αντικειμένου της σύμβασης· η ύπαρξη υποχρέωσης θεωρείται ότι υφίσταται όταν αποφασίζεται μονομερώς από τον πιστωτικό φορέα·

[...]».

10 Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί», ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

γ) “σύμβαση πίστωσης”: σύμβαση δυνάμει της οποίας πιστωτικός φορέας χορηγεί ή υπόσχεται να χορηγήσει σε καταναλωτή πίστωση υπό μορφή προθεσμιακής καταβολής, δανείου ή οποιασδήποτε άλλης παρόμοιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης, με εξαίρεση τις συμβάσεις που συνάπτονται για τη συνεχή παροχή υπηρεσιών ή για την προμήθεια αγαθών του ίδιου είδους, σύμφωνα με τις οποίες ο καταναλωτής καταβάλλει με δόσεις το τίμημα για τις εν λόγω υπηρεσίες ή αγαθά κατά τη διάρκεια της παροχής τους·

[...]

θ) “συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο”: το συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή, εκφραζόμενο ως ετήσιο ποσοστό του συνολικού ποσού της πίστωσης, συμπεριλαμβανομένου, κατά περίπτωση, του κόστους, σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 2·

[...]

ιδ) “συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης”: σύμβαση πίστωσης στην οποία:

- i) η εν λόγω πίστωση χρησιμεύει αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση σύμβασης που αφορά την προμήθεια συγκεκριμένων αγαθών ή την παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας· και
- ii) οι δύο αυτές συμβάσεις συνιστούν αντικειμενικά μία οικονομική ενότητα· θεωρείται ότι υπάρχει οικονομική ενότητα όταν ο προμηθευτής του αγαθού ή ο πάροχος της υπηρεσίας χρηματοδοτεί ο ίδιος την πίστωση του καταναλωτή ή, σε περίπτωση χρηματοδότησης της πίστωσης από τρίτο, εάν ο πιστωτικός φορέας χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του προμηθευτή του αγαθού ή του παρόχου της υπηρεσίας για τη σύναψη ή την προετοιμασία της σύμβασης πίστωσης, ή εάν τα συγκεκριμένα αγαθά ή η παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας καθορίζονται ρητώς στη σύμβαση πίστωσης.

[...]»

11 Το άρθρο 10 της οδηγίας 2008/48, το οποίο επιγράφεται «Πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στη σύμβαση πίστωσης», ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Η σύμβαση πίστωσης πρέπει να προσδιορίζει, με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο:

[...]

ιβ) το εφαρμοστέο επιτόκιο υπερημερίας όπως ισχύει τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης πίστωσης και τις ρυθμίσεις για την προσαρμογή του, και, κατά περίπτωση, τα έξοδα για αθέτηση καταβολής·

[...]

ιστ) την ύπαρξη ή την απουσία δικαιώματος υπαναχώρησης, την περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας μπορεί να ασκηθεί και άλλους όρους που διέπουν την άσκησή του, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικά με την υποχρέωση του καταναλωτή να καταβάλει το αναληφθέν κεφάλαιο και τους τόκους σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 3 στοιχείο β), και το ποσό των καταβλητέων τόκων σε ημερήσια βάση·

[...]

ιη) το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης, τη διαδικασία πρόωρης εξόφλησης καθώς και, κατά περίπτωση, πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα και τον τρόπο καθορισμού της αποζημίωσης αυτής·

[...]

κ) την ύπαρξη ή μη εξωδικαστικών διαδικασιών και μηχανισμών επανόρθωσης υπέρ του καταναλωτή, σε περίπτωση δε που υπάρχουν, τις μεθόδους πρόσβασης σε αυτές·

[...]».

12 Το άρθρο 14 της οδηγίας επιγράφεται «Δικαίωμα υπαναχώρησης» και προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Ο καταναλωτής διαθέτει προθεσμία δεκατεσσάρων ημερολογιακών ημερών για να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση πίστωσης χωρίς να αναφέρει τους λόγους.

Η προθεσμία αυτή υπαναχώρησης αρχίζει:

α) είτε την ημέρα σύναψης της σύμβασης πίστωσης· είτε

β) την ημέρα κατά την οποία ο καταναλωτής παραλαμβάνει τους όρους της σύμβασης και τις πληροφορίες κατά το άρθρο 10, εάν η ημέρα αυτή είναι μεταγενέστερη από την ημερομηνία στην οποία αναφέρεται το στοιχείο α) του παρόντος εδαφίου.

[...]

3. Εάν ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησης, πρέπει:

α) για να προβεί στην υπαναχώρηση πριν από τη λήξη της προθεσμίας που προβλέπεται στην παράγραφο 1, να ενημερώσει σχετικά τον πιστωτικό φορέα βάσει των πληροφοριών που παρέχει ο πιστωτικός φορέας σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 2 στοιχείο ι[στ]), με τρόπο που μπορεί να αποδειχθεί σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Η προθεσμία θεωρείται ότι έχει τηρηθεί εάν η ειδοποίηση, εφόσον έχει υποβληθεί εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου που τίθεται στη διάθεση του πιστωτικού φορέα και στο οποίο ο τελευταίος έχει πρόσβαση, αποσταλεί πριν από τη λήξη της προθεσμίας· και

β) να καταβάλει στον πιστωτικό φορέα το κεφάλαιο και τους δεδουλευμένους τόκους επί του κεφαλαίου αυτού από την ημερομηνία ανάληψης της πίστωσης μέχρι την ημερομηνία εξόφλησης του κεφαλαίου στον πιστωτικό φορέα χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και το αργότερο εντός 30 ημερολογιακών ημερών από την αποστολή της κοινοποίησης της υπαναχώρησης στον πιστωτικό φορέα. Οι τόκοι υπολογίζονται βάσει του συμφωνηθέντος

χρεωστικού επιτοκίου. Ο πιστωτικός φορέας δεν δικαιούται άλλης αποζημίωσης από τον καταναλωτή στην περίπτωση υπαναχώρησης, εκτός της αποζημίωσης για μη επιστρεφόμενα τέλη τα οποία κατέβαλε ο πιστωτικός φορέας σε οιαδήποτε δημόσια διοικητική υπηρεσία.

4. Εάν ο πιστωτικός φορέας ή τρίτος παρέχει συμπληρωματική υπηρεσία σχετική με τη σύμβαση πίστωσης βάσει συμφωνίας μεταξύ του τρίτου και του πιστωτικού φορέα, ο καταναλωτής δεν δεσμεύεται πλέον ως προς τη συμπληρωματική υπηρεσία εάν ασκήσει δικαίωμα υπαναχώρησης από τη σύμβαση πίστωσης σύμφωνα με το παρόν άρθρο.

[...]

- 13 Το άρθρο 22 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Εναρμόνιση και αναγκαστικός χαρακτήρας της παρούσας οδηγίας», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Καθόσον η παρούσα οδηγία περιέχει εναρμονισμένες διατάξεις, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να διατηρούν ή να εισάγουν στο εθνικό τους δίκαιο διατάξεις που παρεκκλίνουν από αυτές που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία.»

Η οδηγία 2011/83

- 14 Οι αιτιολογικές σκέψεις 20 έως 22, 37 και 49 της οδηγίας 2011/83 έχουν ως εξής:

«(20) Ο ορισμός της σύμβασης που συνάπτεται εξ αποστάσεως θα πρέπει να καλύπτει όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες συνάπτεται σύμβαση μεταξύ εμπόρου και καταναλωτή στο πλαίσιο ενός οργανωμένου συστήματος πωλήσεων εξ αποστάσεως ή παροχής υπηρεσιών με αποκλειστική χρήση ενός ή περισσότερων μέσων επικοινωνίας εξ αποστάσεως (όπως π.χ. παραγγελία με ταχυδρομείο, Διαδίκτυο, τηλέφωνο ή φαξ), έως [και] τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης. Ο εν λόγω ορισμός θα πρέπει επίσης να καλύπτει καταστάσεις όπου ο καταναλωτής επισκέπτεται τον χώρο της επιχείρησης με σκοπό και μόνο να συγκεντρώσει πληροφορίες για τα αγαθά ή για τις υπηρεσίες και στη συνέχεια διαπραγματεύεται και συνάπτει τη σύμβαση εξ αποστάσεως. Κατ' αντιδιαστολή, μια σύμβαση για την οποία έγινε διαπραγμάτευση στον επαγγελματικό χώρο του εμπόρου και τελικά συνήφθη με μέσα επικοινωνίας εξ αποστάσεως δεν θα πρέπει να θεωρείται σύναψη συναφθείσα εξ αποστάσεως. Ούτε και μια σύμβαση που ξεκίνησε με εξ αποστάσεως επικοινωνία αλλά τελικά συνήφθη στον επαγγελματικό χώρο του εμπόρου θα πρέπει να θεωρείται σύμβαση εξ αποστάσεως. [...] Η έννοια ενός οργανωμένου συστήματος εξ αποστάσεως πωλήσεων ή παροχής υπηρεσιών θα πρέπει να περιλαμβάνει τα συστήματα εκείνα που προσφέρονται από έναν τρίτο, διάφορο του εμπόρου αλλά χρησιμοποιού[νται] από τον έμπορο, όπως είναι μια επιγραμμική πλατφόρμα. Αλλά δεν θα πρέπει να καλύπτει περιπτώσεις όπου ιστοσελίδες απλά προσφέρουν ενημέρωση για τον έμπορο, για τα αγαθά και/ή τις υπηρεσίες του και για τα στοιχεία επικοινωνίας του.

(21) Ως σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος θα πρέπει να ορίζεται η σύμβαση που συνάπτεται με την ταυτόχρονη φυσική παρουσία του εμπόρου και του καταναλωτή, σε χώρο που δεν αποτελεί το εμπορικό κατάστημα του εμπόρου, παραδείγματος χάριν στο σπίτι ή στον χώρο εργασίας του καταναλωτή. Κατά τις συναλλαγές εκτός εμπορικών καταστημάτων, ο καταναλωτής μπορεί να είναι δυνητικά υπό ψυχολογική πίεση ή αντιμέτωπος με το στοιχείο του αιφνιδιασμού, ανεξάρτητα από το εάν ο καταναλωτής έχει ζητήσει την επίσκεψη του εμπόρου ή όχι. Ο ορισμός της σύμβασης εκτός εμπορικού καταστήματος θα πρέπει να περιλαμβάνει και καταστάσεις κατά τις οποίες ο έμπορος

απευθύνεται προσωπικά και ατομικά σε συγκεκριμένο καταναλωτή εκτός εμπορικού καταστήματος, αλλά η σύμβαση συνάπτεται αμέσως μετά στο εμπορικό κατάστημα του εμπόρου ή με εξ αποστάσεως επικοινωνία. Ο ορισμός μιας εκτός εμπορικού καταστήματος συναπτόμενης σύμβασης δεν θα πρέπει να καλύπτει καταστάσεις όπου οι έμποροι πρωτοεμφανίζονται στο σπίτι του καταναλωτή με αποκλειστικό σκοπό τη διενέργεια μετρήσεων ή την παράδοση εκτίμησης χωρίς καμία υποχρέωση εκ μέρους του καταναλωτή και εφόσον η σύμβαση συνάπτεται μεταγενέστερα στον επαγγελματικό χώρο του εμπόρου ή με εξ αποστάσεως επικοινωνία επί τη βάσει της εκτίμησης του εμπόρου. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η σύμβαση δεν πρέπει να θεωρείται ότι έχει συναφθεί αμέσως μετά την επικοινωνία του εμπόρου με τον καταναλωτή, εάν ο καταναλωτής είχε χρόνο να σκεφτεί την εκτίμηση του εμπόρου πριν συνάψει τη σύμβαση. Ως εκτός εμπορικού καταστήματος συναπτόμενες συμβάσεις θα πρέπει να θεωρούνται και οι αγορές που πραγματοποιούνται στη διάρκεια εκδρομής που οργανώνεται από τον έμπορο κατά τη διάρκεια της οποίας προωθούνται και προσφέρονται προς πώληση τα κτηθέντα προϊόντα.

- (22) Τα εμπορικά καταστήματα θα πρέπει να περιλαμβάνουν εγκαταστάσεις σε οποιαδήποτε μορφή (όπως καταστήματα, πάγκοι αγорών ή φορτηγά) οι οποίες χρησιμεύουν ως μόνιμος ή συνήθης χώρος συναλλαγών για τον έμπορο. [...] Το εμπορικό κατάστημα προσώπου που ενεργεί εξ ονόματος ή για λογαριασμό του εμπόρου κατά τα οριζόμενα στην παρούσα οδηγία θα πρέπει να θεωρείται εμπορικό κατάστημα κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας.

[...]

- (37) [...] Όσον αφορά τις συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος, ο καταναλωτής θα πρέπει να έχει το δικαίωμα υπαναχώρησης εξαιτίας του δυνητικού στοιχείου του αιφνιδιασμού και/ή της ψυχολογικής πίεσης. [...]

[...]

- (49) Θα πρέπει να υπάρχουν ορισμένες εξαιρέσεις από το δικαίωμα υπαναχώρησης, τόσο για τις εξ αποστάσεως, όσο και για τις εκτός εμπορικών καταστημάτων συμβάσεις. [...] Το δικαίωμα υπαναχώρησης θα πρέπει να μην εφαρμόζεται ούτε για αγαθά που έχουν παραχθεί σύμφωνα με τις προδιαγραφές του καταναλωτή [...] Η παροχή δικαιώματος υπαναχώρησης στον καταναλωτή θα μπορεί επίσης να αντενδείκνυται στην περίπτωση ορισμένων υπηρεσιών όπου η σύναψη σύμβασης συνεπάγεται την κράτηση χωρητικότητας την οποία, εάν ασκούνταν δικαίωμα υπαναχώρησης, ο έμπορος ενδέχεται να δυσκολευόταν να καλύψει. Αυτό ισχύει για παράδειγμα όταν γίνονται κρατήσεις σε ξενοδοχεία ή σε αγροικίες διακοπών ή σε πολιτιστικές ή αθλητικές εκδηλώσεις.»

- 15 Το άρθρο 2 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί», προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

2) “έμπορος”: κάθε φυσικό πρόσωπο ή κάθε νομικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από το εάν διέπεται από το ιδιωτικό ή δημόσιο δίκαιο, το οποίο ενεργεί, ακόμη και μέσω κάθε άλλου προσώπου ενεργούντος εξ ονόματός του ή για λογαριασμό του, για σκοπούς οι οποίοι σχετίζονται με τις εμπορικές, επιχειρηματικές, βιοτεχνικές ή επαγγελματικές δραστηριότητές του σε σχέση με συμβάσεις καλυπτόμενες από την παρούσα οδηγία·

[...]

5) “σύμβαση πώλησης”: κάθε σύμβαση βάσει της οποίας ο έμπορος μεταβιβάζει ή αναλαμβάνει να μεταβιβάσει την κυριότητα αγαθών στον καταναλωτή, ο δε καταναλωτής καταβάλλει ή αναλαμβάνει να καταβάλει το τίμημα, καθώς και κάθε σύμβαση που έχει ως αντικείμενο ταυτόχρονα την παροχή αγαθών και υπηρεσιών·

6) “σύμβαση παροχής υπηρεσιών”: κάθε σύμβαση πλην σύμβασης πώλησης βάσει της οποίας ο έμπορος παρέχει ή αναλαμβάνει να παράσχει υπηρεσία στον καταναλωτή, ο δε καταναλωτής καταβάλλει ή αναλαμβάνει να καταβάλει το τίμημα·

7) “εξ αποστάσεως σύμβαση”: κάθε σύμβαση η οποία συνάπτεται μεταξύ του εμπόρου και του καταναλωτή στο πλαίσιο ενός οργανωμένου συστήματος πωλήσεων εξ αποστάσεως ή παροχής υπηρεσιών χωρίς την ταυτόχρονη φυσική παρουσία του εμπόρου και του καταναλωτή, με αποκλειστική χρήση ενός ή περισσότερων μέσων επικοινωνίας εξ αποστάσεως μέχρι και τη στιγμή σύναψης της σύμβασης·

8) “σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος”: κάθε σύμβαση μεταξύ του εμπόρου και του καταναλωτή:

α) η οποία συνάπτεται με ταυτόχρονη φυσική παρουσία του εμπόρου και του καταναλωτή σε χώρο που δεν είναι το εμπορικό κατάστημα του εμπόρου,

β) για την οποία έγινε προσφορά από τον καταναλωτή κάτω από τις ίδιες συνθήκες που περιγράφονται στο στοιχείο α),

γ) η οποία συνάπτεται στο εμπορικό κατάστημα του εμπόρου ή με χρήση οποιουδήποτε μέσου εξ αποστάσεως επικοινωνίας αμέσως μετά από προσωπική και ατομική επαφή με τον καταναλωτή σε χώρο που δεν είναι το εμπορικό κατάστημα του εμπόρου, με την ταυτόχρονη φυσική παρουσία του εμπόρου και του καταναλωτή, ή

δ) η οποία συνάπτεται στη διάρκεια εκδρομής οργανωμένης από τον έμπορο με σκοπό ή αποτέλεσμα τη διαφήμιση και πώληση αγαθών ή υπηρεσιών στον καταναλωτή·

9) “εμπορικό κατάστημα”:

α) κάθε ακίνητος χώρος λιανικής πώλησης, όπου ο έμπορος πραγματοποιεί τη δραστηριότητά του σε μόνιμη βάση, ή

β) κάθε κινητός χώρος λιανικής πώλησης, όπου ο έμπορος πραγματοποιεί τη δραστηριότητά του σε συνήθη βάση·

[...]

12) “χρηματοοικονομική υπηρεσία”: κάθε υπηρεσία τραπεζικής, πιστωτικής, ασφαλιστικής ή επενδυτικής φύσης, ή σχετική με ατομικές συντάξεις, με επενδύσεις ή με πληρωμές·

[...]».

16 Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται, βάσει των όρων και στον βαθμό που ορίζεται στις διατάξεις της, σε οποιαδήποτε σύμβαση συνάπτεται μεταξύ ενός εμπόρου και ενός καταναλωτή. Εφαρμόζεται επίσης σε συμβάσεις προμήθειας νερού, φυσικού αερίου, ηλεκτρικής ενέργειας ή τηλεθέρμανσης, μεταξύ άλλων και από δημόσιους παρόχους, στον βαθμό που τα προϊόντα αυτά παρέχονται σε συμβατική βάση.

[...]

3. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις:

[...]

δ) για χρηματοοικονομικές υπηρεσίες:

[...]».

17 Το άρθρο 6 της ίδιας οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Απαιτήσεις ενημέρωσης για συμβάσεις εξ αποστάσεως και συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«1. Πριν δεσμευθεί ο καταναλωτής με σύμβαση συναπτόμενη εξ αποστάσεως ή εκτός εμπορικού καταστήματος ή με οποιαδήποτε αντίστοιχη προσφορά, ο έμπορος παρέχει στον καταναλωτή τις ακόλουθες πληροφορίες με ευκρινή και κατανοητό τρόπο:

α) τα κύρια χαρακτηριστικά των αγαθών ή των υπηρεσιών, στον βαθμό που ενδείκνυται σε σχέση με το μέσο και τα αγαθά ή τις υπηρεσίες:

[...]

ε) τη συνολική τιμή των αγαθών ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των φόρων, ή αν, λόγω της φύσεως των αγαθών ή των υπηρεσιών, η τιμή δεν μπορεί ευλόγως να καθοριστεί εκ των προτέρων, τον τρόπο με τον οποίο πρόκειται να υπολογιστεί η τιμή [...].

[...]

ζ) τις διευθετήσεις πληρωμής, παράδοσης, εκτέλεσης, τη[ν] προθεσμί[α] εντός της οποίας ο έμπορος αναλαμβάνει να παραδώσει τα αγαθά ή να παράσχει τις υπηρεσίες και, κατά περίπτωση, τη[ν] πολιτικ[ή] που εφαρμόζει ο έμπορος για την αντιμετώπιση των παραπόνων·

[...]

ιε) τη διάρκεια της σύμβασης, κατά περίπτωση, ή, εάν η σύμβαση είναι αορίστου χρόνου ή αυτόματης παράτασης, τους όρους για τη λήξη της σύμβασης·

[...]».

18 Το άρθρο 9 της οδηγίας 2011/83, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα υπαναχώρησης», προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Εκτός εάν ισχύουν οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 16, ο καταναλωτής διαθέτει προθεσμία 14 ημερών για να υπαναχωρήσει από την εξ αποστάσεως σύμβαση ή τη σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος χωρίς να αναφέρει τους λόγους και χωρίς καμία επιβάρυνση πέρα από τις προβλεπόμενες στο άρθρο 13 παράγραφος 2 και στο άρθρο 14.

2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 10, η προβλεπόμενη στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου προθεσμία υπαναχώρησης λήγει 14 ημέρες:

α) από την ημερομηνία σύναψης της σύμβασης, για τις συμβάσεις υπηρεσιών·

[...].».

19 Το άρθρο 16 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Εξαιρέσεις από το δικαίωμα υπαναχώρησης», ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη δεν παρέχουν το δικαίωμα υπαναχώρησης που προβλέπεται στα άρθρα 9 έως 15 για τις εξ αποστάσεως και εκτός εμπορικού καταστήματος συναπτόμενες συμβάσεις, όσον αφορά τα ακόλουθα:

[...]

γ) την προμήθεια αγαθών που κατασκευάζονται σύμφωνα με τις προδιαγραφές του καταναλωτή ή σαφώς εξατομικευμένων·

[...]

ιβ) την παροχή στέγασης πλην για σκοπούς κατοικίας, μεταφοράς αγαθών, υπηρεσιών ενοικίασης αυτοκινήτων, εστίασης ή υπηρεσιών σχετιζόμενων με δραστηριότητες αναψυχής εάν η σύμβαση προβλέπει συγκεκριμένη ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης·

[...].».

Το γερμανικό δίκαιο

Ο Θεμελιώδης Νόμος

20 Το άρθρο 25 του Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (Θεμελιώδους Νόμου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας) (στο εξής: Θεμελιώδης Νόμος) έχει ως εξής:

«Οι γενικοί κανόνες του δημόσιου διεθνούς δικαίου συνιστούν τμήμα του ομοσπονδιακού δικαίου. Υπερισχύουν των νόμων και παράγουν άμεσα δικαιώματα και υποχρεώσεις για τους κατοίκους της ομοσπονδιακής επικράτειας.»

Ο αστικός κώδικας

- 21 Το άρθρο 242 του Bürgerliches Gesetzbuch (αστικού κώδικα, στο εξής: BGB), το οποίο φέρει τον τίτλο «Καλόπιστη εκπλήρωση», ορίζει τα ακόλουθα:
- «Ο οφειλέτης υποχρεούται να εκπληρώσει την παροχή όπως απαιτεί η καλή πίστη, λαμβανομένων υπόψη των συναλλακτικών ηθών.»
- 22 Το άρθρο 247 του BGB, το οποίο επιγράφεται «Βασικό επιτόκιο», προβλέπει τα εξής:
- «(1) Το βασικό επιτόκιο ανέρχεται σε 3,62 %. Την 1η Ιανουαρίου και την 1η Ιουλίου κάθε έτους, το επιτόκιο αυτό αναπροσαρμόζεται κατά τις ποσοστιαίες μονάδες αύξησης ή μείωσης της τιμής αναφοράς μετά την τελευταία αναπροσαρμογή. Η τιμή αναφοράς αντιστοιχεί στο επιτόκιο που καθόρισε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για την πιο πρόσφατη πράξη κύριας αναχρηματοδότησης που διενεργήθηκε πριν από την πρώτη ημερολογιακή ημέρα του σχετικού εξαμήνου.
- (2) Η Deutsche Bundesbank [Ομοσπονδιακή Τράπεζα της Γερμανίας] δημοσιεύει το ισχύον βασικό επιτόκιο στην Bundesanzeiger [επίσημη εφημερίδα της Γερμανίας] αμέσως μετά τις ημερομηνίες που αναφέρονται στη δεύτερη περίοδο της πρώτης παραγράφου.»
- 23 Το άρθρο 273 του BGB, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα επίσχεσης», ορίζει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:
- «Εάν ο οφειλέτης έχει κατά του δανειστή ληξιπρόθεσμη αξίωση βάσει της ίδιας έννομης σχέσης με εκείνη από την οποία απορρέει η οφειλή, έχει δικαίωμα, εφόσον δεν προκύπτει κάτι άλλο από την ενοχική σχέση, να αρνηθεί την εκπλήρωση της οφειλόμενης από αυτόν παροχής, έως ότου εκπληρωθεί η οφειλόμενη προς αυτόν παροχή (δικαίωμα επίσχεσης).»
- 24 Το άρθρο 274 του BGB επιγράφεται «Αποτελέσματα του δικαιώματος επίσχεσης» και έχει ως εξής:
- «(1) Όσον αφορά την αγωγή του δανειστή, το μόνο αποτέλεσμα της επίκλησης του δικαιώματος επίσχεσης είναι η καταδίκη του οφειλέτη σε παροχή έναντι λήψης της οφειλόμενης σε αυτόν παροχής (ταυτόχρονη εκπλήρωση).
- (2) Σε περίπτωση καταδίκης του οφειλέτη σε παροχή υπό τον όρο αυτόν, ο δανειστής μπορεί να επιδιώξει την αναγκαστική εκτέλεση της απαίτησής του, χωρίς να εκπληρώσει την παροχή την οποία οφείλει, εάν ο οφειλέτης έχει περιέλθει σε υπερμερία δανειστή.»
- 25 Το άρθρο 288 του BGB, το οποίο επιγράφεται «Τόκοι υπερμερίας και λοιπές αποζημιώσεις λόγω υπερμερίας», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:
- «Κάθε χρηματική οφειλή βαρύνεται με τόκους κατά τη διάρκεια της περιόδου υπερμερίας. Το επιτόκιο των τόκων υπερμερίας ανέρχεται σε πέντε ποσοστιαίες μονάδες ετησίως επιπλέον του βασικού επιτοκίου.»
- 26 Το άρθρο 293 του BGB, το οποίο επιγράφεται «Υπερμερία δανειστή», προβλέπει τα ακόλουθα:
- «Ο δανειστής γίνεται υπερήμερος αν δεν αποδέχεται την παροχή που του προσφέρεται.»

- 27 Το άρθρο 294 του BGB, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πραγματική προσφορά», ορίζει τα εξής:
«Η παροχή πρέπει να προσφέρεται στον δανειστή πραγματικά και να είναι η προσήκουσα.»
- 28 Το άρθρο 295 του BGB φέρει τον τίτλο «Ρηματική προσφορά» και έχει ως εξής:
«Η ρηματική προσφορά του οφειλέτη είναι επαρκής όταν ο δανειστής τού έχει δηλώσει ότι δεν θα δεχθεί την εκπλήρωση της παροχής ή όταν απαιτείται ενέργεια εκ μέρους του δανειστή για την εκπλήρωση της παροχής, ιδίως όταν το χρέος είναι άρσιμο. Η προσφορά εκπλήρωσης της παροχής ισοδυναμεί με πρόσκληση προς τον δανειστή να προβεί στην αναγκαία ενέργεια.»
- 29 Το άρθρο 312b του BGB, το οποίο επιγράφεται «Συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος», προβλέπει τα ακόλουθα:
- «(1) Συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος είναι οι συμβάσεις
1. οι οποίες συνάπτονται με ταυτόχρονη φυσική παρουσία του εμπόρου και του καταναλωτή σε χώρο που δεν είναι το εμπορικό κατάστημα του εμπόρου,
 2. συνάπτονται κατόπιν προσφοράς του καταναλωτή υπό τις ίδιες συνθήκες που περιγράφονται στο σημείο 1,
 3. οι οποίες συνάπτονται στο εμπορικό κατάστημα του εμπόρου ή με χρήση οποιουδήποτε μέσου εξ αποστάσεως επικοινωνίας αμέσως μετά από προσωπική και ατομική επαφή με τον καταναλωτή σε χώρο που δεν είναι το εμπορικό κατάστημα του εμπόρου, με ταυτόχρονη φυσική παρουσία του εμπόρου και του καταναλωτή, ή
 4. οι οποίες συνάπτονται στη διάρκεια εκδρομής οργανωμένης από τον έμπορο ή με τη συνδρομή αυτού με σκοπό τη διαφήμιση και πώληση αγαθών ή υπηρεσιών στον καταναλωτή και τη σύναψη των αντίστοιχων συμβάσεων με αυτόν.
- Με τον έμπορο εξομοιώνονται και τα πρόσωπα που ενεργούν εξ ονόματός του ή για λογαριασμό του.
- (2) Εμπορικό κατάστημα υπό την έννοια της παραγράφου 1 είναι κάθε χώρος λιανικής πώλησης σε ακίνητο, όπου ο έμπορος ασκεί τη δραστηριότητά του σε μόνιμη βάση και κάθε κινητός χώρος λιανικής πώλησης όπου ο έμπορος ασκεί τη δραστηριότητά του σε συνήθη βάση. Κάθε χώρος λιανικής πώλησης όπου το πρόσωπο το οποίο ενεργεί εξ ονόματος ή για λογαριασμό του εμπόρου ασκεί τη δραστηριότητά του σε μόνιμη ή σε συνήθη βάση εξομοιώνεται με κατάστημα του εμπόρου.»
- 30 Το άρθρο 312c του BGB, το οποίο φέρει τον τίτλο «Συμβάσεις εξ αποστάσεως», ορίζει τα εξής:
- «(1) Ως “συμβάσεις εξ αποστάσεως” νοούνται οι συμβάσεις στις οποίες ο έμπορος ή πρόσωπο που ενεργεί εξ ονόματός του ή για λογαριασμό του και ο καταναλωτής χρησιμοποιούν αποκλειστικά μέσα εξ αποστάσεως επικοινωνίας κατά τις προσυμβατικές διαπραγματεύσεις και κατά τη σύναψη της σύμβασης, εκτός αν η σύναψη της σύμβασης δεν πραγματοποιείται στο πλαίσιο οργανωμένου συστήματος εξ αποστάσεως πώλησεως αγαθών ή παροχής υπηρεσιών.
- (2) Μέσα επικοινωνίας εξ αποστάσεως υπό την έννοια του παρόντος νόμου είναι όλα τα μέσα επικοινωνίας που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την προετοιμασία ή τη σύναψη σύμβασης

χωρίς την ταυτόχρονη φυσική παρουσία των συμβαλλομένων, όπως επιστολές, κατάλογοι, τηλεφωνικές κλήσεις, τηλεομοιοτυπίες, μηνύματα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, γραπτά μηνύματα κινητής τηλεφωνίας (SMS) καθώς και ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές.»

31 Το άρθρο 312g του BGB επιγράφεται «Δικαίωμα υπαναχώρησης» και προβλέπει τα ακόλουθα:

«(1) Στις περιπτώσεις εξ αποστάσεως συμβάσεων και εκτός εμπορικού καταστήματος συναπτόμενων συμβάσεων, ο καταναλωτής έχει δικαίωμα υπαναχώρησης σύμφωνα με το άρθρο 355.

(2) Το δικαίωμα υπαναχώρησης δεν ισχύει στις ακόλουθες περιπτώσεις συμβάσεων, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία των συμβαλλομένων:

1. Συμβάσεις για την προμήθεια αγαθών που δεν είναι προκατασκευασμένα και που παράγονται βάσει προσωπικών προτιμήσεων ή προδιαγραφών του καταναλωτή ή που είναι σαφώς προσαρμοσμένα στις προσωπικές ανάγκες του καταναλωτή,

[...]

9. Συμβάσεις για την παροχή στέγασης πλην για σκοπούς κατοικίας, μεταφοράς αγαθών, υπηρεσιών ενοικίασης αυτοκινήτων, εστίασης ή υπηρεσιών σχετιζόμενων με δραστηριότητες αναψυχής εάν η σύμβαση προβλέπει συγκεκριμένη ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης,

[...]».

32 Το άρθρο 322 του BGB επιγράφεται «Καταδίκη σε παροχή υπό τον όρο ταυτόχρονης εκπλήρωσης» και ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Εφόσον ο ενάγων υποχρεούται σε προεκπλήρωση, δύναται, σε περίπτωση κατά την οποία ο αντίδικος έχει περιέλθει σε υπερημερία δανειστή, να ασκήσει αγωγή με αίτημα την εκπλήρωση της παροχής κατόπιν λήψης της αντιπαροχής.»

33 Το άρθρο 355 του BGB, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα υπαναχώρησης από συμβάσεις συναπτόμενες με καταναλωτές», έχει ως εξής:

«(1) Όταν ο νόμος παρέχει στον καταναλωτή δικαίωμα υπαναχώρησης σύμφωνα με την παρούσα διάταξη, ο καταναλωτής και ο έμπορος παύουν να δεσμεύονται από τις δηλώσεις βουλήσεώς τους για τη σύναψη της σύμβασης αν ο καταναλωτής υπαναχωρήσει εμπροθέσμως από τη δήλωση βουλήσεώς του. [...]

(2) Η προθεσμία υπαναχώρησης ανέρχεται σε 14 ημέρες. Εκτός αν προβλέπεται άλλως, άρχεται από την ημερομηνία σύναψης της σύμβασης.

[...]»

34 Το άρθρο 356b του BGB, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα υπαναχώρησης στις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης», προβλέπει στην παράγραφο 2 τα ακόλουθα:

«Αν, στο πλαίσιο σύμβασης γενικής καταναλωτικής πίστης, το έγγραφο που παραδίδεται στον δανειολήπτη δυνάμει της παραγράφου 1 δεν περιέχει τις κατά το άρθρο 492, παράγραφος 2,

υποχρεωτικές πληροφορίες, η προθεσμία δεν άρχεται παρά μόνον αφού θεραπευτεί η παράλειψη αυτή σύμφωνα με το άρθρο 492, παράγραφος 6. [...]»

- 35 Το άρθρο 357 του BGB επιγράφεται «Έννομες συνέπειες της υπαναχώρησης από εκτός εμπορικού καταστήματος και εξ αποστάσεως συναπτόμενες συμβάσεις, εξαιρουμένων των συμβάσεων με αντικείμενο την παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών» και ορίζει τα εξής:

«(1) Οι ληφθείσες παροχές πρέπει να επιστρέφονται το αργότερο εντός δεκατεσσάρων ημερών.

[...]

(4) Σε περίπτωση πώλησης καταναλωτικών αγαθών, ο έμπορος μπορεί να αρνηθεί την επιστροφή του τιμήματος έως ότου παραλάβει τα επιστρεφόμενα αγαθά ή ο καταναλωτής προσκομίσει απόδειξη ότι έχει αποστείλει τα αγαθά. Τα ανωτέρω δεν ισχύουν αν ο έμπορος προσφερθεί να συλλέξει ο ίδιος τα αγαθά.»

- 36 Το άρθρο 357 του BGB, ως είχε στις 31 Ιανουαρίου 2012 και ίσχυε για την περίπτωση του BQ στην υπόθεση C-232/21, προέβλεπε τα εξής:

«(1) Με την επιφύλαξη τυχόν αντίθετης διατάξεως, οι ρυθμίσεις που διέπουν την εκ του νόμου ανατροπή των αποτελεσμάτων της συμβάσεως εφαρμόζονται αναλογικώς στο δικαίωμα υπαναχωρήσεως και επιστροφής.

[...]»

- 37 Το άρθρο 357a, παράγραφος 1, του BGB, με τίτλο «Έννομες συνέπειες της υπαναχώρησης από συμβάσεις με αντικείμενο την παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών», προβλέπει τα ακόλουθα:

«(1) Οι ληφθείσες παροχές πρέπει να επιστρέφονται το αργότερο εντός 30 ημερών.

[...]

(3) Σε περίπτωση που ο δανειολήπτης υπαναχωρήσει από σύμβαση καταναλωτικής πίστης, καταβάλλει τους συμφωνηθέντες τόκους για το χρονικό διάστημα μεταξύ της εκταμίευσης και της αποπληρωμής του δανείου. [...]»

- 38 Το άρθρο 358 του BGB, το οποίο επιγράφεται «Σύμβαση συνδεδεμένη με τη σύμβαση από την οποία έχει υπαναχωρήσει ο καταναλωτής» έχει ως εξής:

«[...]

(2) Αν ο καταναλωτής έχει εγκύρως υπαναχωρήσει από τη δήλωση βούλησης για τη σύναψη σύμβασης καταναλωτικής πίστης βάσει του άρθρου 495, παράγραφος 1, ή του άρθρου 514, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, δεν δεσμεύεται πλέον ούτε από τη δήλωση βουλήσεώς του για τη σύναψη συνδεδεμένης με τη σύμβαση καταναλωτικής πίστης σύμβασης παράδοσης αγαθού ή παροχής άλλης υπηρεσίας.

(3) Σύμβαση για την παράδοση αγαθού ή την παροχή άλλης υπηρεσίας είναι συνδεδεμένη με σύμβαση δανείου κατά την έννοια των παραγράφων 1 και 2 εφόσον το δάνειο χρησιμεύει εν όλω ή εν μέρει για τη χρηματοδότηση της άλλης σύμβασης και εφόσον οι δύο συμβάσεις συνιστούν οικονομική ενότητα. Προκύπτει η ύπαρξη οικονομικής ενότητας ιδίως όταν ο έμπορος

χρηματοδοτεί ο ίδιος την αντιπαροχή του καταναλωτή ή, σε περίπτωση χρηματοδότησης από τρίτον, όταν ο δανειοδότης συμπράττει με τον έμπορο κατά την προετοιμασία ή σύναψη της σύμβασης δανείου. [...]

(4) Το άρθρο 355, παράγραφος 3, και, ανάλογα με το είδος της συνδεδεμένης σύμβασης, τα άρθρα 357 έως 357b εφαρμόζονται *mutatis mutandis* στην υπαναχώρηση από τη συνδεδεμένη σύμβαση, ανεξαρτήτως της μεθόδου εμπορίας. [...] Ο δανειοδότης έχει στις σχέσεις με τον καταναλωτή τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του εμπόρου που απορρέουν από τη συνδεδεμένη σύμβαση όσον αφορά τις έννομες συνέπειες της υπαναχώρησης, αν, κατά τον χρόνο που παράγει αποτελέσματα η υπαναχώρηση, το ποσό του δανείου έχει ήδη καταβληθεί στον έμπορο.

[...]»

- 39 Το άρθρο 358 του BGB, ως είχε στις 31 Ιανουαρίου 2012 και ίσχυε για την περίπτωση του BQ στην υπόθεση C-232/21, προέβλεπε τα εξής:

«[...]

(2) Αν ο καταναλωτής έχει εγκύρως υπαναχωρήσει από τη δήλωση βούλησης για τη σύναψη σύμβασης καταναλωτικής πίστης βάσει του άρθρου 495, παράγραφος 1, δεν δεσμεύεται πλέον ούτε από τη δήλωση βουλήσεώς του για τη σύναψη συνδεδεμένης με τη σύμβαση καταναλωτικής πίστης σύμβασης παράδοσης αγαθού ή παροχής άλλης υπηρεσίας.

(3) Σύμβαση για την παράδοση αγαθού ή την παροχή άλλης υπηρεσίας είναι συνδεδεμένη με σύμβαση δανείου κατά την έννοια των παραγράφων 1 και 2 εφόσον το δάνειο χρησιμεύει εν όλω ή εν μέρει για τη χρηματοδότηση της άλλης σύμβασης και εφόσον οι δύο συμβάσεις συνιστούν οικονομική ενότητα. Προκύπτει η ύπαρξη οικονομικής ενότητας ιδίως όταν ο έμπορος χρηματοδοτεί ο ίδιος την αντιπαροχή του καταναλωτή ή, σε περίπτωση χρηματοδότησης από τρίτον, όταν ο δανειοδότης συμπράττει με τον έμπορο κατά την προετοιμασία ή σύναψη της σύμβασης δανείου. [...]

(4) Το άρθρο 357 εφαρμόζεται *mutatis mutandis* στη συνδεδεμένη σύμβαση. [...] Ο δανειοδότης έχει στις σχέσεις με τον καταναλωτή τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του εμπόρου που απορρέουν από τη συνδεδεμένη σύμβαση όσον αφορά τις έννομες συνέπειες της υπαναχώρησης ή της επιστροφής, αν, κατά τον χρόνο που παράγει αποτελέσματα η υπαναχώρηση, το ποσό του δανείου έχει ήδη καταβληθεί στον έμπορο.»

- 40 Το άρθρο 492 του BGB επιγράφεται «Εγγράφος τύπος και περιεχόμενο της σύμβασης» και προβλέπει τα ακόλουθα:

«[...]

(2) Η σύμβαση πρέπει να περιέχει τις προβλεπόμενες για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης πληροφορίες βάσει του άρθρου 247, παράγραφοι 6 έως 13, του *Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch* [(εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα) της 21ης Σεπτεμβρίου 1994 (BGBl. 1994 I, σ. 2494, και διορθωτικό BGBl. 1997 I, σ. 1061, στο εξής: EGBGB)].

[...]

(6) Εάν η σύμβαση δεν περιέχει τις πληροφορίες σύμφωνα με την παράγραφο 2 ή εάν δεν περιέχει όλες τις πληροφορίες, αυτές είναι δυνατόν να παρασχεθούν εκ των υστέρων σε σταθερό μέσο κατόπιν της έγκυρης σύναψης της σύμβασης ή, στις περιπτώσεις του άρθρου 494, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, κατόπιν της ισχυροποίησης της συμβάσεως.

[...]»

- 41 Το άρθρο 495 του BGB, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα υπαναχώρησης· προθεσμία επίσκεψης», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Στις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, ο δανειολήπτης έχει δικαίωμα υπαναχώρησης βάσει του άρθρου 355.»

- 42 Το άρθρο 495 του BGB, ως είχε στις 31 Ιανουαρίου 2012 και ίσχυε για την περίπτωση του BQ στην υπόθεση C-232/21, προέβλεπε τα εξής:

«(1) Στις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, ο δανειολήπτης έχει δικαίωμα υπαναχώρησης βάσει του άρθρου 355.

[...]

(2) Τα άρθρα 355 έως 359a εφαρμόζονται υπό την προϋπόθεση ότι:

1. η υποχρεωτική ενημέρωση που προβλέπει το άρθρο 247, παράγραφος 6, σημείο 2, του EGBGB αντικαθιστά την ενημέρωση περί υπαναχώρησης,
2. η προθεσμία υπαναχώρησης δεν αρχίζει, επίσης, να τρέχει
 - a) πριν από τη σύναψη της σύμβασης
 - b) πριν ο δανειολήπτης λάβει την υποχρεωτική ενημέρωση που προβλέπει το άρθρο 492, παράγραφος 2, [...]».

- 43 Το άρθρο 506 του BGB, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αναβολή πληρωμής και λοιπές χρηματοδοτικές διευκολύνσεις», προβλέπει στην παράγραφο 1 ότι «[ο]ι διατάξεις των άρθρων 358 έως 360, 491a έως 502 και 505a έως 505e που ισχύουν για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης εφαρμόζονται, με εξαίρεση το άρθρο 492, παράγραφος 4, και με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 και 4, κατ' αναλογία στις συμβάσεις με τις οποίες ένας έμπορος χορηγεί σε καταναλωτή αναβολή πληρωμής ή άλλη χρηματοδοτική διευκόλυνση έναντι ανταλλάγματος [...]».

Ο εισαγωγικός νόμος του αστικού κώδικα

- 44 Το άρθρο 247 του EGBGB που επιγράφεται «Υποχρεώσεις ενημέρωσης που ισχύουν για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, τις χρηματοδοτικές διευκολύνσεις έναντι ανταλλάγματος και τις συμβάσεις μεσιτείας πιστώσεων», προβλέπει τα ακόλουθα:

«[...]

§ 3 Περιεχόμενο των προσυμβατικών πληροφοριών στην περίπτωση συμβάσεων γενικής καταναλωτικής πίστης

(1) Οι πληροφορίες που παρέχονται πριν από τη σύναψη της σύμβασης πρέπει να περιλαμβάνουν:

[...]

5. το χρεωστικό επιτόκιο,

[...]

11. το επιτόκιο υπερημερίας και τον τρόπο ενδεχόμενης αναπροσαρμογής του, καθώς και, κατά περίπτωση, τα έξοδα σε περίπτωση μη εκτέλεσης,

[...]

§ 6 Περιεχόμενο της σύμβασης

(1) Η σύμβαση καταναλωτικής πίστης περιέχει, κατά τρόπο σαφή και κατανοητό, τις ακόλουθες πληροφορίες:

1. τις πληροφορίες που αναγράφονται στην παράγραφο 3, πρώτο εδάφιο, σημεία 1 έως 14, και τέταρτο εδάφιο,

[...]

(2) Όταν υπάρχει δικαίωμα υπαναχώρησης σύμφωνα με το άρθρο 495 του BGB, η σύμβαση πρέπει να περιέχει πληροφορίες σχετικά με την προθεσμία και τις λοιπές προϋποθέσεις για τη δήλωση της υπαναχώρησης, καθώς και μνεία της υποχρέωσης του δανειολήπτη να επιστρέψει δάνειο που έχει ήδη εκταμιευθεί και να καταβάλει τους αντίστοιχους τόκους. Στη σύμβαση μνημονεύεται το ποσό των τόκων που πρέπει να καταβάλλονται ημερησίως. Όταν η σύμβαση καταναλωτικής πίστης περιέχει εμφανή, σαφώς διατυπωμένο συμβατικό όρο, ο οποίος, στην περίπτωση των συμβάσεων γενικής καταναλωτικής πίστης, αντιστοιχεί στο υπόδειγμα του παραρτήματος 7 και, στην περίπτωση συμβάσεων ενυπόθηκων δανείων συναπτόμενων με καταναλωτές, αντιστοιχεί στο υπόδειγμα του παραρτήματος 8, ο συμβατικός αυτός όρος πληροί τις απαιτήσεις που προβλέπονται στην πρώτη και δεύτερη περίοδο. [...] Ο δανειοδότης μπορεί να αποκλίνει από το υπόδειγμα όσον αφορά τη μορφή και το μέγεθος της γραμματοσειράς, τηρώντας τα οριζόμενα στην τρίτη περίοδο.

§ 7 Άλλες πληροφορίες που περιλαμβάνονται στη σύμβαση

(1) Η σύμβαση γενικής καταναλωτικής πίστης περιέχει, κατά τρόπο σαφή και κατανοητό, τις ακόλουθες πληροφορίες, στο μέτρο που είναι ουσιώδους σημασίας για τη σύμβαση:

[...]

3. τη μέθοδο υπολογισμού της αποζημίωσης πρόωρης εξόφλησης, εφόσον ο πιστωτικός φορέας προτίθεται να αξιώσει την αποζημίωση αυτή σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης του δανείου από τον δανειολήπτη,

4. την πρόσβαση του δανειολήπτη σε εξωδικαστική διαδικασία και μηχανισμό επανόρθωσης, καθώς και, όπου αρμόζει, τους όρους της πρόσβασης.

[...]

§ 12 Συνδεδεμένες συμβάσεις και χρηματοδοτική διευκόλυνση έναντι ανταλλάγματος

(1) Οι παράγραφοι 1 έως 11 εφαρμόζονται *mutatis mutandis* στις συμβάσεις χρηματοδοτικής διευκόλυνσης έναντι ανταλλάγματος για τις οποίες γίνεται μνεία στο άρθρο 506, παράγραφος 1, του BGB. Στην περίπτωση τέτοιων συμβάσεων, καθώς και συμβάσεων καταναλωτικής πίστης που συνδέονται με άλλη σύμβαση σύμφωνα με το άρθρο 358 του BGB ή στις οποίες προσδιορίζονται αγαθά ή υπηρεσίες σύμφωνα με το άρθρο 360, παράγραφος 2, του BGB:

1. οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται πριν από τη σύναψη της σύμβασης πρέπει να περιέχουν, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης της παραγράφου 5, το αντικείμενο και την τιμή τοις μετρητοίς,
2. η σύμβαση πρέπει να περιέχει
 - a) το αντικείμενο και την τιμή τοις μετρητοίς, και
 - b) πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα που απορρέουν από τα άρθρα 358 και 359 ή το άρθρο 360 του BGB και τις προϋποθέσεις για την άσκηση αυτών των δικαιωμάτων.

Όταν η σύμβαση καταναλωτικής πίστης περιέχει εμφανή, σαφώς διατυπωμένο όρο, ο οποίος, στην περίπτωση συμβάσεων γενικής καταναλωτικής πίστης, αντιστοιχεί στο υπόδειγμα του παραρτήματος 7 και, στην περίπτωση συμβάσεων ενυπόθηκων δανείων συναπτόμενων με καταναλωτές, αντιστοιχεί στο υπόδειγμα του παραρτήματος 8, ο εν λόγω συμβατικός όρος πληροί, στην περίπτωση συνδεδεμένων συμβάσεων και συναλλαγών βάσει του άρθρου 360, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, του BGB, τις προϋποθέσεις που ορίζονται στη δεύτερη περίοδο, σημείο 2, στοιχείο b.

[...]»

Ο κώδικας πολιτικής δικονομίας

45 Το άρθρο 348a του Zivilprozessordnung (κώδικα πολιτικής δικονομίας) προβλέπει τα εξής:

«(1) Εάν δεν θεμελιώνεται πρωτογενής αρμοδιότητα μονομελούς δικαστικού σχηματισμού κατά το άρθρο 348, παράγραφος 1, το πολιτικό τμήμα αναθέτει την υπόθεση με διάταξη σε ένα από τα μέλη του για να αποφανθεί δικάζοντας σε μονομελή σχηματισμό, όταν

1. η υπόθεση δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες πραγματικές ή νομικές δυσχέρειες,
2. η υπόθεση δεν έχει θεμελιώδη σημασία και
3. η υπόθεση δεν έχει εξετασθεί ακόμη επί της ουσίας κατά την κύρια συζήτηση ενώπιον του πολιτικού τμήματος, εκτός εάν στο μεταξύ έχει εκδοθεί απόφαση με επιφύλαξη, μερική ή μη οριστική απόφαση.

(2) Ο μονομελής σχηματισμός παραπέμπει τη διαφορά στο πολιτικό τμήμα προκειμένου αυτό να επιληφθεί της υποθέσεως, όταν

1. λόγω ουσιαστικής μεταβολής της δικονομικής κατάστασης προκύπτουν ιδιαίτερες πραγματικές ή νομικές δυσχέρειες της υποθέσεως ή θεμελιώδης σημασία αυτής.
2. οι διάδικοι το ζητούν ομοφώνως.

Το τμήμα αναλαμβάνει την υπόθεση όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της πρώτης περιόδου, σημείο 1. Αποφαίνεται συναφώς με διάταξη, κατόπιν ακροάσεως των διαδίκων. Εκ νέου παραπομπή της υποθέσεως στον μονομελή σχηματισμό αποκλείεται.

(3) Δεν μπορεί να ασκηθεί ένδικο μέσο λόγω του ότι έλαβε ή δεν έλαβε χώρα ανάθεση, παραπομπή, ή ανάληψη υποθέσεως.»

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

Η υπόθεση C-38/21

- 46 Ο VK, ενάγων στην κύρια δίκη, επισκέφθηκε τις εγκαταστάσεις αντιπροσωπείας αυτοκινήτων BMW, υπάλληλος της οποίας, ενεργώντας ως μεσίτης πιστώσεων για την BMW Bank, του προσέφερε ένα αυτοκίνητο υπό καθεστώς χρηματοδοτικής μίσθωσης. Ο εν λόγω υπάλληλος υπολόγισε τα διάφορα στοιχεία της χρηματοδοτικής μίσθωσης και συζήτησε με τον VK σχετικά με τη διάρκεια της μίσθωσης και το ποσό της αρχικής καταβολής και των μηνιαίων μισθωμάτων που θα έπρεπε να καταβάλλονται σε περίπτωση σύναψης της συμβάσεως χρηματοδοτικής μίσθωσης. Ο υπάλληλος ήταν εξουσιοδοτημένος να παρέχει πληροφορίες σχετικά με την προτεινόμενη σύμβαση, τα χαρακτηριστικά της οποίας γνώριζε, και να διευκρινίζει απορίες δυνητικών πελατών. Ωστόσο, δεν ήταν εξουσιοδοτημένος να συνάψει σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης μεταξύ της BMW Bank και των καταναλωτών που απευθύνονταν σε αυτόν. Ο VK υπέβαλε στην ως άνω αντιπροσωπεία γραπτή αίτηση για τη σύναψη σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης με την BMW Bank όσον αφορά μηχανοκίνητο όχημα ιδιωτικής χρήσης. Η αίτηση αυτή διαβιβάστηκε στη συνέχεια στην εν λόγω τράπεζα, η οποία την εξέτασε πριν την αποδεχθεί.
- 47 Συνακόλουθα, στις 10 Νοεμβρίου 2018 ο VK συνήψε σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης με την BMW Bank για μηχανοκίνητο όχημα ιδιωτικής χρήσης μέσω τεχνολογίας εξ αποστάσεως επικοινωνίας.
- 48 Από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η BMW Bank απέκτησε το όχημα σύμφωνα με τις προδιαγραφές του VK και διατήρησε την κυριότητα του οχήματος καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης.
- 49 Η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης στηριζόταν στη χορήγηση δανείου από την BMW Bank με συμβατικό χρεωστικό επιτόκιο 3,49 % ετησίως για ολόκληρη τη διάρκεια της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, ενώ το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο ανερχόταν σε 3,55 %. Δεδομένου ότι η σύμβαση είχε συναφθεί για περίοδο 24 μηνών, χωρίς ο VK να υποχρεούται να αγοράσει το όχημα στο τέλος της περιόδου αυτής, ορίστηκε ότι ο VK έπρεπε να καταβάλει συνολικά μόνον το ποσό των 12 468,80 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί σε μια αρχική πληρωμή 4 760 ευρώ που έπρεπε να καταβληθεί στην αρχή της περιόδου χρηματοδοτικής μίσθωσης, το αργότερο κατά την παράδοση του οχήματος, και σε 24 μηνιαίες δόσεις των 321,95 ευρώ. Επιπλέον, συμφωνήθηκε ότι ο VK έπρεπε να τηρήσει ετήσιο όριο 10 000 διανυθέντων χιλιομέτρων και ότι, για κάθε επιπλέον χιλιόμετρο που θα διένυε, θα επιβαρυνόταν κατά την επιστροφή του οχήματος με ποσό 0,0737 ευρώ, ενώ για κάθε μη διανυθέν χιλιόμετρο θα του επιστρέφονταν 0,0492 ευρώ.

Επιπλέον, ο VK όφειλε να αποζημιώσει τη μείωση της αξίας του αυτοκινήτου, εάν αυτό δεν βρισκόταν κατά την επιστροφή του στην κατάσταση που αρμόζει στην παλαιότητά του και το συμφωνημένο όριο χιλιομέτρων. Τέλος, η σύμβαση όριζε ότι ο VK όφειλε να συνάψει σύμβαση πλήρους ασφαλίσεως για το όχημα και αναλάμβανε την άσκηση εγγυητικών αξιώσεων έναντι τρίτων για ελαττώματα καθώς και τον κίνδυνο απώλειας, βλάβης και οποιασδήποτε άλλης απομείωσης της αξίας του αυτοκινήτου.

- 50 Ο VK κατέβαλε την προκαταβολή και πήρε στην κατοχή του το όχημα πριν καταβάλει τα μηνιαία μισθώματα που προέβλεπε η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης από τον Ιανουάριο του 2019.
- 51 Με έγγραφο της 25ης Ιουνίου 2020, ο VK δήλωσε ότι επιθυμούσε να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης σύμφωνα με τις διατάξεις του γερμανικού δικαίου.
- 52 Ενώπιον του Landgericht Ravensburg (πρωτοδικείου Ravensburg, Γερμανία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, ο VK υποστήριξε ότι, κατά την τελευταία αυτή ημερομηνία, η προβλεπόμενη από τον νόμο δεκατετραήμερη προθεσμία υπαναχώρησης δεν είχε ακόμη αρχίσει να τρέχει, επικαλούμενος συναφώς, ειδικότερα, ότι οι υποχρεωτικές πληροφορίες που έπρεπε να του παρασχεθούν βάσει του γερμανικού δικαίου ήταν ανεπαρκείς και δυσανάγνωστες. Επιπλέον, ο VK θεωρεί ότι η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης πρέπει να χαρακτηριστεί ως σύμβαση εξ αποστάσεως ή/και ως σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος, οπότε έχει σε κάθε περίπτωση το δικαίωμα υπαναχώρησης που προβλέπει το γερμανικό δίκαιο για αυτού του είδους τις συμβάσεις. Ο VK παρατηρεί συναφώς ότι δεν κατέστη δυνατόν να ζητήσει διευκρινίσεις ή να λάβει την υποχρεωτική ενημέρωση από την BMW Bank, δεδομένου ότι κανένας υπάλληλος ή εκπρόσωπος της BMW Bank δεν ήταν παρών κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο για τη σύναψη της σύμβασης, η οποία έλαβε χώρα στις εγκαταστάσεις της αντιπροσωπείας αυτοκινήτων.
- 53 Η BMW Bank αμφισβητεί, μεταξύ άλλων, την ύπαρξη δικαιώματος υπαναχώρησης, με την αιτιολογία ότι οι κανόνες περί υπαναχώρησης που αφορούν τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης δεν εφαρμόζονται σε συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη. Εξάλλου, στη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης που είχε συνάψει με τον VK, του γνωστοποίησε δεόντως όλες τις υποχρεωτικές πληροφορίες που προβλέπει η γερμανική νομοθεσία. Πιο συγκεκριμένα, οι πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης δόθηκαν ακριβώς σύμφωνα με το προβλεπόμενο στον νόμο υπόδειγμα το οποίο περιέχει τις πληροφορίες για το δικαίωμα υπαναχώρησης (στο εξής: προβλεπόμενο στον νόμο υπόδειγμα) και, επομένως, οι πληροφορίες αυτές τεκμαίρονται ακριβείς, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία. Επιπλέον, η BMW Bank θεωρεί ότι η σύμβαση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως σύμβαση εξ αποστάσεως, καθόσον ο VK είχε προσωπική επαφή με μεσίτη πιστώσεων, ο οποίος ήταν σε θέση να τον ενημερώσει για την προσφερόμενη υπηρεσία. Η σύμβαση δεν αποτελεί ούτε σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος, δεδομένου ότι ο μεσίτης πιστώσεων πρέπει να θεωρείται ότι ενήργησε εξ ονόματος ή για λογαριασμό του εμπόρου.
- 54 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, πρώτον, ότι, μέχρι πρόσφατα, η γερμανική νομολογία αναγνώριζε την ύπαρξη δικαιώματος υπαναχώρησης στην περίπτωση συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, εφαρμόζοντας κατ' αναλογία εθνικές διατάξεις που διέπουν τις συμβάσεις βάσει των οποίων ένας έμπορος παρέχει στον καταναλωτή αναβολή πληρωμής ή άλλη χρηματοδοτική διευκόλυνση έναντι ανταλλάγματος.
- 55 Ωστόσο, με απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2021, το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, Γερμανία) έκρινε ότι η ως άνω ανάλογη εφαρμογή δεν μπορούσε να γίνει δεκτή λόγω της πρόθεσης του Γερμανού νομοθέτη να μην αναγνωρίσει για τις συμβάσεις

χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, το δικαίωμα υπαναχώρησης που υφίσταται όσον αφορά τις διευκολύνσεις πληρωμής. Κατά το δικαστήριο αυτό, η εν λόγω προσέγγιση επιβεβαιώνεται από το δίκαιο της Ένωσης, δεδομένου ότι, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2008/48, η οδηγία αυτή δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις μίσθωσης ή χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing) στις οποίες δεν προβλέπεται, είτε στην ίδια τη σύμβαση είτε σε χωριστή σύμβαση, ότι ο μισθωτής θα αγοράσει το αντικείμενο της σύμβασης.

- 56 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/48 ή, ενδεχομένως, των οδηγιών 2011/83 και 2002/65, και ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει ιδίως, ως προς το τελευταίο ζήτημα, αν η σύμβαση αυτή μπορεί να χαρακτηριστεί ως σύμβαση αφορώσα «χρηματοοικονομικές υπηρεσίες» κατά την έννοια μίας εκ των δύο τελευταίων οδηγιών.
- 57 Δεύτερον, σε περίπτωση που μια τέτοια σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/48, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, κατά πρώτον, αν είναι συμβατή με την εν λόγω οδηγία εθνική ρύθμιση θεσπίζουσα νόμιμο τεκμήριο σύμφωνα με το οποίο ο έμπορος τηρεί την υποχρέωσή του να ενημερώνει τον καταναλωτή για το δικαίωμα υπαναχώρησής του, όταν με τη σύμβαση παραπέμπει σε εθνικές διατάξεις οι οποίες παραπέμπουν, με τη σειρά τους, σε υπόδειγμα προβλεπόμενο στον νόμο. Επιπλέον, ζητεί να διευκρινισθεί μήπως, σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο ερώτημα αυτό, η εν λόγω ρύθμιση πρέπει να μείνει ανεφάρμοστη.
- 58 Κατά δεύτερον, αν η ως άνω ρύθμιση δεν πρέπει να μείνει ανεφάρμοστη, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί ποιες πληροφορίες οφείλει να αναφέρει ο έμπορος στις συμβάσεις πίστωσης δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχεία ιστ', ιβ' και κ', της οδηγίας 2008/48 και πότε αρχίζει να τρέχει η προθεσμία υπαναχώρησης σε περίπτωση εσφαλμένης αναγραφής των υποχρεωτικών αυτών πληροφοριών.
- 59 Όσον αφορά το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48, το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) έχει κρίνει ότι, εφόσον μια σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, προβλέπει ότι, σε περίπτωση πρόωρης αποπληρωμής της πίστωσης κατόπιν ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης, πρέπει να καταβληθούν ημερήσιοι τόκοι 0,00 ευρώ για το χρονικό διάστημα μεταξύ της παραδόσεως του οχήματος και της επιστροφής του, ο καταναλωτής έχει ενημερωθεί επαρκώς για το γεγονός ότι ο πιστωτικός φορέας παραιτείται από το δικαίωμά του σε ημερήσιους τόκους για το χρονικό αυτό διάστημα. Το δε αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, δεδομένου ότι η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αναφέρει επίσης ετήσιο χρεωστικό επιτόκιο 3,49 %, η επιλεγείσα με τον τρόπο αυτό διατύπωση θα μπορούσε να αντιβαίνει στην απαίτηση σαφήνειας και συντομίας που αναφέρεται στην εν λόγω διάταξη, κατά μείζονα λόγο καθόσον το άρθρο 14, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής προβλέπει ότι οι τόκοι υπολογίζονται βάσει του συμφωνηθέντος μεταξύ των μερών χρεωστικού επιτοκίου.
- 60 Όσον αφορά το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2008/48, αρκεί, κατά το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο), ρήτρα όπως αυτή που χρησιμοποιήθηκε στην επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης να αναφέρει ότι το εφαρμοζόμενο επιτόκιο υπερημερίας καθορίζεται με βάση ένα ορισμένο ποσοστό σε σχέση με επιτόκιο αναφοράς που αναφέρεται σε νομοθετική διάταξη στην οποία παραπέμπει η σύμβαση. Το αιτούν δικαστήριο όμως διερωτάται μήπως θα ήταν ορθότερο να αναφέρεται το εφαρμοστέο ποσοστό σε απόλυτη τιμή, δηλαδή με τη μορφή συγκεκριμένου ποσοστού.

- 61 Εξάλλου, όσον αφορά το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο κ', της οδηγίας 2008/48, το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) επισημαίνει ότι είναι προδήλως περιττό, στο πλαίσιο ρήτρας, όπως αυτή που περιέχεται στην επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, να αναφέρονται στη σύμβαση όλες οι προϋποθέσεις του παραδεκτού ενδεχόμενης αξιώσεως του πελάτη, καθόσον αρκεί η αναφορά στην κανονιστική πράξη που διέπει τη διαδικασία διαμεσολάβησης. Το δε αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι όλες οι τυπικές προϋποθέσεις για την πρόσβαση στη διαδικασία διαμεσολάβησης θα πρέπει να αναφέρονται στην ίδια τη σύμβαση.
- 62 Επιπλέον, όσον αφορά την προθεσμία υπαναχώρησης, πρέπει να προσδιοριστεί αν μόνον η απουσία υποχρεωτικών πληροφοριών σε σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, εμποδίζει την έναρξη της προθεσμίας αυτής ή αν η ύπαρξη ανακριβών πληροφοριών στη σύμβαση μπορεί επίσης να επιφέρει τέτοιο αποτέλεσμα.
- 63 Κατά τρίτον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εάν το δικαίωμα υπαναχώρησης που προβλέπει το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 μπορεί να θεωρηθεί ότι ασκείται καταχρηστικά ή έχει αποδυναμωθεί.
- 64 Όσον αφορά, αφενός, το ζήτημα της αποδυνάμωσης του δικαιώματος, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατά την άποψή του, είναι αμφίβολο αν η άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης από τον καταναλωτή μπορεί να αποδυναμωθεί, κατά μείζονα λόγο καθόσον δεν υπάρχει σχετική νομική βάση.
- 65 Ειδικότερα, από το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2008/48 προκύπτει ότι το δικαίωμα υπαναχώρησης δεν περιορίζεται χρονικά όταν ο καταναλωτής δεν λαμβάνει τις πληροφορίες που προβλέπει το άρθρο 10 της οδηγίας 2008/48, δεδομένου ότι ο έμπορος μπορεί να ενεργοποιήσει την προθεσμία υπαναχώρησης ανά πάσα στιγμή παρέχοντας τις εν λόγω πληροφορίες. Επιπλέον, το δικαίωμα υπαναχώρησης δεν αποσκοπεί μόνο στην ατομική προστασία των καταναλωτών, αλλά εξυπηρετεί και γενικότερους σκοπούς, όπως είναι η πρόληψη της υπερχρέωσης και η ενίσχυση της σταθερότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών.
- 66 Όσον αφορά, αφετέρου, το ζήτημα της καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, σύμφωνα με την πρόσφατη νομολογία του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου), για να μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα της καταχρηστικής ασκήσεως, πρέπει να ληφθούν υπόψη, στο πλαίσιο συνολικής εκτιμήσεως, ορισμένες περιστάσεις, ιδίως ότι ο καταναλωτής μπορούσε σαφώς να διαπιστώσει ότι η εσφαλμένη πληροφορία, η οποία δεν ήταν σύμφωνη με το προβλεπόμενο στον νόμο υπόδειγμα, δεν ήταν κρίσιμη για τον ίδιο, ότι ο καταναλωτής προέβαλε για πρώτη φορά κατά το στάδιο της αναιρετικής διαδικασίας ότι οι πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης δεν ήταν σύμφωνες με το εν λόγω υπόδειγμα, ή ακόμη ότι άσκησε το δικαίωμα υπαναχώρησης θεωρώντας ότι δεν ήταν υποχρεωμένος να καταβάλει αποζημίωση στον έμπορο κατόπιν χρήσεως του οχήματος σύμφωνης με τον προορισμό του.
- 67 Ωστόσο, για τους ίδιους ουσιαστικά λόγους με εκείνους που αναφέρονται σε σχέση με την αποδυνάμωση δικαιώματος, το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι το δικαίωμα υπαναχώρησης δεν μπορεί να περιοριστεί λόγω καταχρηστικής ασκήσεως.
- 68 Τρίτον, εάν σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, συνιστά σύμβαση χρηματοοικονομικών υπηρεσιών κατά την έννοια των οδηγιών 2002/65 και 2011/83, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί, προκειμένου να προσδιορίσει αν ο VK

έχει δικαίωμα υπαναχώρησης, εάν, κατά πρώτον, τέτοια σύμβαση πρέπει να χαρακτηριστεί ως σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος, κατά την έννοια της οδηγίας 2011/83, καθόσον συνήφθη στις επαγγελματικές εγκαταστάσεις προσώπου που συμμετείχε μόνο στο προπαρασκευαστικό στάδιο της σύναψης της σύμβασης, εν προκειμένω στην αντιπροσωπεία αυτοκινήτων, χωρίς το πρόσωπο αυτό να έχει την εξουσία να εκπροσωπεί τον πιστωτικό φορέα για τους σκοπούς σύναψης της σύμβασης.

- 69 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι, μολονότι η οδηγία 2011/83 δεν έχει, βεβαίως, εφαρμογή στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 3, στοιχείο δ', αυτής, εντούτοις η ερμηνεία του άρθρου 312b του BGB, το οποίο αφορά τις συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος, εξαρτάται από την ερμηνεία της εν λόγω οδηγίας. Συγκεκριμένα, στο μέτρο που η οδηγία έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο πέραν του πλαισίου που προβλέπει το δίκαιο της Ένωσης, θα ήταν προς το προφανές συμφέρον της Ένωσης να ερμηνευθεί κατά τρόπο ομοιόμορφο. Επομένως, τίθεται το ζήτημα εάν η συμμετοχή προσώπων που ενεργούν απλώς ως ενδιάμεσοι κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο της σύναψης της σύμβασης μπορεί να εξομοιωθεί με ενέργεια εξ ονόματος ή για λογαριασμό του εμπόρου κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/83 και, κατά συνέπεια, του άρθρου 312b, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του BGB.
- 70 Κατά δεύτερον, εάν σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, συνιστά πράγματι σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά πόσον η εξαίρεση από το δικαίωμα υπαναχώρησης του άρθρου 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83 όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών ενοικίασης αυτοκινήτων εφαρμόζεται στη σύμβαση αυτή. Το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει, συναφώς, στην απόφαση ανώτερου γερμανικού δικαστηρίου σύμφωνα με την οποία η μίσθωση αυτοκινήτων περιλαμβάνει μόνο τη βραχυχρόνια μίσθωση αυτοκινήτων και όχι τις μακροχρόνιες συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης.
- 71 Κατά τρίτον, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί, προκειμένου να διαπιστώσει την ύπαρξη δικαιώματος υπαναχώρησης υπέρ του VK, εάν μια σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, μπορεί να χαρακτηριστεί ως σύμβαση εξ αποστάσεως κατά την έννοια των οδηγιών 2002/65 και 2011/83, στο μέτρο που ο καταναλωτής είχε προσωπική επαφή μόνο με ενδιάμεσο που συμμετείχε αποκλειστικά στο προπαρασκευαστικό στάδιο της σύναψης της σύμβασης, εν προκειμένω με την αντιπροσωπεία αυτοκινήτων, χωρίς ο ενδιάμεσος αυτός να έχει εξουσία εκπροσώπησης για τη σύναψη της σύμβασης και χωρίς, εξάλλου, να είναι εξουσιοδοτημένος να συνάψει τη σύμβαση αυτή.
- 72 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι τα πρόσωπα που απλώς μεσολαβούν σε τέτοιο προπαρασκευαστικό στάδιο δεν πρέπει να θεωρούνται εκπρόσωποι του εμπόρου που προτείνει τέτοια σύμβαση. Ωστόσο, το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) έχει αποφανθεί ότι η προϋπόθεση της αποκλειστικής χρήσης μέσων επικοινωνίας εξ αποστάσεως, η οποία είναι αναγκαία για να υπάρχει πώληση εξ αποστάσεως κατά την έννοια των οδηγιών 2002/65 και 2011/83, δεν πληρούται όταν ο καταναλωτής, κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο της σύναψης μιας σύμβασης, έχει προσωπική επαφή με πρόσωπο που του παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη σύμβαση για λογαριασμό του εμπόρου.

73 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Landgericht Ravensburg (πρωτοδικείο Ravensburg) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Επί του τεκμηρίου νομιμότητας κατά το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB:

α) Αντίκεινται το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB στο άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', και στο άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48, κατά το μέρος που ορίζουν ότι συμβατικές ρήτρες αντιβαίνουσες στις επιταγές του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48 πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη και δεύτερη περίοδος, του EGBGB, καθώς και τις απαιτήσεις που θέτει το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, σημείο 2, στοιχείο b, του EGBGB;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

β) Προκύπτει από το δίκαιο της Ένωσης και ειδικότερα από το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', και το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 ότι το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB δεν πρέπει να εφαρμόζονται κατά το μέρος που ορίζουν ότι συμβατικές ρήτρες αντιβαίνουσες στις επιταγές του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48 πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη και δεύτερη περίοδος, του EGBGB, καθώς και τις απαιτήσεις που θέτει το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, σημείο 2, στοιχείο b, του EGBGB;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα 1β:

2) Επί των υποχρεωτικώς περιλαμβανόμενων πληροφοριών που προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48:

α) Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48 την έννοια ότι το ποσό των καταβλητέων τόκων σε ημερήσια βάση, το οποίο πρέπει να προσδιορίζει η σύμβαση πιστώσεως, πρέπει να προκύπτει αριθμητικά με βάση το προσδιοριζόμενο στη σύμβαση συμβατικό χρεωστικό επιτόκιο;

β) Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2008/48 την έννοια ότι πρέπει να αναγράφεται το ισχύον κατά τον χρόνο συνάψεως της συμβάσεως πιστώσεως επιτόκιο υπερημερίας ως απόλυτος αριθμός, τουλάχιστον δε να δηλώνεται ως απόλυτος αριθμός το ισχύον επιτόκιο αναφοράς (εν προκειμένω το βασικό επιτόκιο σύμφωνα με το άρθρο 247 του BGB), από το οποίο προκύπτει το ισχύον επιτόκιο υπερημερίας μέσω προσαυξήσεως (εν προκειμένω κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες σύμφωνα με το άρθρο 288, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του BGB); Πρέπει να ενημερώνεται ο καταναλωτής σχετικά με το επιτόκιο αναφοράς (βασικό επιτόκιο) και τη διακύμανση αυτού;

γ) Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο κ', της οδηγίας 2008/48 την έννοια ότι στο κείμενο της συμβάσεως πιστώσεως πρέπει να γίνεται μνεία των ουσιωδών τυπικών προϋποθέσεων για την πρόσβαση σε εξωδικαστικές διαδικασίες ή/και μηχανισμούς επανορθώσεως;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως σε κάποιο από τα ανωτέρω ερωτήματα 2α έως 2γ:

δ) Έχει το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48 την έννοια ότι η προθεσμία υπαναχώρησης άρχεται μόνον αφού παρασχεθούν με πληρότητα και ακρίβεια οι πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

ε) Με βάση ποια κριτήρια η προθεσμία υπαναχώρησης αρχίζει να τρέχει ακόμα και σε περίπτωση ελλিপών ή ανακριβών πληροφοριών;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στα ανωτέρω ερωτήματα 1α και/ή σε τουλάχιστον ένα από τα ερωτήματα 2α έως 2γ:

3) Επί της αποδυναμώσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης του άρθρου 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2008/48:

α) Νοείται αποδυνάμωση του δικαιώματος υπαναχώρησης κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2008/48;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

β) Συνιστά η αποδυνάμωση χρονικό περιορισμό στην άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης, ο οποίος πρέπει να ρυθμίζεται με νόμο ψηφισθέντα από το Κοινοβούλιο;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

γ) Αποτελεί υποκειμενική προϋπόθεση της αποδυναμώσεως ο καταναλωτής να γνώριζε ότι εξακολουθούσε να υφίσταται το δικαίωμά του για υπαναχώρηση ή, τουλάχιστον, τυχόν άγνοιά του να οφείλεται σε βαριά αμέλεια;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

δ) Αποκλείει, σύμφωνα με την καλή πίστη, η δυνατότητα του πιστωτικού φορέα να παράσχει στον δανειολήπτη τις πληροφορίες κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48 σε μεταγενέστερο χρόνο, ενεργοποιώντας έτσι την προθεσμία υπαναχώρησης, την εφαρμογή των κανόνων περί αποδυναμώσεως;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

ε) Συνάδει τούτο με τις πάγιες θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου που δεσμεύουν τον Γερμανό δικαστή βάσει του Θεμελιώδους Νόμου;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

στ) Πώς οφείλει ο Γερμανός εφαρμοστής του δικαίου να επιλύσει τυχόν σύγκρουση μεταξύ των δεσμευτικών επιταγών του διεθνούς δικαίου και των επιταγών του Δικαστηρίου;

4) Επί της αναγνώρισεως καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης του καταναλωτή κατ' άρθρο 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2008/48:

α) Νοείται καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2008/48;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

β) Συνιστά η διαπίστωση της καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης περιορισμό του εν λόγω δικαιώματος, ο οποίος πρέπει να ρυθμίζεται με νόμο ψηφισθέντα από το Κοινοβούλιο;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

γ) Αποτελεί υποκειμενική προϋπόθεση για τη διαπίστωση της καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης ο καταναλωτής να γνώριζε ότι εξακολουθούσε να υφίσταται το δικαίωμά του για υπαναχώρηση ή, τουλάχιστον, τυχόν άγνοιά του να οφείλεται σε βαριά αμέλεια;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

δ) Αποκλείει, σύμφωνα με την καλή πίστη, η δυνατότητα του πιστωτικού φορέα να παράσχει στον δανειολήπτη τις πληροφορίες κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48 σε μεταγενέστερο χρόνο, ενεργοποιώντας έτσι την προθεσμία υπαναχώρησης, τη διαπίστωση της καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

ε) Συνάδει τούτο με τις πάγιες θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου που δεσμεύουν τον Γερμανό δικαστή βάσει του Θεμελιώδους Νόμου;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

στ) Πώς οφείλει ο Γερμανός εφαρμοστής του δικαίου να επιλύσει τυχόν σύγκρουση μεταξύ των δεσμευτικών επιταγών του διεθνούς δικαίου και των επιταγών του Δικαστηρίου;

5) Εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας [2011/83] ή/και της οδηγίας [2008/48] ή/και της οδηγίας [2002/65] συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτων με χρέωση ανά χιλιόμετρο, με διάρκεια περί τα δύο έως τρία έτη και με συμβατική πρόβλεψη ότι αποκλείεται η άσκηση του δικαιώματος τακτικής καταγγελίας, στις οποίες ο καταναλωτής οφείλει να μεριμνήσει για την πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ιδίων ζημιών του αυτοκινήτου με μικτή ασφάλιση, ενώ επίσης ανατίθεται σε αυτόν η άσκηση των δικαιωμάτων έναντι τρίτων (ιδίως έναντι της αντιπροσωπείας και του κατασκευαστή του αυτοκινήτου) λόγω πραγματικού ελαττώματος, επιπλέον, δε, φέρει και τον κίνδυνο για τυχόν απώλεια, βλάβη και οποιαδήποτε άλλη συναφή απομείωση της αξίας του αυτοκινήτου; Πρόκειται στις περιπτώσεις αυτές για συμβάσεις πίστωσης κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο γ', της οδηγίας [2008/48] ή/και συμβάσεις χρηματοοικονομικών υπηρεσιών κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 12, της οδηγίας [2011/83] καθώς και του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας [2002/65];

6) Εφόσον οι συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτων με χρέωση ανά χιλιόμετρο – όπως περιγράφονται στο ερώτημα 5– αποτελούν συμβάσεις χρηματοοικονομικών υπηρεσιών:
α) Θεωρείται εμπορικό κατάστημα ευρισκόμενο σε ακίνητο κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 9, της οδηγίας [2011/83] ακόμη και το εμπορικό κατάστημα που χρησιμοποιείται από πρόσωπο το οποίο προπαρασκευάζει μεν για λογαριασμό του εμπόρου την πραγματοποίηση συναλλαγών με καταναλωτές, πλην όμως, δεν είναι το ίδιο εξουσιοδοτημένο να προβαίνει και στη σύναψη των σχετικών συμβάσεων;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

β) Ισχύει τούτο ακόμη και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το πρόσωπο που ενεργεί προπαρασκευαστικά για τη σύναψη της σύμβασης δραστηριοποιείται επιχειρηματικά σε άλλον τομέα ή/και επειδή δεν πληροί τους όρους της αρμόδιας εποπτικής αρχής ή/και τις προϋποθέσεις του αστικού δικαίου δεν έχει δικαίωμα να συνάπτει συμβάσεις χρηματοοικονομικών υπηρεσιών;

7) Στην περίπτωση που η απάντηση σε ένα από τα ερωτήματα 6α ή 6β είναι αρνητική:

Έχει το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας [2011/83] την έννοια ότι οι συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτων με χρέωση ανά χιλιόμετρο (όπως περιγράφονται ανωτέρω στο ερώτημα 5) εμπίπτουν στην προβλεπόμενη από την εν λόγω διάταξη εξαίρεση;

- 8) Εφόσον οι συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτων με χρέωση ανά χιλιόμετρο – όπως περιγράφονται στο ερώτημα 5– αποτελούν συμβάσεις χρηματοοικονομικών υπηρεσιών:
- α) Υφίσταται σύμβαση εξ αποστάσεως κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας [2002/65] και του άρθρου 2, σημείο 7, της οδηγίας [2011/83], ακόμη και όταν κατά τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη της σύμβασης υπήρξε προσωπική επαφή μόνο με πρόσωπο το οποίο προπαρασκευάζει μεν για λογαριασμό του εμπόρου την πραγματοποίηση συναλλαγών με καταναλωτές, πλην όμως, δεν είναι το ίδιο εξουσιοδοτημένο να συνάπτει τις σχετικές συμβάσεις;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

- β) Ισχύει τούτο ακόμη και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το πρόσωπο που ενεργεί προπαρασκευαστικά για τη σύναψη της σύμβασης δραστηριοποιείται επιχειρηματικά σε άλλον τομέα ή/και επειδή δεν πληροί τους όρους της αρμόδιας εποπτικής αρχής ή/και τις προϋποθέσεις του αστικού δικαίου δεν έχει δικαίωμα να συνάπτει συμβάσεις χρηματοοικονομικών υπηρεσιών;»

Η υπόθεση C-47/21

- 74 Στις 12 Απριλίου 2017 ο F. F. συνήψε με την C. Bank σύμβαση δανείου καθαρού ποσού 15 111,70 ευρώ, για την αγορά μεταχειρισμένου αυτοκινήτου προοριζόμενου για ιδιωτική χρήση.
- 75 Η αντιπροσωπεία αυτοκινήτων από την οποία αγοράστηκε το όχημα ενήργησε ως μεσίτης πιστώσεων για την C. Bank κατά την προετοιμασία και τη σύναψη της σύμβασης δανείου και χρησιμοποίησε τα διατιθέμενα από την τράπεζα έντυπα σύμβασης. Βάσει της σύμβασης δανείου, η τιμή πώλησης του αυτοκινήτου ανερχόταν στο ποσό των 14 880 ευρώ. Μετά την αφαίρεση προκαταβολής ποσού 2 000 ευρώ, το απομένον προς εξόφληση τίμημα, ανερχόμενο σε 12 880 ευρώ, επρόκειτο να χρηματοδοτηθεί με το επίδικο δάνειο.
- 76 Η εν λόγω σύμβαση δανείου προέβλεπε εξόφληση σε 60 ισόποσες μηνιαίες δόσεις, καθώς και μια τελική πληρωμή υψηλότερου ποσού. Το όχημα που αγόρασε ο F. F. μεταβιβάστηκε στην C. Bank ως εγγύηση. Μετά την εκταμίευση του δανείου, ο F. F. κατέβαλλε προσηκόντως τις συμφωνηθείσες μηνιαίες δόσεις.
- 77 Την 1η Απριλίου 2020 ο F. F. υπαναχώρησε από τη σύμβαση δανείου.
- 78 Ο F. F. θεωρεί ότι, λόγω της ασαφούς πληροφόρησης σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης που περιείχε η σύμβαση δανείου και της ανακρίβειας ορισμένων υποχρεωτικών στοιχείων που έπρεπε να περιλαμβάνονται στη σύμβαση αυτή κατά το γερμανικό δίκαιο, η προβλεπόμενη από το δίκαιο αυτό δεκατετράμερη προθεσμία υπαναχώρησης δεν έχει αρχίσει ακόμη να τρέχει. Υπό τις συνθήκες αυτές, ζητεί, μεταξύ άλλων, την επιστροφή των μηνιαίων δόσεων που κατέβαλε μέχρι την ημερομηνία υπαναχώρησης και της προκαταβολής που κατέβαλε στην αντιπροσωπεία, ήτοι συνολικά 10 110,11 ευρώ. Ζητεί επίσης να αναγνωριστεί ότι η C. Bank περιήλθε ως προς την παραλαβή του οχήματος σε υπερημερία δανειστή κατά την έννοια του άρθρου 293 του BGB.

- 79 Η C. Bank ζητεί την απόρριψη της αγωγής, θεωρώντας, μεταξύ άλλων, ότι παρέσχε προσηκόντως, με χρήση του προβλεπόμενου στον νόμο υπόδειγματος, όλες τις υποχρεωτικές πληροφορίες στον F. F.
- 80 Το αιτούν δικαστήριο αμφιβάλλει, πρώτον, εάν συμβιβάζεται με την οδηγία 2008/48 εθνική ρύθμιση που θεσπίζει νόμιμο τεκμήριο κατά το οποίο έμπορος τηρεί την υποχρέωσή του να ενημερώνει τον καταναλωτή για το δικαίωμά του να υπαναχωρήσει, όταν παραπέμπει, στο πλαίσιο σύμβασης, σε εθνικές διατάξεις που, με τη σειρά τους, παραπέμπουν σε προβλεπόμενο στον νόμο υπόδειγμα ή όταν εισάγει, στη σύμβαση αυτή, πληροφορίες που προέρχονται από το υπόδειγμα αυτό, αλλά είναι αντίθετες προς τις επιταγές της οδηγίας. Επιπλέον, διερωτάται εάν, σε περίπτωση που διαπιστωθεί ασυμβατότητα με την οδηγία, η εν λόγω ρύθμιση πρέπει να μείνει ανεφάρμοστη.
- 81 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η C. Bank είχε χρησιμοποιήσει εσφαλμένα το προβλεπόμενο στον νόμο υπόδειγμα, ο F. F. δεν θα μπορούσε βασίμως να αμφισβητήσει την εφαρμογή του προαναφερθέντος νομίμου τεκμηρίου, δεδομένου ότι τέτοια αμφισβήτηση θα συνιστούσε κατάχρηση δικαιώματος σύμφωνα με τα κριτήρια του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου).
- 82 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ποιες πληροφορίες πρέπει να μνημονεύει ο έμπορος στις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχεία ιβ', ιστ', ιη' και κ', της οδηγίας 2008/48 και πότε αρχίζει να τρέχει η προθεσμία υπαναχώρησης σε περίπτωση εσφαλμένης αναγραφής των υποχρεωτικών αυτών πληροφοριών.
- 83 Κατ' αρχάς, όσον αφορά το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', της οδηγίας 2008/48, σχετικά με τις πληροφορίες που αφορούν το δικαίωμα αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα και τον τρόπο υπολογισμού της αποζημίωσης αυτής, το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) έχει κρίνει, εξετάζοντας ρήτρα όπως αυτή που περιέχεται στην επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση, ότι ο πιστωτικός φορέας μπορεί να περιοριστεί σε αναφορά, σε γενικές γραμμές, των βασικών παραμέτρων υπολογισμού της αποζημίωσης που οφείλεται σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης της πίστωσης. Το αιτούν δικαστήριο όμως διερωτάται μήπως θα ήταν αναγκαίο να αναγράφεται σε σύμβαση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, μαθηματικός τύπος που να είναι ακριβής και κατανοητός από τον καταναλωτή. Ενδεχομένως, θα πρέπει επίσης να καθοριστεί και εάν η ανεπάρκεια των πληροφοριών που περιέχονται σε τέτοια σύμβαση σχετικά με τον υπολογισμό της αποζημίωσης που οφείλεται σε περίπτωση πρόωρης αποπληρωμής της πίστωσης μπορεί να επιφέρει ως κύρωση μόνον την απόσβεση του δικαιώματος αποζημίωσης ή εάν η εν λόγω κατάσταση πρέπει να θεωρηθεί ως έλλειψη ενημέρωσης, με αποτέλεσμα να μην αρχίσει να τρέχει η προθεσμία υπαναχώρησης.
- 84 Ακολούθως, όσον αφορά το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχεία ιβ', ιστ' και κ', της οδηγίας 2008/48, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει τις ίδιες αμφιβολίες με εκείνες που μνημονεύονται στις σκέψεις 59 έως 61 της παρούσας αποφάσεως, διευκρινιζόμενου ότι η σύμβαση που συνήψε ο F. F. με την C. Bank στις 12 Απριλίου 2017 περιείχε ρήτρες παρόμοιες με εκείνες που αναφέρονται στις σκέψεις αυτές.
- 85 Τέλος, όσον αφορά την προθεσμία υπαναχώρησης, το αιτούν δικαστήριο εκφράζει τους ίδιους προβληματισμούς με εκείνους που εκτίθενται στη σκέψη 62 της παρούσας αποφάσεως.

- 86 Τρίτον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά πόσον το δικαίωμα υπαναχώρησης μπορεί να περιοριστεί χρονικά σε περίπτωση παραβίασεως της καλής πίστης. Πιο συγκεκριμένα, διερωτάται εάν, και σε καταφατική περίπτωση με ποιον τρόπο, το δικαίωμα υπαναχώρησης που προβλέπει το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 δύναται να αποδυναμωθεί και αν η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να θεωρηθεί καταχρηστική υπό ορισμένες συνθήκες. Συναφώς, στηρίζεται στο ίδιο σκεπτικό με εκείνο που παρατίθεται στις σκέψεις 63 έως 67 της παρούσας αποφάσεως.
- 87 Τέταρτον, το αιτούν δικαστήριο προβληματίζεται ως προς την άσκηση του δικαιώματος του καταναλωτή να ζητήσει την επιστροφή των καταβληθεισών μηνιαίων δόσεων, όταν η σύμβαση πίστωσης από την οποία υπαναχώρησε συνδέεται με σύμβαση πώλησεως. Από τη νομολογία του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου) προκύπτει ότι, όταν η σύμβαση πίστωσης συνδέεται με σύμβαση πώλησης επιβατικού αυτοκινήτου, ο πιστωτικός φορέας μπορεί να αρνηθεί την επιστροφή των μηνιαίων δόσεων και, ενδεχομένως, της καταβληθείσας προκαταβολής, μέχρις ότου του αποδοθεί το όχημα ή μέχρις ότου ο καταναλωτής αποδείξει ότι το έχει αποστείλει ή ότι ο πιστωτικός φορέας έχει περιέλθει σε υπερημερία δανειστή, κατά την έννοια του άρθρου 293 του BGB, κατόπιν πραγματικής προσφοράς παράδοσης του οχήματος η οποία αποστέλλεται στην έδρα του εμπόρου.
- 88 Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η εν λόγω επιστροφή μπορεί να αναβληθεί, σε περίπτωση που ο πιστωτικός φορέας αμφισβητήσει το κύρος της υπαναχώρησης, μέχρι την οριστική έκβαση της ένδικης διαφοράς. Συνακόλουθα, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα τέτοιας υποχρέωσης προηγούμενης απόδοσης και των διαδικαστικών συνεπειών της με την πρακτική αποτελεσματικότητα του δικαιώματος υπαναχώρησης που προβλέπει το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, το όχημα είναι απαραίτητο για την άσκηση του επαγγέλματος του καταναλωτή και δεσμεύει σημαντικό ποσό κεφαλαίου. Εάν ο καταναλωτής όφειλε να επιστρέψει το όχημα χωρίς να γνωρίζει αν η υπαναχώρηση είναι όντως ισχυρή και, αν ναι, πόσο σύντομα θα λάβει τα ποσά που του οφείλει ο πιστωτικός φορέας, ώστε να μπορέσει στη συνέχεια να αγοράσει ένα αγαθό προς αντικατάσταση, θα αποθαρρυνόταν τις περισσότερες φορές να κάνει χρήση του δικαιώματος υπαναχώρησης.
- 89 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, σε περίπτωση που κριθεί ότι η υποχρέωση προηγούμενης απόδοσης του οχήματος δεν συμβιβάζεται με το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48, εάν η διάταξη αυτή έχει άμεσο αποτέλεσμα, οπότε πρέπει να μείνουν ανεφάρμοστες οι σχετικές εθνικές διατάξεις.
- 90 Πέμπτον, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί εάν οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες που διέπουν την άσκηση των καθηκόντων του δικαστή μονομελούς δικαστικού σχηματισμού συνάδουν με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ. Ο προβληματισμός αυτός οφείλεται στο γεγονός ότι η υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί το αιτούν δικαστήριο έχει ανατεθεί σε μονομελή δικαστικό σχηματισμό από τον πολυμελή δικαστικό σχηματισμό που είναι επιφορτισμένος με την υπόθεση αυτή στο πλαίσιο του συγκεκριμένου δικαστηρίου και, ως εκ τούτου, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως υποβάλλεται αποκλειστικά από τον δικαστή του μονομελούς σχηματισμού.
- 91 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο εξηγεί ότι το ζήτημα του κατά πόσον, κατά το γερμανικό δίκαιο, μονομελής δικαστικός σχηματισμός δικαιούται να υποβάλει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι αμφιλεγόμενο. Ειδικότερα, από τη νομολογία του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου) προκύπτει ότι ο μονομελής δικαστικός σχηματισμός παραβιάζει

την αρχή του νόμιμου δικαστή όταν υποβάλλει, αυτεπαγγέλτως, αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, δεδομένου ότι θα έπρεπε να παραπέμψει τη διαφορά στον αρμόδιο πολυμελή δικαστικό σχηματισμό για να επιληφθεί εκ νέου της υπόθεσης.

- 92 Το αιτούν δικαστήριο όμως είναι της γνώμης ότι το άρθρο 267, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ αποκλείει τέτοια υποχρέωση παραπομπής της υπόθεσης στον αρμόδιο πολυμελή δικαστικό σχηματισμό. Μολονότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υποβάλλεται από μονομελή δικαστικό σχηματισμό είναι παραδεκτή υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης, ανεξαρτήτως της τηρήσεως ή μη των εθνικών δικονομικών κανόνων, έχει αφήσει ανοικτό το ζήτημα εάν η εθνική διάταξη που περιορίζει την εξουσία μονομελούς δικαστικού σχηματισμού να υποβάλει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να μείνει ανεφάρμοστη.
- 93 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το ζήτημα αυτό είναι κρίσιμο για την επίλυση της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί, δεδομένου ότι σε παράλληλες διαδικασίες στις οποίες μονομελής δικαστικός σχηματισμός υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο οι εναγόμενοι, επικαλούμενοι το προαναφερθέν σκεπτικό του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου), προσέβαλαν τις διατάξεις περί παραπομπής ή ζήτησαν την εξαίρεση του αιτούντος δικαστή λόγω μεροληψίας, κατάσταση η οποία θα μπορούσε να επαναληφθεί στην παρούσα υπόθεση.
- 94 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Landgericht Ravensburg (πρωτοδικείο Ravensburg) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Επί του τεκμηρίου νομιμότητας κατά το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB:

- α) Αντιβαίνουν το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB στο άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', και στο άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48/EK κατά το μέρος που ορίζουν ότι συμβατικές ρήτρες αντιβαίνουσες στις επιταγές του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48 πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη και δεύτερη περίοδος, του EGBGB, καθώς και τις απαιτήσεις που θέτει το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, σημείο 2, στοιχείο b, του EGBGB;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

- β) Προκύπτει από το δίκαιο της Ένωσης και ειδικότερα από το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', και το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 ότι το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB δεν πρέπει να εφαρμόζονται κατά το μέρος που ορίζουν ότι συμβατικές ρήτρες αντιβαίνουσες στις επιταγές του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48 πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη και δεύτερη περίοδος, του EGBGB, καθώς και τις απαιτήσεις που θέτει το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, σημείο 2, στοιχείο b, του EGBGB;

Ανεξαρτήτως της απαντήσεως που θα δοθεί στα προεκτεθέντα ερωτήματα 1α και 1β:

- 2) Επί των υποχρεωτικώς περιλαμβανόμενων πληροφοριών που προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας [2008/48],

[Το ερώτημα 2α έχει αποσυρθεί.]

- β) Επί του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', της οδηγίας [2008/48]:

αα) Έχει η εν λόγω διάταξη την έννοια ότι οι πληροφορίες που περιέχονται στη σύμβαση πιστώσεως αναφορικά με την αποζημίωση που οφείλεται επί πρόωρης εξοφλήσεως του δανείου πρέπει να διατυπώνονται με τέτοια ακρίβεια ώστε ο καταναλωτής να είναι σε θέση να υπολογίσει, έστω και κατά προσέγγιση, το ύψος της αποζημίωσης αυτής;

(Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα)

ββ) Αντιβαίνει στο άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', και στο άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας [2008/48] εθνική ρύθμιση κατά την οποία, σε περίπτωση ελλιπών πληροφοριών κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', της ίδιας οδηγίας, η προθεσμία υπαναχωρήσεως αρχίζει, παρά ταύτα, με την κατάρτιση της συμβάσεως και αποσβέννυται μόνον το δικαίωμα του πιστωτικού φορέα για αποζημίωση λόγω πρόωρης εξοφλήσεως της πιστώσεως;

γ) Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιβ', της οδηγίας [2008/48] την έννοια ότι πρέπει να αναγράφεται, ως απόλυτος αριθμός, το ισχύον κατά τον χρόνο συνάψεως της συμβάσεως πιστώσεως επιτόκιο υπερημερίας, τουλάχιστον δε να δηλώνεται ως απόλυτος αριθμός το ισχύον επιτόκιο αναφοράς (εν προκειμένω το βασικό επιτόκιο σύμφωνα με το άρθρο 247 του BGB), από το οποίο προκύπτει το ισχύον επιτόκιο υπερημερίας μέσω προσαυξήσεως (εν προκειμένω κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες σύμφωνα με το άρθρο 288, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του BGB); Πρέπει να ενημερώνεται ο καταναλωτής σχετικά με το επιτόκιο αναφοράς (βασικό επιτόκιο) και τη διακύμανση αυτού;

δ) Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο κ', της οδηγίας [2008/48] την έννοια ότι στο κείμενο της συμβάσεως πιστώσεως πρέπει να γίνεται μνεία των ουσιωδών τυπικών προϋποθέσεων για την πρόσβαση σε εξωδικαστικές διαδικασίες ή/και μηχανισμούς επανορθώσεως;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως σε κάποιο από τα προπαρατεθέντα ερωτήματα 2α έως 2δ:

ε) Έχει το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχείο β', της οδηγίας [2008/48] την έννοια ότι η προθεσμία υπαναχωρήσεως άρχεται μόνον αφού παρασχεθούν με πληρότητα και ακρίβεια οι πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας [2008/48];

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

στ) Με βάση ποια κρίσιμα κριτήρια η προθεσμία υπαναχωρήσεως αρχίζει να τρέχει ακόμα και σε περίπτωση ελλιπών ή ανακριβών πληροφοριών;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στα προπαρατεθέντα ερωτήματα 1α, ή/και σε κάποιο από τα ερωτήματα 2α έως 2δ:

- 3) Επί της αποδυναμώσεως του δικαιώματος υπαναχωρήσεως του άρθρου 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας [2008/48]:

α) Νοείται αποδυνάμωση του δικαιώματος υπαναχώρησης κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2008/48;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

β) Συνιστά η αποδυνάμωση χρονικό περιορισμό στην άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης, ο οποίος πρέπει να ρυθμίζεται με νόμο ψηφισθέντα από το Κοινοβούλιο;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

γ) Αποτελεί υποκειμενική προϋπόθεση της αποδυναμώσεως ο καταναλωτής να γνώριζε ότι εξακολουθούσε να υφίσταται το δικαίωμά του για υπαναχώρηση ή, τουλάχιστον, τυχόν άγνοιά του να οφείλεται σε βαριά αμέλεια;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

δ) Αποκλείει, σύμφωνα με την καλή πίστη, η δυνατότητα του πιστωτικού φορέα να παράσχει στον δανειολήπτη τις πληροφορίες κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48 σε μεταγενέστερο χρόνο, ενεργοποιώντας έτσι την προθεσμία υπαναχώρησης, την εφαρμογή των κανόνων περί αποδυναμώσεως;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

ε) Συνάδει τούτο με τις πάγιες θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου που δεσμεύουν τον Γερμανό δικαστή βάσει του Θεμελιώδους Νόμου;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

στ) Πώς οφείλει ο Γερμανός εφαρμοστής του δικαίου να επιλύσει τυχόν σύγκρουση μεταξύ των δεσμευτικών επιταγών του διεθνούς δικαίου και των επιταγών του Δικαστηρίου;

4) Επί της αναγνώρισεως καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης του καταναλωτή κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας [2008/48]:

α) Νοείται καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας [2008/48];

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

β) Συνιστά η διαπίστωση της καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης περιορισμό του εν λόγω δικαιώματος, ο οποίος πρέπει να ρυθμίζεται με νόμο ψηφισθέντα από το Κοινοβούλιο;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

γ) Αποτελεί υποκειμενική προϋπόθεση για τη διαπίστωση της καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης ο καταναλωτής να γνώριζε ότι εξακολουθούσε να υφίσταται το δικαίωμά του για υπαναχώρηση ή, τουλάχιστον, τυχόν άγνοιά του να οφείλεται σε βαριά αμέλεια;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

δ) Αποκλείει, σύμφωνα με την καλή πίστη, η δυνατότητα του πιστωτικού φορέα να παράσχει στον δανειολήπτη τις πληροφορίες κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48 σε μεταγενέστερο χρόνο, ενεργοποιώντας έτσι την προθεσμία υπαναχώρησης, τη διαπίστωση της καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

ε) Συνάδει τούτο με τις πάγιες θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου που δεσμεύουν τον Γερμανό δικαστή βάσει του Θεμελιώδους Νόμου;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

στ) Πώς οφείλει ο Γερμανός εφαρμοστής του δικαίου να επιλύσει τυχόν σύγκρουση μεταξύ των δεσμευτικών επιταγών του διεθνούς δικαίου και των επιταγών του Δικαστηρίου;

5) Ανεξαρτήτως της απαντήσεως που θα δοθεί στα ανωτέρω ερωτήματα:

α) Συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως δε με το δικαίωμα υπαναχώρησης του άρθρου 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας [2008/48], εθνική ρύθμιση κατά την οποία, σε περίπτωση που η σύμβαση πιστώσεως συνδέεται με σύμβαση πώλησεως, κατόπιν έγκυρης ασκήσεως του δικαιώματος του καταναλωτή για υπαναχώρηση κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας [2008/48]

αα) η αξίωση του καταναλωτή έναντι του πιστωτικού φορέα για επιστροφή των δόσεων δανείου που καταβλήθηκαν καθίσταται απαιτητή μόνον αφού ο καταναλωτής έχει παραδώσει στον πιστωτικό φορέα το αντικείμενο της αγοράς ή προσκομίσει απόδειξη ότι έχει αποστείλει το αντικείμενο της αγοράς στον πιστωτικό φορέα;

ββ) η αγωγή του καταναλωτή για επιστροφή των δόσεων δανείου που αυτός έχει καταβάλει μετά την παράδοση του αντικειμένου της αγοράς πρέπει να απορρίπτεται ως επί του παρόντος αβάσιμη, αν ο πιστωτικός φορέας δεν έχει περιέλθει σε υπερημερία δανειστή αναφορικά με την αποδοχή του αντικειμένου της αγοράς;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

β) Προκύπτει από το δίκαιο της Ένωσης ότι οι εθνικές ρυθμίσεις που περιγράφονται υπό α', αα' και/ή ββ', δεν πρέπει να εφαρμόζονται;

Ανεξαρτήτως της απαντήσεως που θα δοθεί στα ανωτέρω ερωτήματα 1 έως 5:

6) Είναι το άρθρο 348a, παράγραφος 2, σημείο 1, του [κώδικα πολιτικής δικονομίας], στον βαθμό που η εν λόγω ρύθμιση αφορά την έκδοση αποφάσεων περί παραπομπής βάσει του άρθρου 267, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ασύμβατο προς την αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων να υποβάλλουν αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ και, ως εκ τούτου, δεν πρέπει να εφαρμόζεται στην έκδοση αποφάσεων περί παραπομπής;»

Η υπόθεση C-232/21

95 Κατόπιν υποβολής αιτήσεων στις 30 Ιουνίου 2017, 28 Μαρτίου 2017, 26 Ιανουαρίου 2019 και 31 Ιανουαρίου 2012, αντιστοίχως, ο CR, αφενός, και οι AY, ML και BQ, αφετέρου, συνήψαν, στις υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, συμβάσεις δανείου με την Volkswagen Bank και την Audi Bank, αντιστοίχως, για την αγορά μεταχειρισμένων επιβατικών αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης. Τα καθαρά ποσά των δανειακών συμβάσεων ανέρχονταν, αντιστοίχως, σε 21 418,66 ευρώ, 28 671,25 ευρώ, 18 972,74 ευρώ και 30 208,10 ευρώ.

96 Κατά την προετοιμασία και τη σύναψη των δανειακών συμβάσεων, οι αντιπροσωπείες αυτοκινήτων από τις οποίες αγοράστηκαν τα οχήματα ενήργησαν ως μεσίτες πιστώσεων για τη Volkswagen Bank και την Audi Bank. Οι εν λόγω συμβάσεις προέβλεπαν την αποπληρωμή των δανείων σε μηνιαίες δόσεις, ενώ το ποσό των δανείων προσαυξάνονταν κατά ένα ποσό που

αφορούσε την ασφάλιση ζωής, αναπηρίας ή ανεργίας. Οι συμβάσεις προέβλεπαν επίσης την τελική πληρωμή συγκεκριμένου ποσού και, σε ορισμένες περιπτώσεις, μια αρχική καταβολή από τον καταναλωτή.

- 97 Οι CR, AY, ML και BQ υπαναχώρησαν από τις δανειακές συμβάσεις στις 31 Μαρτίου 2019, στις 13 Ιουνίου 2019, στις 16 Σεπτεμβρίου 2019 και στις 20 Σεπτεμβρίου 2020 αντιστοίχως. Όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, οι τρεις πρώτοι καταναλωτές πρότειναν στη Volkswagen Bank και στην Audi Bank την απόδοση του οχήματος, εν ανάγκη, στην έδρα τους, με ταυτόχρονη επιστροφή των καταβληθέντων ποσών. Όσον αφορά τον BQ, κατά την ημερομηνία της υπαναχώρησής του είχε ήδη, σε αντίθεση με τους άλλους τρεις καταναλωτές, εξοφλήσει πλήρως το δάνειο το οποίο είχε λάβει. Ο BQ ζήτησε επίσης, στο πλαίσιο του κύριου αιτήματός του, την επιστροφή των μηνιαίων δόσεων που κατέβαλε μετά τη μεταβίβαση της κυριότητας και την παράδοση του οχήματος.
- 98 Οι τέσσερις καταναλωτές θεωρούν ότι η υπαναχώρησή τους ήταν έγκυρη για τον λόγο ότι η προθεσμία των δεκατεσσάρων ημερών που προβλέπει το γερμανικό δίκαιο δεν είχε αρχίσει να τρέχει. Συγκεκριμένα, οι πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης και οι λοιπές υποχρεωτικές πληροφορίες δεν τους διαβιβάστηκαν κατά τον προσηκόντα τρόπο.
- 99 Η Volkswagen Bank και η Audi Bank θεωρούν ότι παρείχαν προσηκόντως όλες τις απαραίτητες πληροφορίες χρησιμοποιώντας το προβλεπόμενο στον νόμο υπόδειγμα. Σε δύο από τις υποθέσεις των οποίων έχει επιληφθεί το αιτούν δικαστήριο, οι εναγόμενες προβάλλουν, επικουρικώς, ενστάσεις αποδυνάμωσης και καταχρηστικής άσκησης δικαιώματος από τους ενδιαφερόμενους καταναλωτές, καθόσον οι ίδιες νομίμως βασίστηκαν στο γεγονός ότι οι συγκεκριμένοι καταναλωτές δεν θα ασκούσαν πλέον το δικαίωμα υπαναχώρησης αφού χρησιμοποιούσαν πράγματι τα οχήματα και κατέβαλλαν τακτικά τις μηνιαίες δόσεις που όφειλαν βάσει των δανειακών συμβάσεων. Στις άλλες δύο υποθέσεις των οποίων έχει επιληφθεί το αιτούν δικαστήριο, οι εναγόμενες υποστηρίζουν ότι δεν έχουν περιέλθει σε υπερημερία δανειστή ως προς την παραλαβή των οχημάτων, κατά την έννοια του άρθρου 293 του BGB, δεδομένου ότι δεν έγινε πραγματική προσφορά από τους καταναλωτές κατά την έννοια του άρθρου 294 του BGB.
- 100 Σε ένα πραγματικό και νομικό πλαίσιο παρόμοιο σε μεγάλο βαθμό με εκείνο της υπόθεσης C-47/21, το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει ερωτήματα σχεδόν πανομοιότυπα με εκείνα που τέθηκαν στην εν λόγω υπόθεση, παραθέτοντας αιτιολογία ουσιαστικά πανομοιότυπη με εκείνη που συνοψίζεται στις σκέψεις 80 έως 93 της παρούσας αποφάσεως.
- 101 Όσον αφορά τα ερωτήματα σχετικά με την ένσταση αποδυνάμωσης και την ένσταση κατάχρησης δικαιώματος, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, κατά τη νομολογία του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου), η εφαρμογή των εν λόγω ενστάσεων εξετάζεται κυρίως όσον αφορά συμβάσεις που έχουν ήδη εκτελεστεί πλήρως από τους συμβαλλομένους.

102 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Landgericht Ravensburg (πρωτοδικείο Ravensburg) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Επί του τεκμηρίου νομιμότητας κατά το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB:

α) Αντιβαίνουν το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB στο άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', και στο άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48/EK κατά το μέρος που ορίζουν ότι συμβατικές ρήτρες αντιβαίνουσες στις επιταγές του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48 πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη και δεύτερη περίοδος, του EGBGB, καθώς και τις απαιτήσεις που θέτει το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, σημείο 2, στοιχείο b, του EGBGB;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

β) Προκύπτει από το δίκαιο της Ένωσης και ειδικότερα από το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', και το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 ότι το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB δεν πρέπει να εφαρμόζονται κατά το μέρος που ορίζουν ότι συμβατικές ρήτρες αντιβαίνουσες στις επιταγές του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48 πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη και δεύτερη περίοδος, του EGBGB, καθώς και τις απαιτήσεις που θέτει το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, σημείο 2, στοιχείο b, του EGBGB;

Ανεξαρτήτως της απαντήσεως που θα δοθεί στα προεκτεθέντα ερωτήματα 1α και 1β:

2) Επί των υποχρεωτικώς περιλαμβανόμενων πληροφοριών που προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας [2008/48],

α) Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48 την έννοια ότι το ύψος των καταβλητέων τόκων σε ημερήσια βάση που πρέπει να αναφέρεται στη σύμβαση πιστώσεως πρέπει να προκύπτει λογιστικά από το συμβατικό χρεωστικό επιτόκιο που αναγράφεται στη σύμβαση;

β) Επί του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', της οδηγίας [2008/48]:

αα) Έχει η εν λόγω διάταξη την έννοια ότι οι πληροφορίες που περιέχονται στη σύμβαση πιστώσεως αναφορικά με την αποζημίωση που οφείλεται επί πρόωρης εξοφλήσεως του δανείου πρέπει να διατυπώνονται με τέτοια ακρίβεια ώστε ο καταναλωτής να είναι σε θέση να υπολογίσει, έστω και κατά προσέγγιση, το ύψος της αποζημιώσεως αυτής;

(Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα υπό αα)

ββ) Αντιβαίνει στο άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', και στο άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2008/48 εθνική ρύθμιση κατά την οποία, σε περίπτωση ελλιπών πληροφοριών κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', της ίδιας οδηγίας, η προθεσμία υπαναχωρήσεως αρχίζει, παρά ταύτα, με την κατάρτιση της συμβάσεως και αποσβέννυται μόνον το δικαίωμα του πιστωτικού φορέα για αποζημίωση λόγω πρόωρης εξοφλήσεως της πιστώσεως;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως σε τουλάχιστον ένα από τα δύο προπαρατεθέντα ερωτήματα 2α ή 2β:

γ) Έχει το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχείο β', της οδηγίας [2008/48] την έννοια ότι η προθεσμία υπαναχώρησης άρχεται μόνον αφού παρασχεθούν με πληρότητα και ακρίβεια οι πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας [2008/48];

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

δ) Με βάση ποια κριτήρια η προθεσμία υπαναχώρησης αρχίζει να τρέχει ακόμα και σε περίπτωση ελλιπών ή ανακριβών πληροφοριών;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στα προπαρατεθέντα ερωτήματα 1α και/ή σε κάποιο από τα ερωτήματα 2α ή 2β:

3) Επί της αποδυναμώσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης του άρθρου 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας [2008/48]:

α) Νοείται αποδυνάμωση του δικαιώματος υπαναχώρησης κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας [2008/48];

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

β) Συνιστά η αποδυνάμωση χρονικό περιορισμό στην άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης, ο οποίος πρέπει να ρυθμίζεται με νόμο ψηφισθέντα από το Κοινοβούλιο;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

γ) Αποτελεί υποκειμενική προϋπόθεση της αποδυναμώσεως ο καταναλωτής να γνώριζε ότι εξακολουθούσε να υφίσταται το δικαίωμά του για υπαναχώρηση ή, τουλάχιστον, τυχόν άγνοιά του να οφείλεται σε βαριά αμέλεια; Ισχύει το ίδιο και επί συμβάσεων που έχουν φθάσει σε πέρας;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

δ) Αποκλείει, σύμφωνα με την καλή πίστη, η δυνατότητα του πιστωτικού φορέα να παράσχει στον δανειολήπτη τις πληροφορίες κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48 σε μεταγενέστερο χρόνο, ενεργοποιώντας έτσι την προθεσμία υπαναχώρησης, την εφαρμογή των κανόνων περί αποδυναμώσεως; Ισχύει το ίδιο και επί συμβάσεων που έχουν φθάσει σε πέρας;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

ε) Συνάδει τούτο με τις πάγιες θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου που δεσμεύουν τον Γερμανό δικαστή βάσει του Θεμελιώδους Νόμου;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

στ) Πώς οφείλει ο Γερμανός εφαρμοστής του δικαίου να επιλύσει τυχόν σύγκρουση μεταξύ των δεσμευτικών επιταγών του διεθνούς δικαίου και των επιταγών του Δικαστηρίου;

4) Επί της αναγνώρισεως καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης του καταναλωτή κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας [2008/48]:

α) Νοείται καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας [2008/48];

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

β) Συνιστά η διαπίστωση της καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχωρήσεως περιορισμό του εν λόγω δικαιώματος, ο οποίος πρέπει να ρυθμίζεται με νόμο ψηφισθέντα από το Κοινοβούλιο;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

γ) Αποτελεί υποκειμενική προϋπόθεση για τη διαπίστωση της καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχωρήσεως ο καταναλωτής να γνώριζε ότι εξακολουθούσε να υφίσταται το δικαίωμά του για υπαναχώρηση ή, τουλάχιστον, τυχόν άγνοιά του να οφείλεται σε βαριά αμέλεια; Ισχύει το ίδιο και επί συμβάσεων που έχουν φθάσει σε πέρας;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

δ) Αποκλείει, σύμφωνα με την καλή πίστη, η δυνατότητα του πιστωτικού φορέα να παράσχει στον δανειολήπτη τις πληροφορίες κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48, σε μεταγενέστερο χρόνο, ενεργοποιώντας έτσι την προθεσμία υπαναχωρήσεως, τη διαπίστωση της καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχωρήσεως; Ισχύει το ίδιο και επί συμβάσεων που έχουν φθάσει σε πέρας;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

ε) Συνάδει τούτο με τις πάγιες θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου που δεσμεύουν τον Γερμανό δικαστή βάσει του Θεμελιώδους Νόμου;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

στ) Πώς οφείλει ο Γερμανός εφαρμοστής του δικαίου να επιλύσει τυχόν σύγκρουση μεταξύ των δεσμευτικών επιταγών του διεθνούς δικαίου και των επιταγών του Δικαστηρίου;

Ανεξαρτήτως της απαντήσεως που θα δοθεί στα ανωτέρω ερωτήματα:

- 5) α) Συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης εθνική ρύθμιση κατά την οποία, σε περίπτωση που η σύμβαση πιστώσεως συνδέεται με σύμβαση πωλήσεως, κατόπιν έγκυρης ασκήσεως του δικαιώματος του καταναλωτή για υπαναχώρηση κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας [2008/48],
- αα) η αξίωση του καταναλωτή έναντι του πιστωτικού φορέα για επιστροφή των δόσεων δανείου που καταβλήθηκαν καθίσταται απαιτητή μόνον αφού ο καταναλωτής έχει παραδώσει στον πιστωτικό φορέα το αντικείμενο της αγοράς ή προσκομίσει απόδειξη ότι έχει αποστείλει το αντικείμενο της αγοράς στον πιστωτικό φορέα;
- ββ) η αγωγή του καταναλωτή για επιστροφή των δόσεων δανείου που αυτός έχει καταβάλει μετά την παράδοση του αντικειμένου της αγοράς πρέπει να απορρίπτεται ως επί του παρόντος αβάσιμη, αν ο πιστωτικός φορέας δεν έχει περιέλθει σε υπερημερία δανειστή αναφορικά με την αποδοχή του αντικειμένου της αγοράς; Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:
- β) Προκύπτει από το δίκαιο της Ένωσης ότι οι εθνικές ρυθμίσεις που περιγράφονται υπό α' αα' και/ή υπό α' ββ' δεν πρέπει να εφαρμόζονται;

Ανεξαρτήτως της απαντήσεως που θα δοθεί στα ανωτέρω ερωτήματα 1 έως 5

- 6) Είναι το άρθρο 348a παράγραφος 2, σημείο 1, [του κώδικα πολιτικής δικονομίας], στον βαθμό που η εν λόγω ρύθμιση αφορά την έκδοση αποφάσεων περί παραπομπής βάσει του άρθρου 267, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ασύμβατο προς την αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων να υποβάλλουν αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, και, ως εκ τούτου, δεν πρέπει να εφαρμόζεται στην έκδοση αποφάσεων περί παραπομπής;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

- 103 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 22ας Απριλίου 2021, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων C-38/21 και C-47/21 προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής απόφασης. Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 31ης Μαΐου 2022, η υπόθεση C-232/21 ενώθηκε με τις ανωτέρω υποθέσεις προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής απόφασης.
- 104 Με έγγραφο της 3ης Αυγούστου 2021, το αιτούν δικαστήριο ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι, στην υπόθεση C-47/21, επιτεύχθηκε φιλικός διακανονισμός σε μία από τις δύο υποθέσεις της κύριας δίκης και ότι, ως εκ τούτου, αποσύρει το ερώτημα 2α της υπόθεσης C-47/21, εμμένοντας σε όλα τα άλλα ερωτήματα της υπόθεσης αυτής.
- 105 Κατόπιν της από 24 Αυγούστου 2021 συμπλήρωσης της αιτήσεως προδικαστικής απόφασης στην υπόθεση C-38/21, επαναλήφθηκε η έγγραφη διαδικασία στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-38/21 και C-47/21.
- 106 Σύμφωνα με το άρθρο 16, τρίτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Γερμανική Κυβέρνηση ζήτησε την εκδίκαση των υποθέσεων αυτών από το τμήμα μείζονος συνθέσεως, αίτημα το οποίο έγινε δεκτό από το Δικαστήριο στις 31 Μαΐου 2022.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού

- 107 Η BMW Bank, η C. Bank, η Volkswagen Bank και η Audi Bank, η Γερμανική Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό ορισμένων προδικαστικών ερωτημάτων στις τρεις υποθέσεις.

Επί του πρώτου, του δευτέρου, του τρίτου, του τετάρτου και του έκτου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-38/21

- 108 Η BMW Bank υποστηρίζει ότι τα τέσσερα πρώτα ερωτήματα της υποθέσεως C-38/21 είναι απαράδεκτα, καθόσον είναι προφανές ότι τα επίμαχα στην κύρια δίκη πραγματικά περιστατικά δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/48 την οποία αφορούν τα ερωτήματα αυτά. Συγκεκριμένα, η οδηγία αυτή αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής της τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης που δεν περιλαμβάνουν υποχρέωση αγοράς του μισθωμένου αγαθού. Επίσης, το έκτο ερώτημα της υπόθεσης C-38/21, το οποίο υποβάλλεται για την περίπτωση που σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, πρέπει να χαρακτηριστεί ως σύμβαση αφορώσα χρηματοοικονομική υπηρεσία κατά την έννοια της οδηγίας 2011/83, είναι απαράδεκτο, καθόσον οι συμβάσεις που αφορούν χρηματοοικονομικές υπηρεσίες αποκλείονται ρητώς από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.
- 109 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων την οποία καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη για τη δικαστική απόφαση που πρόκειται να εκδοθεί, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης, τόσο την αναγκαιότητα της προδικαστικής απόφασης

για την έκδοση της δικής του απόφασης όσο και τη λυσιτέλεια των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, εφόσον τα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να αποφανθεί επ' αυτών [απόφαση της 21ης Μαρτίου 2023, Mercedes-Benz Group (Ευθύνη κατασκευαστών οχημάτων εξοπλισμένων με συστήματα αναστολής), C-100/21, EU:C:2023:229, σκέψη 52 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

- 110 Ως εκ τούτου, συντρέχει τεκμήριο λυσιτέλειας για τα ερωτήματα που αφορούν το δίκαιο της Ένωσης. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος που έχει υποβάλει εθνικό δικαστήριο μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή, ακόμη, όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί [απόφαση της 21ης Μαρτίου 2023, Mercedes-Benz Group (Ευθύνη κατασκευαστών οχημάτων εξοπλισμένων με συστήματα αναστολής), C-100/21, EU:C:2023:229, σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 111 Εν προκειμένω, πρέπει να επισημανθεί ότι το αιτούν δικαστήριο υπέβαλε την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο σε δύο στάδια, ήτοι, σε πρώτο στάδιο, στις 30 Δεκεμβρίου 2020, όταν υπέβαλε τα τέσσερα πρώτα ερωτήματα, και στη συνέχεια, σε δεύτερο στάδιο, στις 24 Αυγούστου 2021, όταν υπέβαλε τέσσερα επιπλέον ερωτήματα. Στο πλαίσιο της συμπλήρωσεως της αρχικής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο διευκρίνισε ότι διερωτάται, όπως προκύπτει από το πέμπτο ερώτημα, αν η οδηγία 2008/48 προορίζεται να διέπει σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη. Ανέφερε επίσης σε ποιες περιπτώσεις, ανάλογα με την απάντηση του Δικαστηρίου στο ερώτημα αυτό, έκρινε ότι εξακολουθούσε να είναι λυσιτελές να δοθεί απάντηση στα τέσσερα πρώτα ερωτήματα που τέθηκαν στις 30 Δεκεμβρίου 2020.
- 112 Επίσης, μολονότι το αιτούν δικαστήριο εξάρτησε όντως το έκτο ερώτημα στην υπόθεση C-38/21 από τη διαπίστωση, στο πλαίσιο της απαντήσεως στο πέμπτο ερώτημα της υποθέσεως αυτής, ότι μια σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, μπορεί να χαρακτηριστεί ως σύμβαση αφορώσα χρηματοοικονομική υπηρεσία, κατά την έννοια της οδηγίας 2011/83, είναι γεγονός ότι η λυσιτέλεια ή ο μη υποθετικός χαρακτήρας και, ως εκ τούτου, το παραδεκτό του έκτου ερωτήματος μπορεί να εκτιμηθεί μόνο υπό το πρίσμα της απαντήσεως του Δικαστηρίου στο πέμπτο ερώτημα.
- 113 Υπό τις συνθήκες αυτές, τα τέσσερα πρώτα ερωτήματα της υποθέσεως C-38/21, καθώς και το έκτο ερώτημα της υποθέσεως αυτής, δεν μπορούν να θεωρηθούν στο παρόν στάδιο υποθετικά, δεδομένου ότι η ανάγκη και η χρησιμότητα της απαντήσεώς σε αυτά εξαρτώνται από την απάντηση που θα δοθεί στο πέμπτο ερώτημα της υποθέσεως C-38/21.
- 114 Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όταν, όπως στην προκειμένη περίπτωση, δεν προκύπτει προδήλως ότι η ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της κύριας δίκης, ένσταση στηριζόμενη σε αδυναμία εφαρμογής της διατάξεως αυτής στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν αφορά το παραδεκτό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, αλλά την ουσία των ερωτημάτων (απόφαση της 24ης Ιουλίου 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, σκέψη 66 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχεία ε' και στ', καθώς και του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχεία ε' και στ', που υποβλήθηκαν στις υποθέσεις C-38/21, C-47/21 και C-232/21

- 115 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, στοιχεία 'ε και στ', καθώς και με το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, στοιχεία ε' και στ', στις υποθέσεις C-38/21, C-47/21 και C-232/21, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί η σχέση μεταξύ του δικαιώματος υπαναχώρησης που προβλέπει το άρθρο 14 της οδηγίας 2008/48 και των κανόνων του εθιμικού διεθνούς δικαίου περί αποδυνάμωσης και κατάχρησης δικαιώματος.
- 116 Οι C. Bank, Volkswagen Bank και Audi Bank και η Γερμανική Κυβέρνηση εξέφρασαν αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό των ερωτημάτων αυτών.
- 117 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, για να μπορέσει το Δικαστήριο να παράσχει ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης χρήσιμη για το εθνικό δικαστήριο, το άρθρο 94, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου απαιτεί η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως να περιέχει έκθεση των λόγων που οδήγησαν το αιτούν δικαστήριο να υποβάλει ερωτήματα ως προς την ερμηνεία ή το κύρος ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, καθώς και της κατά τη γνώμη του σχέσεως μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εφαρμοστέας στη διαφορά της κύριας δίκης εθνικής νομοθεσίας.
- 118 Εν προκειμένω, είναι αληθές ότι, κατά πάγια νομολογία, η Ένωση οφείλει, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, να τηρεί το διεθνές δίκαιο στο σύνολό του, περιλαμβανομένων όχι μόνον των διατάξεων των διεθνών συμφωνιών που τη δεσμεύουν, αλλά και των κανόνων και των αρχών του εθιμικού γενικού διεθνούς δικαίου [απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Τριτοβάθμια εκπαίδευση), C-66/18, EU:C:2020:792, σκέψη 87 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 119 Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο περιορίζεται να αναφέρει ότι, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δημοσίου διεθνούς δικαίου, οι οποίες δεσμεύουν τα γερμανικά δικαστήρια δυνάμει του άρθρου 25, παράγραφος 2, του Θεμελιώδους Νόμου και οι οποίες περιλαμβάνουν τις αρχές της αποδυνάμωσης δικαιωμάτων και της καλής πίστης, μόνο όταν ο καταναλωτής γνωρίζει ή αγνοεί λόγω βαριάς αμέλειας ότι έχει δικαίωμα υπαναχώρησης, το δικαίωμα αυτό μπορεί να θεωρηθεί αποδυναμωμένο ή η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να θεωρηθεί αντίθετη προς την καλή πίστη.
- 120 Με τον τρόπο αυτό, ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο δεν προσδιόρισε επαρκώς σε ποιο μέτρο οι κανόνες του εθιμικού διεθνούς δικαίου περί αποδυνάμωσης και κατάχρησης δικαιώματος θα μπορούσαν να είναι αντίθετοι με το δίκαιο της Ένωσης στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ ιδιωτών σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης που προβλέπει το άρθρο 14 της οδηγίας 2008/48.
- 121 Υπό τις συνθήκες αυτές, το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, στοιχεία ε' και στ', καθώς και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, στοιχεία ε' και στ', στις υποθέσεις C-38/21, C-47/21 και C-232/21 δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 94, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας και, ως εκ τούτου, είναι απαράδεκτα.

Επί του έκτου ερωτήματος στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21

- 122 Με το έκτο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 267, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αποκλείει εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας μονομελής δικαστικός σχηματισμός οφείλει, ιδίως λόγω της σημασίας της υποθέσεως της οποίας επιλαμβάνεται, να παραπέμψει την υπόθεση σε τριμελές πολιτικό τμήμα και να μην υποβάλει ο ίδιος αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο στο πλαίσιο της υπόθεσης αυτής.
- 123 Οι C. Bank, Volkswagen Bank και Audi Bank, η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή θεωρούν ότι τα ερωτήματα αυτά είναι απαράδεκτα, κυρίως για τον λόγο ότι δεν είναι αναγκαίο να απαντηθούν για την επίλυση των διαφορών των κύριων δικών.
- 124 Εν προκειμένω, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που παρατίθεται στις σκέψεις 109 και 110 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το έκτο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21 αφορά την ερμηνεία του άρθρου 267, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, αλλά το αιτούν δικαστήριο δεν εξήγησε τους λόγους για τους οποίους η ερμηνεία της διατάξεως αυτής είναι αναγκαία για να μπορέσει να κρίνει τις διαφορές των οποίων έχει επιληφθεί. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο αρκέστηκε να αναφέρει ότι θα μπορούσε να αμφισβητηθεί η αρμοδιότητα του μονομελούς δικαστικού σχηματισμού να υποβάλει αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο, παραπέμποντας, εν προκειμένω, σε άλλες διαδικασίες αφορώσες άλλες υποθέσεις και όχι αυτές των υπό κρίση προδικαστικών παραπομπών, στις οποίες διαδικασίες οι διάδικοι είτε προσέβαλαν διατάξεις περί παραπομπής που εκδόθηκαν από δικαστή μονομελούς δικαστικού σχηματισμού είτε ζήτησαν την εξαίρεση του επιληφθέντος δικαστή για λόγους μεροληψίας. Ωστόσο, δεν διευκρινίζει ποια θα είναι η επίπτωση τέτοιας αμφισβήτησης στις αποφάσεις περί παραπομπής ή, ενδεχομένως, στις αποφάσεις που περατώνουν τη δίκη. Ειδικότερα, από τις αποφάσεις περί παραπομπής δεν προκύπτει ότι, στο παρόν στάδιο της διαδικασίας, έχει ασκηθεί κατά των αποφάσεων αυτών ένδικο μέσο στο πλαίσιο του οποίου να προβάλλεται ότι πάσχουν λόγω του γεγονότος ότι εκδόθηκαν από μονομελή δικαστικό σχηματισμό.
- 125 Υπό τις συνθήκες αυτές, το έκτο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21 είναι απαράδεκτο ως ερώτημα υποθετικής φύσεως.

Επί της ουσίας

Επί του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-38/21

- 126 Με το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-38/21, το οποίο πρέπει να εξεταστεί πρώτο, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου, η οποία προβλέπει ότι ο καταναλωτής δεν υποχρεούται να αγοράσει το όχημα κατά τη λήξη της σύμβασης, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/48, της οδηγίας 2002/65 ή της οδηγίας 2011/83.
- 127 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, μολονότι απόκειται αποκλειστικά στο αιτούν δικαστήριο να αποφανθεί για τον χαρακτηρισμό της επίμαχης στη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί σύμβασης υπό το πρίσμα των περιστάσεων της κύριας δίκης, το Δικαστήριο μπορεί να

συναγάγει από τις διατάξεις των εν λόγω οδηγιών τα κριτήρια τα οποία το αιτούν δικαστήριο πρέπει να εφαρμόσει προς τούτο (πρβλ. απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 2015, Banif Plus Bank, C-312/14, EU:C:2015:794, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 128 Εξάλλου, τίποτα δεν εμποδίζει εθνικό δικαστήριο να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του χαρακτηρισμού αυτού, υπό την επιφύλαξη ωστόσο ότι, βάσει του συνόλου των στοιχείων της δικογραφίας που έχει στη διάθεσή του το εν λόγω εθνικό δικαστήριο, το δικαστήριο αυτό προβαίνει στη διαπίστωση και στην εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών που απαιτούνται για τον χαρακτηρισμό αυτόν (πρβλ. απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 2015, Banif Plus Bank, C-312/14, EU:C:2015:794, σκέψη 52).
- 129 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει, όπως εξετέθη στη σκέψη 49 της παρούσας αποφάσεως, ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση προβλέπει τη χορήγηση δανείου στον VK με σκοπό να μπορέσει να χρησιμοποιήσει δυνάμει μισθώσεως, για περίοδο 24 μηνών και υπό την επιφύλαξη ανώτατου ορίου χιλιομέτρων που επιτρέπεται να διανύσει, ένα μηχανοκίνητο όχημα το οποίο απέκτησε η BMW Bank σύμφωνα με τις προδιαγραφές που παρέσχε ο VK και το οποίο παραμένει στην κυριότητα της εν λόγω τράπεζας. Κατά τη διάρκεια της σύμβασης, ο καταναλωτής φέρει τον κίνδυνο απώλειας, βλάβης και κάθε άλλης απομείωσης της αξίας του αυτοκινήτου και, ως εκ τούτου, οφείλει να συνάψει πλήρη ασφάλιση. Επίσης, απόκειται στον καταναλωτή να ασκήσει εγγυητικές αξιώσεις για ελαττώματα έναντι τρίτων, ιδίως έναντι της αντιπροσωπείας και του κατασκευαστή. Ούτε η ίδια η σύμβαση ούτε οποιαδήποτε χωριστή σύμβαση επιβάλλει στον καταναλωτή την υποχρέωση να αγοράσει το όχημα. Επιπλέον, ο καταναλωτής δεν παρέχει καμία εγγύηση υπολειμματικής αξίας κατά τη λήξη της σύμβασης και υποχρεούται να αποζημιώσει την απώλεια της αξίας του οχήματος μόνον εάν, κατά την επιστροφή του, διαπιστωθεί ότι η κατάσταση του οχήματος δεν ανταποκρίνεται στην παλαιότητά του ή ότι έχει σημειωθεί υπέρβαση του συμφωνημένου ορίου χιλιομέτρων.
- 130 Όσον αφορά, κατά πρώτον, το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/48, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, αυτή εφαρμόζεται στις συμβάσεις πιστώσεως, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας.
- 131 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2008/48, η οδηγία δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις μίσθωσης ή χρηματοδοτικής μίσθωσης στις οποίες ούτε η ίδια η σύμβαση ούτε τυχόν άλλη αυτοτελής σύμβαση ορίζουν υποχρέωση αγοράς του αντικειμένου της σύμβασης, τέτοια δε υποχρέωση θεωρείται ότι υφίσταται όταν αποφασίζεται μονομερώς από τον πιστωτικό φορέα.
- 132 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να εξεταστεί αν σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing), όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, εμπίπτει στην έννοια της «σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης» που διαλαμβάνεται στη συγκεκριμένη διάταξη, διευκρινιζομένου ότι ούτε η εν λόγω διάταξη ούτε οποιαδήποτε άλλη διάταξη της οδηγίας 2008/48 ορίζει την έννοια αυτή ούτε παραπέμπει στο εθνικό δίκαιο.
- 133 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, από τις απαιτήσεις τόσο της ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης όσο και της αρχής της ισότητας συνάγεται ότι η έννοια των όρων διάταξης του δικαίου της Ένωσης που δεν περιέχει καμία ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό του νοήματος και του πεδίου εφαρμογής της πρέπει κατά κανόνα να ερμηνεύεται κατά τρόπο αυτοτελή και ομοιόμορφο σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, με γνώμονα όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και τον

σκοπό που επιδιώκει η διάταξη στην οποία χρησιμοποιείται η οικεία έννοια (απόφαση της 18ης Ιουνίου 2020, Sparkasse Südholstein, C-639/18, EU:C:2020:477, σκέψη 24 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 134 Στη συνήθη νομική ορολογία, η έννοια «σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης» καλύπτει τη σύμβαση με την οποία το ένα από τα μέρη χορηγεί πίστωση στο άλλο μέρος για τη χρηματοδότηση της μισθωτικής χρήσης ενός περιουσιακού στοιχείου του οποίου το πρώτο μέρος παραμένει κύριος και το οποίο το άλλο μέρος μπορεί, κατά τη λήξη της σύμβασης, να επιστρέψει ή να αγοράσει, διευκρινιζόμενου ότι η πλειονότητα των πλεονεκτημάτων και των κινδύνων που ενέχει το δικαίωμα της κυριότητας μεταβιβάζεται στο άλλο μέρος καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2012, Eon Aset Menidjmont, C-118/11, EU:C:2012:97, σκέψεις 37 και 38).
- 135 Εν προκειμένω, από τα χαρακτηριστικά της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, τα οποία υπενθυμίζονται στη σκέψη 129 της παρούσας αποφάσεως, προκύπτει ότι η BMW Bank χορήγησε στον VK δάνειο για τη χρηματοδότηση της μισθωτικής χρήσης ενός οχήματος που απέκτησε η τράπεζα αυτή σύμφωνα με τις προδιαγραφές που παρέσχε ο VK, ο οποίος, κατά τη λήξη της σύμβασης, όφειλε να επιστρέψει το όχημα, διότι δεν ήταν υποχρεωμένος να το αγοράσει, ενώ όφειλε να φέρει την πλειονότητα των πλεονεκτημάτων και των κινδύνων που ενέχει η κυριότητα του οχήματος καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης. Μολονότι τέτοια σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης εμπίπτει στην έννοια της «χρηματοδοτικής μίσθωσης» κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2008/48, εντούτοις εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, δεδομένου ότι δεν προβλέπει καμία υποχρέωση του καταναλωτή να αγοράσει το αντικείμενο της σύμβασης κατά τη λήξη της.
- 136 Όσον αφορά, κατά δεύτερον, το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/65, υπενθυμίζεται ότι κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, σκοπός της είναι η προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές. Η αιτιολογική σκέψη 14 της οδηγίας αναφέρει ότι αυτή καλύπτει όλες τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που μπορούν να παρέχονται εξ αποστάσεως, με την επιφύλαξη της εφαρμογής των διατάξεων της νομοθεσίας της Ένωσης που διέπουν ειδικά ορισμένες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες.
- 137 Για να εμπίπτει μια σύμβαση στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/65, δεν αρκεί απλώς να είναι «σύμβαση εξ αποστάσεως» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, αλλά πρέπει και να έχει ως αντικείμενο την παροχή «χρηματοοικονομικής υπηρεσίας» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας, οι δε δύο αυτές προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά.
- 138 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η οδηγία 2002/65 προβαίνει, κατ' αρχήν, στην πλήρη εναρμόνιση των πτυχών που ρυθμίζει, οπότε το γράμμα της πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο ομοιόμορφο σε όλα τα κράτη μέλη (απόφαση της 18ης Ιουνίου 2020, Sparkasse Südholstein, C-639/18, EU:C:2020:477, σκέψη 23), σύμφωνα με τις νομολογιακές αρχές που μνημονεύονται στη σκέψη 133 της παρούσας αποφάσεως.
- 139 Όσον αφορά την έννοια της «χρηματοοικονομικής υπηρεσίας», το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2002/65 ορίζει ότι αυτή καλύπτει κάθε υπηρεσία τραπεζικής, πιστωτικής, ασφαλιστικής ή επενδυτικής φύσεως, ή σχετική με ατομικές συντάξεις ή με πληρωμές. Επομένως, πρέπει να εξακριβωθεί αν σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, αφορά τουλάχιστον έναν από τους τομείς που αναφέρει το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2002/65.

- 140 Πρώτον, διαπιστώνεται, όπως δέχεται και ο γενικός εισαγγελέας, στο σημείο 95 των προτάσεών του, ότι η «υπηρεσία τραπεζικής φύσεως», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, πρέπει να νοείται ως υπηρεσία που προσφέρεται στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας που παραδοσιακά ασκούν οι τράπεζες.
- 141 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί, όπως υποστηρίζει η Γερμανική Κυβέρνηση στις γραπτές παρατηρήσεις της, ότι η προσφορά σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν εμπίπτει, εν πάση περιπτώσει, στο φάσμα των παραδοσιακών υπηρεσιών που παρέχει ο τραπεζικός τομέας, δεδομένου ότι η συγκεκριμένη υπηρεσία προσφέρεται συχνότερα από τράπεζες που συνδέονται με κατασκευαστές αυτοκινήτων ή από εταιρίες που ειδικεύονται στη χρηματοδοτική μίσθωση αυτοκινήτων, όπως οι εταιρίες μίσθωσης οχημάτων.
- 142 Επομένως, τέτοια σύμβαση δεν αφορά «υπηρεσία τραπεζικής φύσεως» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2002/65.
- 143 Δεύτερον, όσον αφορά την έννοια της «υπηρεσίας πιστωτικής φύσεως» κατά το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2002/65, διαπιστώνεται ότι η εν λόγω οδηγία δεν περιέχει ορισμό του όρου «πίστωση».
- 144 Ωστόσο, στη συνήθη νομική ορολογία, ο όρος αυτός σημαίνει τη διάθεση χρηματικού ποσού ή την παροχή προθεσμίας πληρωμής ή διευκολύνσεων πληρωμής από τον πιστωτικό φορέα στον δανειολήπτη με σκοπό τη χρηματοδότηση ή την αναβολή πληρωμής, οπότε η σύμβαση πίστωσης πρέπει να θεωρηθεί ως σύμβαση με την οποία ο πιστωτικός φορέας χορηγεί ή αναλαμβάνει την υποχρέωση να χορηγήσει στον καταναλωτή πίστωση με τη μορφή προθεσμίας πληρωμής, δανείου ή οποιασδήποτε άλλης παρόμοιας διευκόλυνσης πληρωμής.
- 145 Επομένως, σύμβαση παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών πιστωτικής φύσεως χαρακτηρίζεται, όπως προκύπτει επίσης, κατ' ουσίαν, από τα σημεία 97 και 100 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα, από το γεγονός ότι εντάσσεται σε λογική χρηματοδότησης ή αναβολής πληρωμής, με τη χρησιμοποίηση κεφαλαίων ή προθεσμιών ή διευκολύνσεων πληρωμής που ο έμπορος θέτει στη διάθεση του καταναλωτή για τον σκοπό αυτόν.
- 146 Εν προκειμένω, όπως εκτέθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου, σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου χωρίς υποχρέωση αγοράς, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, έχει δύο στοιχεία, ήτοι, αφενός, ένα πιστωτικό στοιχείο που χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι μια τράπεζα χορηγεί στον καταναλωτή πίστωση με τη μορφή διευκολύνσεων πληρωμής και, αφετέρου, ένα μισθωτικό στοιχείο που σκοπεύει να παράσχει τη δυνατότητα στον καταναλωτή να χρησιμοποιήσει για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα ένα όχημα της επιλογής του που ανήκει στην εν λόγω τράπεζα έναντι καταβολής ενός αρχικού αντιτίμου και στη συνέχεια μηνιαίων δόσεων.
- 147 Υπό τις συνθήκες αυτές, προκειμένου να κριθεί αν μια τέτοια σύμβαση, λόγω του υβριδικού της χαρακτήρα, είναι πιστωτικής φύσεως κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2002/65, επιβάλλεται να εξακριβωθεί το κύριο αντικείμενό της, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 97 των προτάσεών του, ώστε να διαπιστωθεί αν το πιστωτικό στοιχείο υπερिशύει του μισθωτικού στοιχείου ή αν ισχύει το αντίστροφο.
- 148 Συναφώς, διαπιστώνεται, όπως ανέφερε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 100 των προτάσεών του, ότι μια τέτοια σύμβαση δεν διακρίνεται ουσιαστικά από τη σύμβαση μακροχρόνιας μίσθωσης οχήματος, βάσει της οποίας ο καταναλωτής υποχρεούται να καταβάλει μίσθωμα ως αντάλλαγμα

για το δικαίωμα χρήσης του οχήματος, υπό την προϋπόθεση ότι δεν προβλέπεται υποχρέωση αγοράς του οχήματος κατά τη λήξη της περιόδου χρηματοδοτικής μίσθωσης, ότι ο καταναλωτής δεν επιβαρύνεται με την πλήρη απόσβεση των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε ο προμηθευτής του οχήματος για την απόκτησή του και ότι δεν φέρει τους κινδύνους που συνδέονται με την υπολειμματική αξία του οχήματος κατά τη λήξη της σύμβασης. Ούτε η υποχρέωση του καταναλωτή να αποζημιώσει την απώλεια της αξίας του οχήματος, εάν διαπιστωθεί, κατά την επιστροφή του, ότι η κατάσταση του οχήματος δεν ανταποκρίνεται στην παλαιότητά του ή ότι έχει σημειωθεί υπέρβαση του συμφωνηθέντος μέγιστου ορίου διανυθέντων χιλιομέτρων, καθιστά δυνατή τη διάκριση μεταξύ των τύπων αυτών των συμβάσεων.

- 149 Επομένως, δεδομένου ότι το κύριο αντικείμενο μιας σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου χωρίς υποχρέωση αγοράς, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, αφορά τη μίσθωση του οχήματος, η εν λόγω σύμβαση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως σύμβαση παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών πιστωτικής φύσεως κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2002/65.
- 150 Τρίτον, καθόσον τέτοια σύμβαση προδήλως δεν αφορά ούτε «υπηρεσία ασφαλιστικής ή επενδυτικής φύσεως, ή σχετική με ατομικές συντάξεις ή με πληρωμές» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2002/65, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως σύμβαση εμπορίας «χρηματοοικονομικής υπηρεσίας» κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.
- 151 Δεδομένου ότι δεν πληρούται μία από τις δύο σωρευτικές προϋποθέσεις που παρατίθενται στη σκέψη 137 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου, χαρακτηριστικό της οποίας είναι ότι ούτε η ίδια ούτε τυχόν άλλη αυτοτελής σύμβαση προβλέπουν υποχρέωση αγοράς του οχήματος από τον καταναλωτή κατά τη λήξη της συμβάσεως καθώς και ότι ο καταναλωτής δεν επιβαρύνεται ούτε με την πλήρη απόσβεση των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε ο προμηθευτής του οχήματος για την απόκτησή του ούτε με τους κινδύνους που συνδέονται με την υπολειμματική αξία του οχήματος κατά τη λήξη της συμβάσεως δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/65.
- 152 Όσον αφορά, κατά τρίτον, το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2011/83, πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, η οδηγία αυτή εφαρμόζεται, βάσει των όρων και στον βαθμό που ορίζεται στις διατάξεις της, σε οποιαδήποτε σύμβαση συνάπτεται μεταξύ ενός εμπόρου και ενός καταναλωτή, με εξαίρεση τις συμβάσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 3 του εν λόγω άρθρου, όπως οι συμβάσεις για χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι οποίες ορίζονται στο άρθρο 2, σημείο 12, της εν λόγω οδηγίας, κατ' ουσίαν, με τον ίδιο τρόπο όπως και στο άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2002/65 που μνημονεύεται στη σκέψη 139 της παρούσας αποφάσεως.
- 153 Σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί, κατ' αναλογία προς τα εκτιθέμενα στις σκέψεις 143 έως 149 της παρούσας αποφάσεως, ως σύμβαση αφορώσα «χρηματοοικονομική υπηρεσία» κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 12, της οδηγίας 2011/83. Εντούτοις, δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο τέτοια σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης να μπορεί να χαρακτηριστεί ως «σύμβαση παροχής υπηρεσιών» κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 6, της οδηγίας αυτής.
- 154 Συναφώς, ο ορισμός της έννοιας της «σύμβασης παροχής υπηρεσιών» στη διάταξη αυτή είναι ευρύς και καλύπτει «κάθε σύμβαση πλην σύμβασης πώλησης βάσει της οποίας ο έμπορος παρέχει ή αναλαμβάνει να παράσχει υπηρεσία στον καταναλωτή, ο δε καταναλωτής καταβάλλει ή αναλαμβάνει να καταβάλει το τίμημα». Από το γράμμα της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι η

εν λόγω έννοια πρέπει να νοηθεί ως περιλαμβάνουσα όλες τις συμβάσεις που δεν εμπίπτουν στην έννοια της «σύμβασης πώλησης» (απόφαση της 12ης Μαρτίου 2020, Verbraucherzentrale Berlin, C-583/18, EU:C:2020:199, σκέψη 22).

- 155 Σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, με την οποία έμπορος αναλαμβάνει την υποχρέωση να θέσει όχημα στη διάθεση καταναλωτή έναντι πληρωμής σε δόσεις χωρίς υποχρέωση αγοράς του οχήματος αυτού κατά τη λήξη της μίσθωσης, δεν συνιστά «σύμβαση πώλησης», η οποία θα συνιστάτο στη μεταβίβαση της κυριότητας του οχήματος στον καταναλωτή, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 5, της οδηγίας 2011/83. Δεδομένου ότι η σύμβαση αυτή δεν εμπίπτει ούτε στον κατάλογο εξαιρέσεων του άρθρου 3, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, πρέπει να γίνει δεκτό ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας ως «σύμβαση παροχής υπηρεσιών» κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 6, αυτής.
- 156 Κατόπιν των ανωτέρω, στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-38/21 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, σημείο 6, της οδηγίας 2011/83, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, αυτής, έχει την έννοια ότι σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου, χαρακτηριστικό της οποίας είναι ότι ούτε η ίδια ούτε τυχόν άλλη αυτοτελής σύμβαση προβλέπουν υποχρέωση αγοράς του οχήματος από τον καταναλωτή κατά τη λήξη της σύμβασης, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας ως «σύμβαση παροχής υπηρεσιών» κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 6, της οδηγίας. Αντιθέτως, η εν λόγω σύμβαση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/65 ούτε της οδηγίας 2008/48.

Επί του έκτου, του εβδόμου και του ογδού προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-38/21

- 157 Επισημαίνεται ότι όλα αυτά τα ερωτήματα υποβάλλονται για την περίπτωση που το Δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη πρέπει να χαρακτηριστεί ως σύμβαση αφορώσα χρηματοοικονομικές υπηρεσίες κατά την έννοια των οδηγιών 2002/65 και/ή 2011/83.
- 158 Πλην όμως, από τα προεκτεθέντα στις σκέψεις 149, 151 και 156 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι τέτοια σύμβαση δεν αφορά χρηματοοικονομικές υπηρεσίες κατά την έννοια των εν λόγω οδηγιών, αλλά πρέπει να χαρακτηριστεί ως «σύμβαση παροχής υπηρεσιών» κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 6, της οδηγίας 2011/83, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, αυτής.
- 159 Επομένως, το έκτο, το έβδομο και το ογδοο ερώτημα παραμένουν λυσιτελή στο μέτρο που αφορούν την ερμηνεία των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας.
- 160 Συναφώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι τα ερωτήματα αυτά σκοπούν κατ' ουσίαν στο να παράσχουν στο αιτούν δικαστήριο τη δυνατότητα να εξακριβώσει αν ο VK μπορεί να επικαλεστεί το δικαίωμα υπαναχώρησης που προβλέπει το άρθρο 9 της οδηγίας 2011/83 μόνο για συμβάσεις που έχουν συναφθεί εξ αποστάσεως ή εκτός εμπορικού καταστήματος ή αν το δικαίωμα αυτό αποκλείεται δυνάμει του άρθρου 16 της εν λόγω οδηγίας.
- 161 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να απαντήσει πρώτα στο ογδοο ερώτημα σχετικά με την έννοια της «συμβάσεως εξ αποστάσεως», στη συνέχεια στο έκτο ερώτημα σχετικά με την έννοια της «συμβάσεως εκτός εμπορικού καταστήματος» και, τέλος, στο έβδομο ερώτημα σχετικά με το άρθρο 16 της οδηγίας 2011/83.

– Επί του ογδού προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-38/21

- 162 Με το όγδοο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-38/21, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 2, σημείο 7, της οδηγίας 2011/83 έχει την έννοια ότι σύμβαση παροχής υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 6, της οδηγίας, η οποία συνάπτεται μεταξύ του καταναλωτή και του εμπόρου με μέσα επικοινωνίας εξ αποστάσεως μπορεί να χαρακτηριστεί ως «εξ αποστάσεως σύμβαση», κατά την έννοια της πρώτης ως άνω διατάξεως, όταν, κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο της σύναψης της σύμβασης, ο καταναλωτής συναντήθηκε διά ζώσης με ενδιάμεσο εξουσιοδοτημένο να απαντά στις ερωτήσεις του και να προετοιμάζει τη σύμβαση, αλλά όχι να τη συνάπτει.
- 163 Συναφώς, υπενθυμίζεται, αφενός, ότι το άρθρο 2, σημείο 7, της οδηγίας 2011/83 ορίζει τη «σύμβαση εξ αποστάσεως» ως κάθε σύμβαση η οποία συνάπτεται μεταξύ του εμπόρου και του καταναλωτή στο πλαίσιο ενός οργανωμένου συστήματος πωλήσεων εξ αποστάσεως ή παροχής υπηρεσιών χωρίς την ταυτόχρονη φυσική παρουσία του εμπόρου και του καταναλωτή, με αποκλειστική χρήση ενός ή περισσότερων μέσων επικοινωνίας εξ αποστάσεως μέχρι και τη στιγμή σύναψης της σύμβασης.
- 164 Συνακόλουθα, από το γράμμα της διατάξεως αυτής, και ιδίως από τη φράση «μέχρι και τη στιγμή», προκύπτει ότι, για τον χαρακτηρισμό μιας σύμβασης ως «σύμβασης εξ αποστάσεως», η προϋπόθεση της αποκλειστικής χρήσεως ενός ή περισσότερων μέσων επικοινωνίας εξ αποστάσεως μεταξύ του εμπόρου και του καταναλωτή, χωρίς την ταυτόχρονη φυσική παρουσία των εν λόγω προσώπων, δεν ισχύει μόνο για τη σύναψη της σύμβασης καθεαυτήν, αλλά και για το προπαρασκευαστικό στάδιο της σύναψης.
- 165 Αφετέρου, από τον ορισμό του «εμπόρου» στο άρθρο 2, σημείο 2, της οδηγίας 2011/83 προκύπτει ότι ο έμπορος μπορεί να ενεργεί, όσον αφορά τις συμβάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, ακόμη και μέσω άλλου προσώπου ενεργούντος εξ ονόματός του ή για λογαριασμό του.
- 166 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι ο ενδιάμεσος, ο οποίος, όπως στην προκειμένη περίπτωση, εξουσιοδοτείται από τον έμπορο να υπολογίζει τα διάφορα στοιχεία του αντικειμένου της σύμβασης, να συζητά με τον καταναλωτή τις λεπτομέρειες και τους όρους της σύμβασης, να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη σχεδιαζόμενη σύμβαση και να απαντά στις ερωτήσεις του καταναλωτή, καθώς και να συμπληρώνει, να παραλαμβάνει ή να διαβιβάζει την έγγραφη αίτηση του καταναλωτή για τη σύναψη σύμβασης με τον έμπορο, ενεργεί κατ' ανάγκη τόσο εξ ονόματος όσο και για λογαριασμό του εμπόρου.
- 167 Από τα προεκτεθέντα στις σκέψεις 163 έως 166 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι η ταυτόχρονη φυσική παρουσία του καταναλωτή και ενός ενδιάμεσου που ενεργεί εξ ονόματος ή για λογαριασμό του εμπόρου κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο της σύναψης της σύμβασης αποκλείει, κατ' αρχήν, το να θεωρηθεί ότι η σύμβαση αυτή έχει συναφθεί με αποκλειστική χρήση ενός ή περισσότερων μέσων επικοινωνίας εξ αποστάσεως.
- 168 Εντούτοις, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 20 της οδηγίας 2011/83, ο ορισμός της έννοιας της «σύμβασης εξ αποστάσεως» καλύπτει καταστάσεις στις οποίες ο καταναλωτής μεταβαίνει σε εμπορικό κατάστημα αποκλειστικά και μόνο για να συλλέξει πληροφορίες σχετικά με τα αγαθά ή τις υπηρεσίες και στη συνέχεια διαπραγματεύεται και συνάπτει τη σύμβαση εξ

αποστάσεως. Αντιθέτως, σύμβαση η οποία συνιστά αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο εμπορικό κατάστημα του εμπόρου και η οποία τελικά συνάπτεται με τη χρήση μέσων επικοινωνίας εξ αποστάσεως δεν θεωρείται σύμβαση εξ αποστάσεως.

- 169 Οι διατάξεις της οδηγίας 2011/83 σχετικά με τις εξ αποστάσεως συμβάσεις σκοπούν να αποτρέψουν το ενδεχόμενο η χρήση μέσων επικοινωνίας εξ αποστάσεως να οδηγήσει σε μείωση των πληροφοριών που παρέχονται στον καταναλωτή, ιδίως καθόσον οι πληροφορίες που παρέχονται πριν από τη σύναψη σύμβασης σύμφωνα με το άρθρο 6 της εν λόγω οδηγίας, οι οποίες αφορούν τόσο τους συμβατικούς όρους και τις συνέπειες της σύναψής της, ώστε ο καταναλωτής να είναι σε θέση να αποφασίσει εάν επιθυμεί να δεσμευθεί συμβατικά με τον έμπορο, όσο και την καλή εκτέλεση της σύμβασης, και δη την άσκηση των δικαιωμάτων του καταναλωτή, είναι θεμελιώδους σημασίας για τον τελευταίο (πρβλ. αποφάσεις της 23ης Ιανουαρίου 2019, Walbusch Walter Busch, C-430/17, EU:C:2019:47, σκέψεις 35 και 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 5ης Μαΐου 2022, Victorinox, C-179/21, EU:C:2022:353, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 170 Κατά συνέπεια, δεν είναι χαρακτηριστές ως «συμβάσεις εξ αποστάσεως», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 7, της οδηγίας 2011/83, οι συμβάσεις οι οποίες, μολονότι συνήφθησαν με τον έμπορο με τη χρήση μέσου επικοινωνίας εξ αποστάσεως, αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ του καταναλωτή και ενός ενδιαμέσου που ενεργεί εξ ονόματος ή για λογαριασμό του εμπόρου, κατά τη διάρκεια των οποίων ο καταναλωτής, επικοινωνώντας διά ζώσης με τον εν λόγω ενδιάμεσο, έλαβε ιδίως τις πληροφορίες που αναφέρονται στο άρθρο 6 της οδηγίας 2011/83 και είχε τη δυνατότητα να υποβάλει στον ενδιάμεσο ερωτήσεις σχετικά με τη σχεδιαζόμενη σύμβαση ή την προτεινόμενη προσφορά, προκειμένου να εξαλείψει κάθε αβεβαιότητα ως προς το εύρος της ενδεχόμενης συμβατικής του δέσμευσης έναντι του εμπόρου.
- 171 Αντιθέτως, σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ καταναλωτή και εμπόρου με τη χρήση ενός ή περισσότερων μέσων επικοινωνίας εξ αποστάσεως μπορεί να χαρακτηριστεί ως «σύμβαση εξ αποστάσεως» κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 7, της οδηγίας 2011/83, όταν, κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο της σύναψης της σύμβασης με τον έμπορο ο καταναλωτής συναντήθηκε διά ζώσης με ενδιάμεσο που ενεργεί εξ ονόματος ή για λογαριασμό του εμπόρου, ο οποίος όμως περιορίστηκε να παράσχει τη δυνατότητα στον καταναλωτή να συλλέξει πληροφορίες σχετικά με το αντικείμενο της σύμβασης και, ενδεχομένως, να παραλάβει και να διαβιβάσει στον έμπορο την αίτηση του καταναλωτή χωρίς να διαπραγματευθεί με αυτόν ή να του παράσχει τις πληροφορίες που προβλέπει το άρθρο 6 της εν λόγω οδηγίας.
- 172 Από τα προεκτεθέντα στις σκέψεις 46 και 166 της παρούσας απόφασης προκύπτει ότι όντως έλαβε χώρα στάδιο διαπραγματεύσεων μεταξύ του VK και ενός ενδιαμέσου εξουσιοδοτημένου να ενεργεί εξ ονόματος ή για λογαριασμό της BMW Bank, ιδίως καθόσον συζητήθηκαν μεταξύ των δύο αυτών προσώπων τα στοιχεία και η διάρκεια της χρηματοδοτικής μίσθωσης, καθώς και το ποσό της αρχικής πληρωμής και των μηνιαίων δόσεων που έπρεπε να καταβληθούν, ως πληροφορίες που αναφέρονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία α', ε', ζ' και ιε', της οδηγίας 2011/83, ενώ ο ενδιάμεσος απάντησε και στις ερωτήσεις του VK σχετικά με τη σχεδιαζόμενη σύμβαση. Επομένως, με την επιφύλαξη της εξακρίβωσης από το αιτούν δικαστήριο ότι ο VK έλαβε κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο, σε σαφή και κατανοητή μορφή, όλες τις πληροφορίες που αναφέρονται στο άρθρο 6 της εν λόγω οδηγίας και σύμφωνα με τις εκτιμήσεις που αναπτύσσονται στη σκέψη 170 της παρούσας απόφασεως, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης δεν αποτελεί σύμβαση εξ αποστάσεως κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 7, της οδηγίας 2011/83.

173 Κατόπιν των ανωτέρω, στο όγδοο προδικαστικό ερώτημα της υπόθεσης C-38/21 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, σημείο 7, της οδηγίας 2011/83 έχει την έννοια ότι σύμβαση παροχής υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 6, της ως άνω οδηγίας, η οποία συνάπτεται μεταξύ του καταναλωτή και του εμπόρου με μέσα επικοινωνίας εξ αποστάσεως δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «εξ αποστάσεως σύμβαση», κατά την έννοια της πρώτης ως άνω διατάξεως, όταν πριν από τη σύναψη της σύμβασης υπήρξε στάδιο διαπραγματεύσεων με ταυτόχρονη φυσική παρουσία του καταναλωτή και ενός ενδιαμέσου ενεργούντος εξ ονόματος ή για λογαριασμό του εμπόρου, κατά τη διάρκεια του οποίου ο καταναλωτής έλαβε από τον ανωτέρω ενδιάμεσο, στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων, όλες τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 6 της εν λόγω οδηγίας και είχε τη δυνατότητα να θέσει ερωτήσεις στον ανωτέρω ενδιάμεσο σχετικά με την υπό σύναψη σύμβαση ή την προτεινόμενη προσφορά, προκειμένου να αρθεί κάθε αβεβαιότητα ως προς το περιεχόμενο της ενδεχόμενης συμβατικής του δέσμευσης με τον έμπορο.

– *Επί του έκτου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-38/21*

174 Με το έκτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-38/21, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 2, σημείο 8, στοιχείο α', της οδηγίας 2011/83 έχει την έννοια ότι σύμβαση παροχής υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 6, της ως άνω οδηγίας, η οποία συνάπτεται μεταξύ του καταναλωτή και του εμπόρου μπορεί να χαρακτηριστεί ως «σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος», κατά την έννοια της πρώτης ως άνω διατάξεως, όταν, κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο της σύναψης της σύμβασης με τη χρήση μέσου επικοινωνίας εξ αποστάσεως, ο καταναλωτής μετέβη στο εμπορικό κατάστημα ενδιαμέσου ο οποίος ενεργεί εξ ονόματος ή για λογαριασμό του εμπόρου για τη διαπραγμάτευση της σύμβασης αυτής, αλλά δραστηριοποιείται σε άλλο τομέα δραστηριότητας σε σχέση με τον έμπορο.

175 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 2, σημείο 8, στοιχείο α', της οδηγίας 2011/83, η έννοια της «συμβάσεως εκτός εμπορικού καταστήματος» ορίζεται, μεταξύ άλλων, ως κάθε σύμβαση μεταξύ του εμπόρου και του καταναλωτή η οποία συνάπτεται με ταυτόχρονη φυσική παρουσία του εμπόρου και του καταναλωτή σε χώρο που δεν είναι το εμπορικό κατάστημα του εμπόρου. Κατά το άρθρο 2, σημείο 9, της οδηγίας, η έννοια του «εμπορικού καταστήματος» ορίζεται ως κάθε χώρος λιανικής πώλησης σε ακίνητο, όπου ο έμπορος πραγματοποιεί τη δραστηριότητά του σε μόνιμη βάση ή κάθε κινητός χώρος λιανικής πώλησης, όπου ο έμπορος πραγματοποιεί τη δραστηριότητά του σε συνήθη βάση.

176 Το άρθρο 2, σημείο 2, της οδηγίας 2011/83 προβλέπει ότι ο «έμπορος» μπορεί να ενεργεί και μέσω κάθε άλλου προσώπου ενεργούντος εξ ονόματός του ή για λογαριασμό του. Εξάλλου, από την αιτιολογική σκέψη 22 της οδηγίας προκύπτει ότι το εμπορικό κατάστημα του ενδιαμέσου θα πρέπει να θεωρείται εμπορικό κατάστημα κατά την έννοια της οδηγίας, δηλαδή εμπορικό κατάστημα του εμπόρου, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 9, της οδηγίας.

177 Κατά συνέπεια, από τη συνεκτίμηση όλων αυτών των διατάξεων υπό το πρίσμα της εν λόγω αιτιολογικής σκέψης προκύπτει ότι, όταν ένας καταναλωτής μεταβαίνει αυθόρμητα στο εμπορικό κατάστημα ενδιαμέσου που ενεργεί εξ ονόματος ή για λογαριασμό του εμπόρου και διαπραγματεύεται εκεί σύμβαση προτού τη συνάψει με τον έμπορο με τη χρήση μέσου επικοινωνίας εξ αποστάσεως, η σύμβαση αυτή δεν συνιστά «σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος» κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 8, στοιχείο α', της οδηγίας 2011/83, ακόμη και αν ο καταναλωτής μετέβη αποκλειστικά και μόνο στο εμπορικό κατάστημα του ενδιαμέσου.

- 178 Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από τον σκοπό που επιδιώκουν οι διατάξεις της οδηγίας 2011/83 που αφορούν τις συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος, ο οποίος είναι, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 21 και 37 της οδηγίας, η προστασία του καταναλωτή από τον κίνδυνο να υποστεί ψυχολογική πίεση ή να έρθει αντιμέτωπος με το στοιχείο του αιφνιδιασμού, όταν βρίσκεται εκτός του εμπορικού καταστήματος του εμπόρου (πρβλ. απόφαση της 7ης Αυγούστου 2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, σκέψη 33).
- 179 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η εκ μέρους του νομοθέτη της Ένωσης πρόβλεψη δικαιώματος υπαναχωρήσεως προς τον σκοπό της προστασίας του καταναλωτή, όσον αφορά τις συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος, στην περίπτωση που, κατά το χρονικό σημείο της συνάψεως της σύμβασεως, ο καταναλωτής δεν βρίσκεται σε εμπορικό κατάστημα το οποίο χρησιμοποιεί ο έμπορος σε μόνιμη βάση ή σε συνήθη βάση, οφείλεται στο ότι ο ως άνω νομοθέτης εκτίμησε ότι ο εν λόγω καταναλωτής μπορεί να αναμένει ότι ο έμπορος ενδέχεται να απευθυνθεί σ' αυτόν μόνον εφόσον μεταβαίνει αυθόρμητα σε κατάστημα το οποίο χρησιμοποιεί μόνιμως ή συνήθως ο έμπορος, οπότε στη συνέχεια δεν μπορεί, αν παραστεί ανάγκη, να υποστηρίξει βασίμως ότι αιφνιδιάστηκε από την προσφορά του συγκεκριμένου εμπόρου (πρβλ. απόφαση της 7ης Αυγούστου 2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, σκέψη 34).
- 180 Η κατάσταση δεν μπορεί να διαφέρει όταν ο καταναλωτής μεταβαίνει αυθόρμητα στο εμπορικό κατάστημα ενδιαμέσου που ενεργεί, κατά τα φαινόμενα, εξ ονόματος ή για λογαριασμό τέτοιου εμπόρου, ανεξαρτήτως του αν ο διαμεσολαβητής αυτός είναι εξουσιοδοτημένος να ενεργεί μόνο για τη διαπραγμάτευση της σύμβασης και όχι για τη σύναψή της. Σε τέτοιες περιπτώσεις, το εμπορικό κατάστημα του ενδιαμέσου πρέπει να εξομοιώνεται με το εμπορικό κατάστημα του εμπόρου κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 8, στοιχείο α', της οδηγίας 2011/83, υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 22 της οδηγίας.
- 181 Τούτου λεχθέντος, εάν ο ενδιαμέσος είναι ο ίδιος έμπορος του οποίου η δραστηριότητα εμπίπτει σε τομέα διαφορετικό από εκείνον του εμπόρου εξ ονόματος ή για λογαριασμό του οποίου ενεργεί, έχει καθοριστική σημασία, προκειμένου να είναι δυνατή μια τέτοια εξομοίωση, το κατά πόσον ο μέσος καταναλωτής, ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, μπορεί να αναμένει, μεταβαίνοντας στο εμπορικό κατάστημα του ενδιαμέσου, ότι θα γίνει αποδέκτης εμπορικής προσφοράς εκ μέρους του τελευταίου για τη διαπραγμάτευση και εν συνεχεία τη σύναψη εξ αποστάσεως σύμβασης σχετικής με τη δραστηριότητα του εμπόρου εξ ονόματος ή για λογαριασμό του οποίου ενεργεί ο ενδιαμέσος (πρβλ. απόφαση της 7ης Αυγούστου 2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, σκέψεις 43 και 44).
- 182 Υπό τις συνθήκες αυτές, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν, κατά την επίσκεψή του στο εμπορικό κατάστημα της αντιπροσωπείας αυτοκινήτων, ο VK μπορούσε, από τη σκοπιά ενός μέσου καταναλωτή ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, να αναμένει ότι θα γίνει αποδέκτης εμπορικής προσφοράς από την αντιπροσωπεία με σκοπό τη διαπραγμάτευση και τη σύναψη σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης με την BMW Bank και, επιπλέον, να αντιληφθεί ευχερώς ότι η αντιπροσωπεία ενεργούσε στο όνομα ή για λογαριασμό του εμπόρου.
- 183 Υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων, στο έκτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-38/21 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, σημείο 8, στοιχείο α', της οδηγίας 2011/83 έχει την έννοια ότι σύμβαση παροχής υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 6, της ως άνω οδηγίας, η οποία συνάπτεται μεταξύ του καταναλωτή και του εμπόρου δεν μπορεί να

χαρακτηρισθεί ως «σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος», κατά την έννοια της πρώτης ως άνω διατάξεως, όταν, κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο της σύναψης της σύμβασης με τη χρήση μέσου επικοινωνίας εξ αποστάσεως, ο καταναλωτής μετέβη στο εμπορικό κατάστημα ενδιαμέσου ο οποίος ενεργεί εξ ονόματος ή για λογαριασμό του εμπόρου για τη διαπραγμάτευση της σύμβασης αυτής, αλλά δραστηριοποιείται σε άλλο τομέα δραστηριότητας σε σχέση με τον έμπορο, υπό την προϋπόθεση ότι ο εν λόγω καταναλωτής μπορούσε, ως μέσος καταναλωτής που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, να αναμένει, μεταβαίνοντας στο εμπορικό κατάστημα του ενδιαμέσου, ότι ο τελευταίος θα του απευθύνει εμπορική προσφορά προς τον σκοπό διαπραγμάτευσης και σύναψης σύμβασης παροχής υπηρεσιών με τον έμπορο και ότι επιπλέον μπορούσε ευχερώς να καταλάβει ότι ο ως άνω ενδιαμέσος ενεργούσε εξ ονόματος ή για λογαριασμό του εν λόγω εμπόρου.

– *Επί του εβδόμου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-38/21*

- 184 Με το έβδομο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-38/21, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83 έχει την έννοια ότι η εξαίρεση από το δικαίωμα υπαναχώρησης που προβλέπει η διάταξη αυτή για τις συμβάσεις εξ αποστάσεως ή εκτός εμπορικού καταστήματος που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και αφορούν υπηρεσίες ενοικίασης αυτοκινήτων με συγκεκριμένη ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης μπορεί να προβληθεί έναντι καταναλωτή που έχει συνάψει με έμπορο, για περίοδο 24 μηνών, σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου που χαρακτηρίζεται ως σύμβαση παροχής υπηρεσιών εξ αποστάσεως ή εκτός εμπορικού καταστήματος κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας.
- 185 Προκαταρκτικώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι η απάντηση του Δικαστηρίου στο ερώτημα αυτό θα είναι λυσιτελής μόνον αν το αιτούν δικαστήριο χαρακτηρίσει την επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, υπό το πρίσμα της απαντήσεως που δόθηκε στο όγδοο και στο έκτο ερώτημα στην υπόθεση C-38/21, ως σύμβαση εξ αποστάσεως ή σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος κατά την έννοια της οδηγίας 2011/83.
- 186 Με την επιφύλαξη αυτής της διευκρίνισης, υπενθυμίζεται ότι τα άρθρα 9 έως 15 της εν λόγω οδηγίας παρέχουν στον καταναλωτή δικαίωμα υπαναχώρησης μετά τη σύναψη σύμβασης εξ αποστάσεως ή σύμβασης εκτός εμπορικού καταστήματος, κατά την έννοια, αντιστοίχως, του άρθρου 2, σημεία 7 και 8, της οδηγίας, και καθορίζουν τους όρους και τις διαδικασίες για την άσκηση του δικαιώματος αυτού.
- 187 Ωστόσο, το άρθρο 16 της οδηγίας προβλέπει εξαιρέσεις από το δικαίωμα υπαναχώρησης, μεταξύ άλλων, στην αναφερόμενη στο στοιχείο ιβ' του εν λόγω άρθρου περίπτωση της παροχής υπηρεσιών ενοικίασης αυτοκινήτων, εάν η σύμβαση προβλέπει συγκεκριμένη ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης.
- 188 Επομένως, επιβάλλεται να εξακριβωθεί εάν σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου οχήματος συναφθείσα για περίοδο 24 μηνών, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, αφορά «παροχή [...] υπηρεσιών ενοικίασης αυτοκινήτων [με] συγκεκριμένη ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης», κατά την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83. Ελλείψει παραπομπής στο δικαίω των κρατών μελών, η έννοια αυτή πρέπει, σύμφωνα με τη νομολογία που μνημονεύθηκε στη σκέψη 133 της παρούσας αποφάσεως, να ερμηνεύεται αυτοτελώς και ομοίομορφα, λαμβανομένου υπόψη του γράμματός της, καθώς και του πλαισίου και του σκοπού που επιδιώκει η διάταξη αυτή.

- 189 Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οσάκις οι όροι που χρήζουν ερμηνείας περιλαμβάνονται σε διάταξη που συνιστά παρέκκλιση από αρχή ή, ειδικότερα, από κανόνες του δικαίου της Ένωσης που αποσκοπούν στην προστασία των καταναλωτών, πρέπει να ερμηνεύονται στενά [πρβλ. αποφάσεις της 10ης Μαρτίου 2005, EasyCar, C-336/03, EU:C:2005:150, σκέψη 21, και της 14ης Μαΐου 2020, NK (Σχεδιασμός μονοκατοικίας), C-208/19, EU:C:2020:382, σκέψη 40]. Τούτο, πάντως, δεν σημαίνει ότι οι όροι που χρησιμοποιούνται για τον ορισμό του προβλεπόμενου κατ' αυτόν τον τρόπο καθεστώτος παρέκκλισης πρέπει να ερμηνεύονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε το καθεστώς αυτό να μην παράγει τα αποτελέσματά του. Πράγματι, η ερμηνεία των ως άνω όρων πρέπει να συνάδει με τους σκοπούς που επιδιώκει το εν λόγω καθεστώς (απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2021, Icade Promotion, C-299/20, EU:C:2021:783, σκέψη 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 190 Όσον αφορά, πρώτον, το γράμμα του άρθρου 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι υπηρεσίες ενοικίασης αυτοκινήτων που μνημονεύονται στη διάταξη αυτή χαρακτηρίζονται από τη διάθεση στον καταναλωτή, σε συγκεκριμένη ημερομηνία ή για συγκεκριμένη χρονική περίοδο, ενός αυτοκινήτου, δηλαδή ενός μηχανοκίνητου οχήματος, έναντι καταβολής μισθώματος ή μηνιαίων δόσεων (πρβλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 10ης Μαρτίου 2005, EasyCar, C-336/03, EU:C:2005:150, σκέψη 27).
- 191 Όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 148 της παρούσας αποφάσεως, ο κύριος σκοπός μιας σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, είναι να παράσχει τη δυνατότητα στον καταναλωτή να χρησιμοποιήσει το όχημα για συγκεκριμένη περίοδο εκτελέσεως, εν προκειμένω 24 μήνες, έναντι της μηνιαίας καταβολής χρηματικού ποσού καθ' όλη την περίοδο αυτή. Μολονότι τέτοια σύμβαση περιλαμβάνει όντως και ένα πιστωτικό στοιχείο, το γράμμα του άρθρου 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83, στο μέτρο που αναφέρεται γενικά στην «παροχή υπηρεσιών ενοικίασης αυτοκινήτων», δεν επιτρέπει το συμπέρασμα, ακόμη και λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που παρατίθεται στη σκέψη 189 της παρούσας αποφάσεως, ότι ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να εξαιρέσει από το πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης που αφορούν μηχανοκίνητο όχημα.
- 192 Πιο συγκεκριμένα, από το γεγονός ότι το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83 θέτει ως προϋπόθεση ότι η σύμβαση ενοικίασης αυτοκινήτων πρέπει να προβλέπει «συγκεκριμένη» ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης δεν μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να αναφερθεί μόνο σε βραχυπρόθεσμες συμβάσεις ενοικίασης. Πράγματι, ο όρος «συγκεκριμένη» μπορεί να καλύψει και συμβάσεις μισθώσεως μεγαλύτερης διάρκειας, όπως διάρκειας 24 μηνών, υπό την προϋπόθεση ότι αυτή προσδιορίζεται με επαρκή ακρίβεια στη σύμβαση.
- 193 Δεύτερον, όσον αφορά το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η εν λόγω διάταξη, πράγματι οι άλλες κατηγορίες υπηρεσιών που μνημονεύονται σε αυτήν, πέραν των υπηρεσιών ενοικίασης αυτοκινήτων, δηλαδή οι υπηρεσίες στέγασης πλην για σκοπούς κατοικίας, οι υπηρεσίες μεταφοράς αγαθών, οι υπηρεσίες εστίασης ή οι υπηρεσίες που σχετίζονται με δραστηριότητες αναψυχής παρέχονται κατά κανόνα ad hoc ή για σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Ωστόσο, από το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83 δεν προκύπτει η ύπαρξη οποιουδήποτε συγκεκριμένου χρονικού περιορισμού από τον οποίο θα μπορούσε να συναχθεί ότι μόνον οι συμβάσεις ενοικίασης αυτοκινήτων που συνάπτονται για ορισμένη μέγιστη διάρκεια θα μπορούσαν να εμπίπτουν στην εξαίρεση από το δικαίωμα υπαναχώρησης που προβλέπει η διάταξη αυτή. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο, στο μέτρο που και οι λοιπές κατηγορίες υπηρεσιών μπορούν επίσης, υπό ορισμένες συνθήκες, να αποτελέσουν αντικείμενο συμβάσεων μακράς διάρκειας.

- 194 Τρίτον, το κατά πόσον η έννοια της «παροχής [...] υπηρεσιών ενοικίασης αυτοκινήτων [με] συγκεκριμένη ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης», η οποία πρέπει να ερμηνεύεται στενά, καλύπτει τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου οι οποίες συνάπτονται για διάρκεια 24 μηνών, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, πρέπει να κριθεί λαμβανομένων υπόψη των εκτιμήσεων που εκτίθενται στις σκέψεις 190 έως 193 της παρούσας αποφάσεως και της νομολογίας που υπομνήσθηκε στη σκέψη 189 αυτής και υπό το πρίσμα του επιδιωκόμενου με το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83 σκοπού.
- 195 Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 49 της εν λόγω οδηγίας, ο σκοπός αυτός συνίσταται στην προστασία του εμπόρου από τον κίνδυνο που συνδέεται με την κράτηση ορισμένης χωρητικότητας, την οποία, εάν ασκούνταν δικαίωμα υπαναχώρησης, ο έμπορος θα δυσκολευόταν ενδεχομένως να καλύψει (απόφαση της 31ης Μαρτίου 2022, CTS Eventim, C-96/21, EU:C:2022:238, σκέψη 44).
- 196 Επομένως, το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83 αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στην προστασία των συμφερόντων των παρόχων ορισμένων υπηρεσιών, ώστε αυτοί να μην περιέρχονται σε υπέρμετρα μειονεκτική θέση όταν, συνεπεία της υπαναχώρησης του καταναλωτή λίγο πριν από την προβλεπόμενη για την παροχή της υπηρεσίας ημερομηνία, ακυρώνεται, χωρίς επιβάρυνση και χωρίς δικαιολόγηση, υπηρεσία για την οποία είχε γίνει προηγουμένως κράτηση (απόφαση της 31ης Μαρτίου 2022, CTS Eventim, C-96/21, EU:C:2022:238, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 197 Όσον αφορά, ειδικότερα, τη δραστηριότητα των επιχειρήσεων ενοικίασης αυτοκινήτων, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η προστασία που ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να παράσχει στην εν λόγω δραστηριότητα μέσω της εξαίρεσης από το δικαίωμα υπαναχώρησης συνδέεται με το γεγονός ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις πρέπει να λάβουν μέτρα για την πραγματοποίηση, στην καθορισθείσα κατά την κράτηση ημερομηνία, της συμφωνηθείσας παροχής υπηρεσίας, και υφίστανται για τον λόγο αυτό τα ίδια μειονεκτήματα σε περίπτωση ακυρώσεως που υφίστανται και οι επιχειρήσεις που ασκούν τη δραστηριότητά τους στους λοιπούς τομείς που απαριθμεί η διάταξη αυτή (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 10ης Μαρτίου 2005, EasyCar, C-336/03, EU:C:2005:150, σκέψη 29).
- 198 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι, στο πλαίσιο σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, ο έμπορος αποκτά το οικείο όχημα κατόπιν αιτήσεως και σύμφωνα με τις προδιαγραφές του καταναλωτή. Ο έμπορος παραμένει κύριος του οχήματος κατά τη διάρκεια της σύμβασης και ο καταναλωτής υποχρεούται να επιστρέψει το όχημα στον έμπορο κατά τη λήξη της σύμβασης, ώστε ο έμπορος να το εκμεταλλευτεί για νέα χρήση, όπως νέα χρηματοδοτική μίσθωση, άλλη μορφή μίσθωσης ή πώληση.
- 199 Πλην όμως, ανεξαρτήτως της διάρκειας για την οποία συνάπτεται τέτοια σύμβαση, ο έμπορος θα μπορούσε, σε περίπτωση που αναγνωριστεί στον καταναλωτή δικαίωμα υπαναχώρησης, να αντιμετωπίσει δυσχέρειες προκειμένου να προβεί, χωρίς να υποστεί συναφώς δυσανάλογα μειονεκτήματα, στην εκ νέου διάθεση ενός οχήματος που αποκτήθηκε ειδικά κατόπιν αιτήσεως του καταναλωτή για να ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές του. Πράγματι, ανάλογα, ιδίως, με τη μάρκα, το μοντέλο, τον τύπο κινητήρα, το χρώμα του αμαξώματος ή του εσωτερικού του οχήματος ή τις επιλογές με τις οποίες είναι εξοπλισμένο το όχημα, ο έμπορος ενδέχεται να μην επιτύχει, εντός εύλογου χρονικού διαστήματος μετά την άσκηση του δικαιώματος

υπαναχώρησης, να διαθέσει το όχημα για άλλη ισοδύναμη χρήση και για το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην αρχικά προβλεπόμενη περίοδο χρηματοδοτικής μίσθωσης, χωρίς να υποστεί σημαντική οικονομική ζημία.

- 200 Η ερμηνεία αυτή συνάδει με την εξαίρεση από το δικαίωμα υπαναχώρησης που προβλέπει το άρθρο 16, στοιχείο γ', της οδηγίας 2011/83, σχετικά με «την προμήθεια αγαθών που κατασκευάζονται σύμφωνα με τις προδιαγραφές του καταναλωτή ή σαφώς εξατομικευμένων». Βεβαίως, σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη της υπόθεσης C-38/21, δεν αφορά την προμήθεια αγαθού αλλά την παροχή υπηρεσίας. Ωστόσο, η έτερη αυτή εξαίρεση μαρτυρά τη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης να αποκλείσει το δικαίωμα υπαναχώρησης στις περιπτώσεις όπου ένα αγαθό έχει κατασκευαστεί ή παρασκευαστεί σύμφωνα με τις ακριβείς προδιαγραφές του καταναλωτή, όπως συμβαίνει στην περίπτωση παραγγελίας νέου οχήματος σύμφωνα με τις ακριβείς προδιαγραφές του καταναλωτή για χρήση στο πλαίσιο σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης.
- 201 Από τη γραμματική, συστηματική και τελολογική ερμηνεία του άρθρου 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83, η οποία εκτίθεται στις σκέψεις 190 έως 200 της παρούσας αποφάσεως, προκύπτει ότι σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου που συνάπτεται για διάρκεια 24 μηνών, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, αφορά «παροχή [...] υπηρεσιών ενοικίασης αυτοκινήτων [με] συγκεκριμένη ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης», κατά την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83.
- 202 Υπό το φως των ανωτέρω, στο έβδομο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-38/21 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83 έχει την έννοια ότι σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου που συνάπτεται μεταξύ του εμπόρου και του καταναλωτή και χαρακτηρίζεται ως σύμβαση παροχής υπηρεσιών εξ αποστάσεως ή εκτός εμπορικού καταστήματος, κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας, εμπίπτει στην προβλεπόμενη στην ως άνω διάταξη εξαίρεση από το δικαίωμα υπαναχώρησης όσον αφορά τις εξ αποστάσεως συμβάσεις ή τις συμβάσεις εκτός του εμπορικού καταστήματος οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ως άνω οδηγίας και αφορούν υπηρεσίες ενοικίασης αυτοκινήτων με συγκεκριμένη ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης, εφόσον ο κύριος σκοπός της σύμβασης είναι να παράσχει στον καταναλωτή τη δυνατότητα χρήσης οχήματος κατά τη διάρκεια καθορισμένης χρονικής περιόδου προβλεπόμενης από την εν λόγω σύμβαση, έναντι πληρωμής χρηματικών ποσών σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Επί του πρώτου, του δευτέρου, του τρίτου και του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-38/21

- 203 Δεδομένου ότι το πρώτο, το δεύτερο, το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα αφορούν την ερμηνεία διατάξεων της οδηγίας 2008/48, πρέπει να επισημανθεί, πρώτον, ότι, εφόσον σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, σύμφωνα με την απάντηση στο πέμπτο ερώτημα της υπόθεσης C-38/21, δεν είναι πλέον αναγκαίο, δυνάμει της νομολογίας που μνημονεύεται στη σκέψη 110 της παρούσας αποφάσεως, να δοθεί απάντηση στα τέσσερα αυτά πρώτα ερωτήματα υπό το πρίσμα της συγκεκριμένης οδηγίας.
- 204 Η διαπίστωση αυτή δεν αναιρείται από το γεγονός ότι το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατά την εκτίμησή του, τέτοια σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης πρέπει να διέπεται κατ' αναλογία από τις διατάξεις του εθνικού δικαίου που μεταφέρουν την οδηγία 2008/48 στην εσωτερική έννομη τάξη.

- 205 Ασφαλώς, δυνάμει του άρθρου 1 της οδηγίας 2008/48, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 10 αυτής, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα, παρά την πλήρη εναρμόνιση των πτυχών που καλύπτονται από την εν λόγω οδηγία, να διατηρούν ή να θεσπίζουν νομοθετικές διατάξεις αντίστοιχες προς τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας ή προς ορισμένες από τις διατάξεις της σχετικά με συμβάσεις πίστωσης που δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της ίδιας οδηγίας, όπως οι προβλεπόμενες στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2008/48 «συμβάσεις μίσθωσης ή χρηματοδοτικής μίσθωσης στις οποίες ούτε η ίδια η σύμβαση ούτε τυχόν άλλη αυτοτελής σύμβαση ορίζουν υποχρέωση αγοράς του αντικειμένου της σύμβασης».
- 206 Είναι επίσης αληθές ότι το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί αιτήσεων προδικαστικών αποφάσεων που αφορούν διατάξεις του δικαίου της Ένωσης σε περιπτώσεις στις οποίες οι διατάξεις αυτές είχαν καταστεί εφαρμοστέες βάσει του εθνικού δικαίου, το οποίο είχε εναρμονισθεί, όσον αφορά τις λύσεις που επιβάλλονται σε καταστάσεις αμιγώς εσωτερικές, προς εκείνες που έχει προκρίνει το δίκαιο της Ένωσης. Σε τέτοια περίπτωση, υφίσταται οπωσδήποτε συμφέρον της Ένωσης για ομοιόμορφη ερμηνεία των διατάξεων ή των εννοιών που αντλούνται από το δίκαιο της Ένωσης, ανεξαρτήτως των συνθηκών υπό τις οποίες τυγχάνουν εφαρμογής, προκειμένου να αποφευχθούν ερμηνευτικές αποκλίσεις στο μέλλον (πρβλ. απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 2020, I.G.I., C-394/18, EU:C:2020:56, σκέψεις 45 και 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 207 Τούτου λεχθέντος, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης πρέπει να έχουν καταστεί ευθέως και ανεπιφυλάκτως εφαρμοστέες από το εθνικό δίκαιο, προκειμένου να διασφαλιστεί η ομοιόμορφη αντιμετώπιση των εσωτερικών καταστάσεων και των καταστάσεων που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, καθώς και ότι τα συγκεκριμένα στοιχεία βάσει των οποίων μπορεί να στοιχειοθετηθεί η εν λόγω άμεση και ανεπιφύλακτη εφαρμογή πρέπει να προκύπτουν από την απόφαση περί παραπομπής. Προς τούτο, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διευκρινίσει, σύμφωνα με το άρθρο 94 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, εάν η διαφορά που εκκρεμεί ενώπιόν του, καίτοι αμιγώς εσωτερικής φύσεως, παρουσιάζει εντούτοις κάποιο συνδετικό στοιχείο με τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, το οποίο καθιστά τη ζητούμενη προδικαστική ερμηνεία απαραίτητη για την επίλυση της διαφοράς αυτής (πρβλ. απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 2020, I.G.I., C-394/18, EU:C:2020:56, σκέψεις 46, 48 και 49 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 208 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, στη συμπληρωματική αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, ότι το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) έχει κρίνει ότι οι συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτων οχημάτων οι οποίες προβλέπουν ότι ο καταναλωτής δεν υποχρεούται να αγοράσει το όχημα κατά τη λήξη της σύμβασης δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 506 του BGB που παραπέμπει στις διατάξεις του BGB με τις οποίες μεταφέρθηκε στην εσωτερική έννομη τάξη η οδηγία 2008/48. Ως εκ τούτου, και μολονότι διατηρεί αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία αυτή, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ότι, κατά τη νομολογία του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου), η οποία αποτελεί μέρος του γερμανικού δικαίου, οι διατάξεις της οδηγίας 2008/48 δεν έχουν καταστεί ευθέως και ανεπιφυλάκτως εφαρμοστέες από το δίκαιο αυτό σε συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη.
- 209 Δεύτερον, πρέπει να σημειωθεί ότι το αιτούν δικαστήριο, στη συμπληρωματική αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, επισημαίνει ότι, ακόμη και αν η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/48 ως σύμβαση καταναλωτικής πίστης, το τρίτο και το τέταρτο ερώτημα στην υπόθεση C-38/21 θα παρέμεναν λυσιτελή, αν ο καταναλωτής μπορούσε να επικαλεστεί το δικαίωμα υπαναχώρησης που προβλέπουν για τις συμβάσεις εκτός

εμπορικού καταστήματος και τις συμβάσεις εξ αποστάσεως οι διατάξεις του γερμανικού δικαίου που μεταφέρουν τις διατάξεις της οδηγίας 2002/65 και της οδηγίας 2011/83 στην εσωτερική έννομη τάξη.

- 210 Συναφώς, από τη σκέψη 156 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι καταναλωτής όπως ο VK δεν έχει δικαίωμα υπαναχώρησης βάσει της οδηγίας 2002/65, δεδομένου ότι σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής. Περαιτέρω, από τις σκέψεις 156 και 202 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι, μολονότι μια τέτοια σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2011/83 και ακόμη και αν υποθεθεί ότι μπορεί να χαρακτηριστεί ως σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος ή σύμβαση εξ αποστάσεως κατά την έννοια του άρθρου 2, σημεία 6 και 7, της οδηγίας αυτής, ο καταναλωτής που την έχει συνάψει με έμπορο δεν απολαμβάνει του δικαιώματος υπαναχώρησης που προβλέπει η οδηγία αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', αυτής.
- 211 Κατόπιν τούτου, δεν χρειάζεται να δοθεί απάντηση στο τρίτο και στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-38/21 υπό το πρίσμα των οδηγιών 2002/65 και 2011/83.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21

- 212 Προκαταρκτικώς, και ως απάντηση στην ένσταση των C. Bank, Volkswagen Bank και Audi Bank ότι το ερώτημα αυτό είναι απαράδεκτο, πρέπει να σημειωθεί ότι, μολονότι κατά το γράμμα του ερωτήματος αυτού καλείται το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της συμβατότητας διατάξεων του εθνικού δικαίου με το δίκαιο της Ένωσης, η διατύπωση αυτή δεν εμποδίζει το Δικαστήριο να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο τα στοιχεία ερμηνείας τα οποία άπτονται του δικαίου της Ένωσης και βάσει των οποίων θα μπορέσει να αποφανθεί το ίδιο επί της συμβατότητας του εθνικού δικαίου με το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 17ης Μαρτίου 2021, *Consulmarketing*, C-652/19, EU:C:2021:208, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 213 Εν προκειμένω, από τις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21 προκύπτει, κατ' αρχάς, ότι οι επίδικες στις υποθέσεις αυτές συμβάσεις προβλέπουν ότι η προθεσμία εντός της οποίας ο καταναλωτής δύναται να υπαναχωρήσει αρχίζει να τρέχει το πρώτον μετά τη σύναψη της σύμβασης, υπό την προϋπόθεση ότι ο δανειολήπτης έχει λάβει όλες τις υποχρεωτικές πληροφορίες που προβλέπει το γερμανικό δίκαιο και οι οποίες αντιστοιχούν, κατ' ουσίαν, στα στοιχεία που προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48.
- 214 Περαιτέρω, οι συμβάσεις αυτές περιέχουν ρήτρες που αντιστοιχούν στο προβλεπόμενο στον νόμο υπόδειγμα του γερμανικού δικαίου. Μολονότι το αιτούν δικαστήριο διαπίστωσε ότι ορισμένες από τις ρήτρες αυτές δεν ήταν σύμφωνες με το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48, διευκρινίζει ότι από το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB προκύπτει ότι, αν η σύμβαση περιέχει εμφανή, σαφώς διατυπωμένη ρήτρα η οποία αντιστοιχεί στο εν λόγω υπόδειγμα, θεωρείται ότι η ρήτρα αυτή πληροί τις απαιτήσεις σχετικά με την ενημέρωση των καταναλωτών όσον αφορά το δικαίωμα υπαναχώρησης.
- 215 Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι, μολονότι το πρώτο ερώτημα στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21 τίθεται υπό το πρίσμα όχι μόνο του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48, αλλά και του άρθρου 14, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, για την απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι αναγκαία μόνο η ερμηνεία της πρώτης από τις εν λόγω διατάξεις.

- 216 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση που θεσπίζει νόμιμο τεκμήριο κατά το οποίο ο έμπορος εκπληρώνει την υποχρέωσή του να παράσχει στον καταναλωτή πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης που διαθέτει, όταν ο έμπορος αυτός παραπέμπει, με τη σύμβαση, σε εθνικές διατάξεις οι οποίες παραπέμπουν με τη σειρά τους σε υπόδειγμα παροχής πληροφοριών που προβλέπεται προς τούτο στη σχετική ρύθμιση, χρησιμοποιώντας συγχρόνως ρήτρες περιλαμβανόμενες στο υπόδειγμα αυτό οι οποίες δεν είναι σύμφωνες με τις επιταγές της ως άνω διατάξεως της οδηγίας. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, το αιτούν δικαστήριο ζητεί επίσης να διευκρινιστεί αν η εθνική αυτή ρύθμιση πρέπει να μένει ανεφάρμοστη στο πλαίσιο διαφοράς αποκλειστικώς μεταξύ ιδιωτών.
- 217 Συναφώς, τονίζεται ότι οι επίμαχες στις διαφορές των κύριων δικών στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21 συμβάσεις δανείου αντιστοιχούν στον ορισμό των συμβάσεων πίστωσης του άρθρου 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2008/48. Επομένως, οι συμβάσεις αυτές εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, αυτής.
- 218 Κατόπιν της διευκρινίσεως αυτής, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48 απαριθμεί τις πληροφορίες που πρέπει να μνημονεύονται κατά τρόπο σαφή και ευσύνοπτο στις συμβάσεις πίστωσης που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας δυνάμει του άρθρου 2 αυτής. Το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της εν λόγω οδηγίας προβλέπει, ειδικότερα, ότι η σύμβαση πίστωσης πρέπει να αναφέρει κατά τον προαναφερθέντα τρόπο την ύπαρξη ή την απουσία δικαιώματος υπαναχώρησης, την περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας μπορεί να ασκηθεί το δικαίωμα αυτό και τους λοιπούς όρους που διέπουν την άσκησή του, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικά με την υποχρέωση του καταναλωτή να καταβάλει το αναληφθέν κεφάλαιο και τους τόκους, καθώς και το ποσό των καταβλητέων τόκων σε ημερήσια βάση.
- 219 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48 αποκλείει η σύμβαση πίστωσης να παραπέμπει, όσον αφορά τις πληροφορίες που προβλέπει το άρθρο 10 της οδηγίας, σε εθνική διάταξη η οποία παραπέμπει με τη σειρά της σε άλλες διατάξεις του δικαίου του οικείου κράτους μέλους. Όταν σύμβαση συναφθείσα από καταναλωτή παραπέμπει σε ορισμένες διατάξεις του εθνικού δικαίου όσον αφορά τις πληροφορίες των οποίων η αναγραφή στη σύμβαση απαιτείται από το άρθρο 10 της οδηγίας 2008/48, ο καταναλωτής δεν είναι σε θέση, βάσει της σύμβασης, ούτε να προσδιορίσει την έκταση της συμβατικής του δέσμευσης ούτε να ελέγξει αν όλα τα απαιτούμενα κατά την εν λόγω διάταξη στοιχεία περιλαμβάνονται στη σύμβαση που συνήψε, πολλώ δε μάλλον να ελέγξει αν έχει αρχίσει να τρέχει η προθεσμία υπαναχώρησης που έχει στη διάθεσή του (πρβλ. απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, Kreissparkasse Saarlouis, C-66/19, EU:C:2020:242, σκέψεις 44 και 49).
- 220 Κατά συνέπεια, το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48 αποκλείει την προσθήκη σε σύμβαση πίστωσης ρήτρας που παραπέμπει σε εθνικές διατάξεις οι οποίες παραπέμπουν με τη σειρά τους σε υπόδειγμα παροχής πληροφοριών που προβλέπεται στη σχετική ρύθμιση, όπως είναι το προβλεπόμενο στον νόμο υπόδειγμα. Το ίδιο ισχύει a fortiori όταν οι ρήτρες που περιέχονται σε τέτοιο υπόδειγμα είναι αντίθετες προς τη διάταξη αυτή λόγω της έλλειψης σαφήνειας που τις διακρίνει στο πλαίσιο της οικείας σύμβασης. Κατά συνέπεια, η ίδια διάταξη αποκλείει και εθνική ρύθμιση η οποία συνδέει τη χρήση τέτοιων ρητρών με νόμιμο τεκμήριο σύμφωνα με το οποίο ο έμπορος εκπληρώνει την υποχρέωσή του να παράσχει στον καταναλωτή πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμά του υπαναχώρησης.

- 221 Όσον αφορά τις συνέπειες που πρέπει να συναγάγει το αιτούν δικαστήριο από την ανωτέρω διαπίστωση, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι εθνικό δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται διαφοράς ανακύπτουσας αποκλειστικώς μεταξύ ιδιωτών υποχρεούται, όταν εφαρμόζει τις διατάξεις του εσωτερικού δικαίου που θεσπίστηκαν για τη μεταφορά των υποχρεώσεων που προβλέπει οδηγία στην εσωτερική έννομη τάξη, να λαμβάνει υπόψη το σύνολο των κανόνων του εθνικού δικαίου και να τους ερμηνεύει, στο μέτρο του δυνατού, υπό το πρίσμα του γράμματος και του σκοπού της οδηγίας, προκειμένου να καταλήξει σε λύση σύμφωνη προς τον σκοπό που αυτή επιδιώκει (απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2022, Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 222 Εντούτοις, η αρχή της σύμφωνης προς το δίκαιο της Ένωσης ερμηνείας του εθνικού δικαίου υπόκειται σε ορισμένα όρια. Συνεπώς, η υποχρέωση του εθνικού δικαστηρίου να λαμβάνει υπόψη το περιεχόμενο μιας οδηγίας όταν ερμηνεύει και εφαρμόζει τους οικείους κανόνες του εσωτερικού δικαίου οριοθετείται από τις γενικές αρχές του δικαίου και δεν μπορεί να αποτελέσει έρεισμα για *contra legem* ερμηνεία του εθνικού δικαίου (απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2022, Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 223 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι, κατά το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο), το γράμμα, το ιστορικό θεσπίσεως και ο σκοπός των επίμαχων στις κύριες δίκες εθνικών διατάξεων αποκλείουν τη σύμφωνη προς την οδηγία 2008/48 ερμηνεία τους. Το δε αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι στη θεωρία υποστηρίζεται άποψη υπέρ μιας τέτοιας ερμηνείας, ενώ εξετάζει το ενδεχόμενο να αφήσει ανεφάρμοστες τις σχετικές εθνικές διατάξεις.
- 224 Κατόπιν τούτου, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν οι επίμαχες στις κύριες δίκες εθνικές διατάξεις επιδέχονται ερμηνεία σύμφωνη με την οδηγία 2008/48, διευκρινιζομένου ότι δεν μπορεί να κρίνει βασίμως ότι αδυνατεί να ερμηνεύσει τις επίμαχες εθνικές διατάξεις κατά τρόπο σύμφωνο με το δίκαιο της Ένωσης απλώς και μόνο διότι οι διατάξεις αυτές έχουν ερμηνευθεί από άλλα δικαστήρια του κράτους μέλους του αιτούντος δικαστηρίου, ακόμη και από ανώτατο δικαστήριο, κατά τρόπο που δεν συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 22ας Απριλίου 2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, σκέψη 72 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 225 Εάν το αιτούν δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τέτοια ερμηνεία δεν είναι δυνατή, πρέπει να υπομνησθεί ότι, σε περίπτωση που είναι αδύνατη η σύμφωνη προς τις απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης ερμηνεία της εθνικής νομοθεσίας, η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης επιβάλλει στον εθνικό δικαστή στον οποίο έχει ανατεθεί να εφαρμόζει, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του, τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης, την υποχρέωση να διασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα των εν λόγω κανόνων στη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί, αφήνοντας εν ανάγκη αυτεπαγγέλτως ανεφάρμοστη κάθε εθνική ρύθμιση ή πρακτική, έστω και μεταγενέστερη, η οποία αντιβαίνει σε διάταξη του δικαίου της Ένωσης που έχει άμεσο αποτέλεσμα, χωρίς να υποχρεούται να ζητήσει ή να αναμείνει την προηγούμενη εξαφάνιση της εθνικής ρύθμισης ή πρακτικής είτε διά της νομοθετικής οδού είτε μέσω οποιασδήποτε άλλης συνταγματικής διαδικασίας [αποφάσεις της 8ης Μαρτίου 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Άμεσο αποτέλεσμα), C-205/20, EU:C:2022:168, σκέψη 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 24ης Ιουλίου 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, σκέψη 95].

- 226 Κατά πάγια νομολογία, μια οδηγία δεν μπορεί, αφ' εαυτής, να γεννά υποχρεώσεις εις βάρος ιδιώτη και, επομένως, δεν χωρεί επίκλησή της έναντι αυτού ενώπιον εθνικού δικαστηρίου. Ως εκ τούτου, ακόμη και αν μια διάταξη οδηγίας είναι σαφής, ακριβής και απαλλαγμένη αιρέσεων, δεν παρέχει στον εθνικό δικαστή τη δυνατότητα να αφήσει ανεφάρμοστη αντίθετη προς αυτή διάταξη του εσωτερικού δικαίου, εάν, κατ' αυτόν τον τρόπο, επιβάλλεται πρόσθετη υποχρέωση σε ιδιώτη (πρβλ. απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2022, Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 227 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται, αφενός, ότι οι διαφορές των κύριων δικών έχουν ανακύψει αποκλειστικώς μεταξύ ιδιωτών. Αφετέρου, αν οι επίμαχες εθνικές διατάξεις έμεναν ανεφάρμοστες στις διαφορές των κύριων δικών, κατ' εφαρμογή του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48, οι εναγόμενες στις διαφορές αυτές τράπεζες θα στερούνταν το ευεργέτημα του νομίμου τεκμηρίου που θεσπίζουν οι εν λόγω διατάξεις και, κατά συνέπεια, θα ήταν υποχρεωμένες να αναφέρουν, κατά τρόπο σαφή και κατανοητό, στις επίμαχες στις κύριες δίκες συμβάσεις, τις πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης που απαριθμούνται στη διάταξη αυτή. Ωστόσο, η νομολογία που μνημονεύεται στην προηγούμενη σκέψη αποκλείει τη δυνατότητα να αναγνωρισθεί τέτοιο αποτέλεσμα στη διάταξη αυτή βάσει του δικαίου της Ένωσης και μόνον.
- 228 Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο δεν είναι υποχρεωμένο, βάσει του δικαίου της Ένωσης και μόνον, να αφήσει ανεφάρμοστο το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB, μολονότι οι διατάξεις αυτές αντιβαίνουν στο άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48, υπό την επιφύλαξη της δυνατότητας του δικαστηρίου αυτού να μην εφαρμόσει τις εν λόγω διατάξεις βάσει του εσωτερικού του δικαίου (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2022, Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, σκέψη 33).
- 229 Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι ο διάδικος ο οποίος θίγεται από το γεγονός ότι το εθνικό δίκαιο δεν είναι σύμφωνο με το δίκαιο της Ένωσης μπορεί να επικαλεστεί τη νομολογία που απορρέει από την απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 1991, Francovich κ.λπ. (C-6/90 και C-9/90, EU:C:1991:428), προκειμένου να επιτύχει, ενδεχομένως, την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη (πρβλ. αποφάσεις της 7ης Μαρτίου 1996, El Corte Inglés, C-192/94, EU:C:1996:88, σκέψη 22, και της 18ης Ιανουαρίου 2022, Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, σκέψη 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 230 Υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση που θεσπίζει νόμιμο τεκμήριο κατά το οποίο ο έμπορος εκπληρώνει την υποχρέωσή του να παράσχει στον καταναλωτή πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης που διαθέτει, όταν ο έμπορος αυτός παραπέμπει, με τη σύμβαση, σε εθνικές διατάξεις οι οποίες παραπέμπουν με τη σειρά τους σε υπόδειγμα παροχής πληροφοριών που προβλέπεται προς τούτο στη σχετική ρύθμιση, χρησιμοποιώντας συγχρόνως ρήτρες περιλαμβανόμενες στο υπόδειγμα αυτό οι οποίες δεν είναι σύμφωνες με τις επιταγές της ως άνω διατάξεως της οδηγίας. Σε περίπτωση που είναι αδύνατη η σύμφωνη προς την οδηγία 2008/48 ερμηνεία της επίμαχης εθνικής ρύθμισης, το εθνικό δικαστήριο που εκδικάζει διαφορά αποκλειστικώς μεταξύ ιδιωτών δεν υποχρεούται, βάσει του δικαίου της Ένωσης και μόνον, να αφήσει ανεφάρμοστη μια τέτοια ρύθμιση, με την επιφύλαξη της δυνατότητας του δικαστηρίου αυτού να μην εφαρμόσει τη ρύθμιση στηριζόμενο στο εσωτερικό

του δίκαιο και, εφόσον δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση, με την επιφύλαξη του δικαιώματος του ζημιωθέντος λόγω της μη συμβατότητας του εθνικού δικαίου προς το δίκαιο της Ένωσης να αξιώσει αποκατάσταση της εντεύθεν προκύπτουσας ζημίας.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχείο α', στην υπόθεση C-232/21

- 231 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο α', στην υπόθεση C-232/21, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι το ποσό των καταβλητέων σε περίπτωση άσκησης από τον καταναλωτή του δικαιώματος υπαναχώρησης ημερήσιων τόκων, το οποίο πρέπει να αναγράφεται σε σύμβαση πίστωσης δυνάμει της διατάξεως αυτής, πρέπει να προκύπτει αριθμητικώς από το συμφωνηθέν στην ως άνω σύμβαση χρεωστικό επιτόκιο.
- 232 Το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48 προβλέπει ότι η σύμβαση πίστωσης πρέπει να περιέχει σαφείς και συνοπτικές πληροφορίες σχετικά με την υποχρέωση του καταναλωτή, σε περίπτωση ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης, να καταβάλει το αναληφθέν κεφάλαιο και τους τόκους σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας, καθώς και το ποσό των καταβλητέων τόκων σε ημερήσια βάση.
- 233 Από το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 31 της οδηγίας, προκύπτει ότι η απαίτηση, στην περίπτωση σύμβασης πίστωσης καταρτισθείσας εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου, περί σαφούς και ευσύνοπτου προσδιορισμού των στοιχείων που διαλαμβάνονται στην εν λόγω διάταξη είναι αναγκαία προκειμένου ο καταναλωτής να μπορεί να λάβει γνώση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ., C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψη 70 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 234 Η γνώση και η επαρκής κατανόηση, από τον καταναλωτή, των στοιχείων που πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48, να περιλαμβάνει υποχρεωτικώς η σύμβαση πίστωσης είναι αναγκαίες για την ομαλή εκτέλεση της σύμβασης αυτής και, ιδίως, για την άσκηση των δικαιωμάτων του καταναλωτή, στα οποία περιλαμβάνεται το δικαίωμα υπαναχώρησης (πρβλ. απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ., C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψη 71 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 235 Προκειμένου να καταστεί δυνατή η επαρκής κατανόηση των στοιχείων αυτών, σύμφωνα με την απαίτηση σαφήνειας του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48, οι πληροφορίες που παρέχονται σε σύμβαση πίστωσης δεν πρέπει να περιέχουν αντιφάσεις που αντικειμενικά μπορούν να παραπλανήσουν έναν μέσο καταναλωτή ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος ως προς την έκταση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του που απορρέουν από τη σύμβαση αυτή.
- 236 Εξάλλου, το άρθρο 14, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48 προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι, σε περίπτωση ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης, οι τόκοι πρέπει να υπολογίζονται βάσει του συμφωνηθέντος χρεωστικού επιτοκίου. Πρέπει να γίνει δεκτό ότι η έννοια των «τόκων» περιλαμβάνει επίσης τους ημερήσιους τόκους που προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας, δεδομένου ότι το άρθρο 14, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας αφορά όλους τους «δεδολευμένους τόκους επί του κεφαλαίου [...] από την ημερομηνία ανάληψης της πίστωσης μέχρι την ημερομηνία εξόφλησης του κεφαλαίου».

- 237 Συνεπώς, από το συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', και του άρθρου 14, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48 προκύπτει ότι το ποσό των ημερήσιων τόκων που οφείλει να καταβάλει ο καταναλωτής όταν ασκεί το δικαίωμα υπαναχώρησης δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερβαίνει το ποσό που προκύπτει αριθμητικώς από το χρεωστικό επιτόκιο που συμφωνήθηκε στη σύμβαση πίστωσης.
- 238 Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που μνημονεύεται στις σκέψεις 233 έως 235 της παρούσας αποφάσεως, οι πληροφορίες που παρέχονται στη σύμβαση σχετικά με το ποσό των ημερήσιων τόκων πρέπει να προσδιορίζονται κατά τρόπο σαφή και ευσύνοπτο, ούτως ώστε, μεταξύ άλλων, να μην ενέχουν, σε συνδυασμό με άλλες πληροφορίες, αντιφάσεις οι οποίες αντικειμενικά μπορούν να παραπλανήσουν έναν μέσο καταναλωτή που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος όσον αφορά το ποσό των ημερήσιων τόκων που θα πρέπει εν τέλει να καταβάλει. Ελλείπει ενημέρωσης που να συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά αυτά, δεν οφείλονται ημερήσιοι τόκοι.
- 239 Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει εάν, υπό το πρίσμα των επίμαχων στην υπόθεση C-232/21 συμβατικών ρητρών, ένας μέσος καταναλωτής ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος ήταν σε θέση να προσδιορίσει σαφώς το ποσό των ημερήσιων τόκων που οφείλονται σε περίπτωση ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης.
- 240 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο α', στην υπόθεση C-232/21 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 14, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας, έχει την έννοια ότι το ποσό των καταβλητέων σε περίπτωση άσκησης από τον καταναλωτή του δικαιώματος υπαναχώρησης ημερήσιων τόκων, το οποίο πρέπει να αναγράφεται σε σύμβαση πίστωσης δυνάμει της διατάξεως αυτής, επ' ουδενί δύναται να υπερβαίνει το ποσό που προκύπτει αριθμητικώς από το συμφωνηθέν στην ως άνω σύμβαση χρεωστικό επιτόκιο. Οι πληροφορίες που παρέχονται στη σύμβαση ως προς το ποσό των ημερήσιων τόκων πρέπει να αναγράφονται με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο, ούτως ώστε, μεταξύ άλλων, να μην ενέχουν, σε συνδυασμό με άλλες πληροφορίες, οποιαδήποτε αντίφαση αντικειμενικώς ικανή να παραπλανήσει έναν μέσο καταναλωτή που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος ως προς το ποσό ημερήσιων τόκων το οποίο θα πρέπει να καταβάλει εν τέλει. Ελλείπει ενημέρωσης που να συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά αυτά, δεν οφείλονται ημερήσιοι τόκοι.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχείο δ', στην υπόθεση C-47/21

- 241 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο δ', στην υπόθεση C-47/21, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο κ', της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι στη σύμβαση πίστωσης πρέπει να γίνεται μνεία των ουσιαδών τυπικών προϋποθέσεων για την πρόσβαση σε εξωδικαστικές διαδικασίες ή μηχανισμούς επανορθώσεως ή αν αρκεί η σύμβαση αυτή να παραπέμπει, συναφώς, σε κανονισμό διαδικασίας διαθέσιμο κατόπιν αιτήματος ή δυνάμενο να αναζητηθεί στο διαδίκτυο.
- 242 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο κ', της οδηγίας 2008/48, η σύμβαση πίστωσης πρέπει να προσδιορίζει, κατά τρόπο σαφή και ευσύνοπτο, την ύπαρξη ή μη εξωδικαστικών διαδικασιών και μηχανισμών επανόρθωσης υπέρ του καταναλωτή, σε περίπτωση δε που υπάρχουν, τις μεθόδους πρόσβασης σε αυτές.

- 243 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, μολονότι οι πληροφορίες που περιέχονται στη σύμβαση πίστωσης δεν είναι απαραίτητο να αναπαράγουν όλους τους διαδικαστικούς κανόνες που αφορούν τις εξωδικαστικές διαδικασίες και τους μηχανισμούς επανόρθωσης που έχει στη διάθεσή του ο καταναλωτής, το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο κ', της οδηγίας 2008/48 σκοπεί να διασφαλίσει, αφενός, ότι ο καταναλωτής μπορεί να αποφασίσει, έχοντας πλήρη γνώση των πραγματικών περιστατικών, αν είναι σκόπιμο να προσφύγει σε κάποια από τις εν λόγω διαδικασίες και, αφετέρου, ότι ο καταναλωτής είναι πράγματι σε θέση να κινήσει μια τέτοια διαδικασία βάσει των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στη σύμβαση πίστωσης (πρβλ. απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ., C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψεις 132 και 135).
- 244 Προς τούτο, είναι αναγκαίο να ενημερώνεται ο καταναλωτής, πρώτον, για όλες τις εξωδικαστικές διαδικασίες και μηχανισμούς επανόρθωσης που έχει στη διάθεσή του και, ενδεχομένως, για το κόστος του καθενός εξ αυτών, δεύτερον, για το γεγονός ότι η αίτηση εξωδικαστικής διαδικασίας ή η αίτηση επανόρθωσης πρέπει να υποβάλλεται ταχυδρομικώς ή με ηλεκτρονικό τρόπο, τρίτον, για τη φυσική ή ηλεκτρονική διεύθυνση στην οποία πρέπει να αποσταλεί η αίτηση εξωδικαστικής διαδικασίας ή η αίτηση επανόρθωσης και, τέταρτον, για τις λοιπές τυπικές προϋποθέσεις στις οποίες υπόκειται η αίτηση εξωδικαστικής διαδικασίας ή η αίτηση επανόρθωσης (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ., C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψη 136).
- 245 Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί, συναφώς, ότι δεν αρκεί η απλή παραπομπή, που γίνεται με τη σύμβαση πίστωσης, σε διαθέσιμο στο διαδίκτυο κανονισμό διαδικασίας ή σε άλλη πράξη ή έγγραφο που αφορά τις λεπτομέρειες πρόσβασης σε εξωδικαστικές διαδικασίες και μηχανισμούς επανόρθωσης (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ., C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψη 137). Το ίδιο πρέπει να ισχύει και όταν η σύμβαση πίστωσης αναφέρει ότι ο εν λόγω κανονισμός είναι διαθέσιμος κατόπιν αιτήματος.
- 246 Υπό το φως των ανωτέρω, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο δ', της υπόθεσης C-47/21 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο κ', της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι η σύμβαση πίστωσης πρέπει να παραθέτει τις ουσιώδεις πληροφορίες που αφορούν όλες τις εξωδικαστικές διαδικασίες ή μηχανισμούς επανόρθωσης που έχει στη διάθεσή του ο καταναλωτής και, ενδεχομένως, το κόστος του καθενός εξ αυτών, το κατά πόσον η αίτηση για την κίνηση εξωδικαστικής διαδικασίας ή μηχανισμού επανόρθωσης πρέπει να κατατίθεται ταχυδρομικώς ή ηλεκτρονικώς, τη φυσική ή ηλεκτρονική διεύθυνση στην οποία πρέπει να αποσταλεί η αίτηση για την κίνηση εξωδικαστικής διαδικασίας ή μηχανισμού επανόρθωσης και τις λοιπές τυπικές προϋποθέσεις στις οποίες υπόκειται η κίνηση εξωδικαστικής διαδικασίας ή μηχανισμού επανόρθωσης, η δε απλή παραπομπή, που γίνεται με τη σύμβαση πίστωσης, σε διαθέσιμο κατόπιν αιτήματος ή αναρτημένο στο διαδίκτυο κανονισμό διαδικασίας ή σε άλλη πράξη ή έγγραφο που αφορά τις λεπτομέρειες πρόσβασης στις εξωδικαστικές διαδικασίες και τους μηχανισμούς επανόρθωσης δεν αρκεί.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχείο β', α', στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21

- 247 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο β', α', στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι η σύμβαση πίστωσης πρέπει, για τον υπολογισμό της αποζημίωσης που οφείλεται σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης του δανείου, να

αναφέρει μαθηματικό τύπο επαρκώς συγκεκριμένο και κατανοητό στον καταναλωτή, ώστε αυτός να μπορεί να υπολογίσει, τουλάχιστον κατά προσέγγιση, το ποσό που πρέπει να καταβάλει σε τέτοια περίπτωση.

- 248 Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', της οδηγίας 2008/48, η σύμβαση πίστωσης πρέπει να προσδιορίζει κατά τρόπο σαφή και ευσύνοπτο «το δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης, τη διαδικασία πρόωρης εξόφλησης καθώς και, κατά περίπτωση, πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα και τον τρόπο καθορισμού της αποζημίωσης αυτής».
- 249 Εν προκειμένω, από τις αποφάσεις περί παραπομπής προκύπτει ότι οι επίμαχες συμβάσεις πίστωσης στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21 προβλέπουν, κατ' ουσίαν, ότι, σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης του δανείου από τον καταναλωτή, η τράπεζα μπορεί να απαιτήσει αποζημίωση η οποία υπολογίζεται σύμφωνα με το μαθηματικό πλαίσιο που ορίζει το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο), το οποίο λαμβάνει υπόψη, ιδίως, το ύψος του επιτοκίου που έχει μεταβληθεί εν τω μεταξύ, την αρχικά συμφωνηθείσα ταμειακή ροή του δανείου, το διαφυγόν κέρδος για τη δανειστρία τράπεζα, τα διοικητικά έξοδα που συνδέονται με την πρόωρη εξόφληση και το κόστος κινδύνου και τα διοικητικά έξοδα που εξοικονομούνται λόγω της πρόωρης εξόφλησης. Οι συμβάσεις αυτές ορίζουν επίσης ότι εάν η αποζημίωση πρόωρης εξόφλησης που υπολογίζεται κατ' αυτόν τον τρόπο είναι υψηλότερη, μειώνεται στο χαμηλότερο από τα δύο ακόλουθα ποσά: είτε στο ποσοστό του ενός τοις εκατό ή, εάν η πρόωρη εξόφληση πραγματοποιείται λιγότερο από επτά έτη πριν από τη συμφωνηθείσα ημερομηνία εξόφλησης, στο 0,5 τοις εκατό του ποσού που εξοφλήθηκε προώρως είτε στο ποσό των χρεωστικών τόκων που θα είχε καταβάλει ο δανειολήπτης μεταξύ της ημερομηνίας πρόωρης εξόφλησης και της συμφωνηθείσας ημερομηνίας εξόφλησης.
- 250 Σε παρόμοιο πλαίσιο, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, όταν η οδηγία 2008/48 προβλέπει υποχρέωση του επαγγελματία να καθιστά γνωστό στον καταναλωτή το περιεχόμενο της προτεινόμενης συμβατικής δέσμευσης του οποίου ορισμένα στοιχεία προσδιορίζονται από τις αναγκαστικού δικαίου νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις ενός κράτους μέλους, ο επαγγελματίας είναι υποχρεωμένος να ενημερώνει με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο τον καταναλωτή ως προς το περιεχόμενο των εν λόγω διατάξεων ώστε αυτός να μπορεί να λάβει γνώση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών του (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ., C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψη 99 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 251 Μολονότι η σύμβαση πίστωσης δεν χρειάζεται, προς τούτο, να προσδιορίζει την ειδική μέθοδο υπολογισμού βάσει της οποίας θα εξευρεθεί η αποζημίωση που οφείλεται σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', της οδηγίας 2008/48, εντούτοις πρέπει να εξηγεί συγκεκριμένα και κατά τρόπο ευχερώς κατανοητό για τον μέσο καταναλωτή ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος το πώς υπολογίζεται η εν λόγω αποζημίωση, ούτως ώστε αυτός να μπορεί να υπολογίσει το ύψος της οφειλόμενης αποζημίωσης σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης βάσει των πληροφοριών που παρέχονται με τη σύμβαση πίστωσης (πρβλ. απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ., C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψη 100).
- 252 Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η απλή παραπομπή, για τον υπολογισμό της αποζημίωσης που οφείλεται σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης του δανείου, στο χρηματοοικονομικό μαθηματικό πλαίσιο που προβλέπεται από εθνικό δικαστήριο δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση, που υπενθυμίζεται στη σκέψη 250 της παρούσας αποφάσεως, να

καθίσταται γνωστό στον καταναλωτή το περιεχόμενο της συμβατικής δέσμευσής του (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ., C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψη 101).

- 253 Επομένως, η προβλεπόμενη στο άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', της οδηγίας 2008/48 υποχρέωση ενημέρωσης του καταναλωτή για τον τρόπο καθορισμού της αποζημίωσης που θα πρέπει να καταβάλει στον πιστωτικό φορέα σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης του δανείου σκοπεί να παράσχει στον καταναλωτή τη δυνατότητα να υπολογίσει το ποσό της αποζημίωσης αυτής με βάση τις πληροφορίες που παρέχονται στη σύμβαση πίστωσης. Συναφώς, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η παροχή ελλιπών ή ανακριβών πληροφοριών μπορεί να εξομοιωθεί με παράλειψη παροχής πληροφοριών μόνον αν ο καταναλωτής παραπλανάται, λόγω αυτής, ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του (πρβλ. αποφάσεις της 10ης Απριλίου 2008, Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, σκέψη 35, καθώς και της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Rust Hackner κ.λπ., C-355/18 έως C-357/18 και C-479/18, EU:C:2019:1123, σκέψη 78), και, ως εκ τούτου, οδηγείται στη σύναψη σύμβασης την οποία δεν θα είχε συνάψει αν είχε λάβει πλήρεις και, ως προς την ουσία, ακριβείς πληροφορίες.
- 254 Ο καταναλωτής δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει παραπλανηθεί, κατά την έννοια της νομολογίας αυτής, όταν η σύμβαση, παρά το γεγονός ότι η παραπομπή, για τον υπολογισμό της εν λόγω αποζημίωσης, στο χρηματοοικονομικό μαθηματικό πλαίσιο που προβλέπει εθνικό δικαστήριο δεν είναι σύμφωνη προς τις προαναφερθείσες επιταγές, περιέχει άλλες πληροφορίες που παρέχουν τη δυνατότητα στον καταναλωτή να προσδιορίσει ευχερώς το ποσό της σχετικής αποζημίωσης, ιδίως το μέγιστο ποσό αυτής, το οποίο θα πρέπει να καταβάλει σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης του δανείου.
- 255 Επομένως, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν οι επίμαχες στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21 συμβάσεις πληρούν την προϋπόθεση αυτή, στο μέτρο που προβλέπουν ότι η αποζημίωση για πρόωρη εξόφληση που υπολογίζεται βάσει του χρηματοοικονομικού μαθηματικού πλαισίου το οποίο έχει θεσπιστεί από τη νομολογία μειώνεται στο χαμηλότερο από τα δύο ποσά που μνημονεύονται στη σκέψη 249 της παρούσας αποφάσεως, σε περίπτωση που είναι υψηλότερη.
- 256 Υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο β', α', στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι, για τον υπολογισμό της αποζημίωσης που οφείλεται σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης του δανείου, πρέπει, κατ' αρχήν, να αναγράφεται στη σύμβαση πίστωσης, κατά τρόπο συγκεκριμένο και ευχερώς κατανοητό για έναν ευλόγως προσεκτικό και ενημερωμένο μέσο καταναλωτή, το πώς υπολογίζεται η εν λόγω αποζημίωση, ούτως ώστε ο καταναλωτής αυτός να μπορεί να προσδιορίσει το ύψος της οφειλόμενης αποζημίωσης σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης βάσει των πληροφοριών που παρέχονται με τη σύμβαση πίστωσης. Πάντως, ακόμη και όταν ο τρόπος υπολογισμού της αποζημίωσης δεν αναγράφεται κατά τρόπο συγκεκριμένο και ευχερώς κατανοητό, η σύμβαση πίστωσης μπορεί να πληροί την προβλεπόμενη στην ως άνω διάταξη υποχρέωση εφόσον περιέχει άλλα στοιχεία τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα στον καταναλωτή να προσδιορίσει ευχερώς το ποσό της συγκεκριμένης αποζημίωσης, ιδίως δε το μέγιστο ποσό αυτής, το οποίο θα πρέπει να καταβάλει σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης του δανείου.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχείο β', ββ', στοιχεία ε' και στ', στην υπόθεση C-47/21 και επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχείο β', ββ', στοιχεία γ' και δ', στην υπόθεση C-232/21

- 257 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχεία ε' και στ', στην υπόθεση C-47/21 και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχεία γ' και δ', στην υπόθεση C-232/21 είναι παραδεκτά, σε αντίθεση με τα όσα υποστηρίζουν, αντιστοίχως, η C. Bank, καθώς και οι Volkswagen Bank και Audi Bank στις γραπτές παρατηρήσεις τους. Βεβαίως, το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει τα ερωτήματα αυτά παραπέμποντας γενικά στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48 και όχι ειδικά σε συγκεκριμένα σημεία της διατάξεως αυτής. Ωστόσο, από τη συνολική ανάγνωση των αποφάσεων περί παραπομπής στις δύο αυτές υποθέσεις προκύπτει ότι το Δικαστήριο είναι σε θέση να κατανοήσει τις πτυχές της διατάξεως αυτής που προκαλούν ερμηνευτικές αμφιβολίες στο αιτούν δικαστήριο και να του δώσει συναφώς χρήσιμη απάντηση. Επομένως, σύμφωνα με τις αρχές που υπομνήσθηκαν στις σκέψεις 110 και 117 της παρούσας αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο προσδιόρισε με επαρκή ακρίβεια, στο πλαίσιο των ερωτημάτων αυτών, διάταξη του δικαίου της Ένωσης που έχει σχέση με το υποστατό και το αντικείμενο των διαφορών των κύριων δικών, παρέχοντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να δώσει στο αιτούν δικαστήριο χρήσιμη απάντηση.
- 258 Συνακόλουθα, με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο β', ββ', και στοιχεία ε' και στ', στην υπόθεση C-47/21 και με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο β', ββ', και στοιχεία γ' και δ', στην υπόθεση C-232/21, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι η προθεσμία υπαναχώρησης που προβλέπει το άρθρο 14, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, αρχίζει να τρέχει μόνον εφόσον οι πληροφορίες που απαιτούνται κατά το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής έχουν παρασχεθεί στον καταναλωτή πλήρως και χωρίς ουσιώδη σφάλματα.
- 259 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως και άλλες οδηγίες της Ένωσης για την προστασία του καταναλωτή, το σύστημα προστασίας που θεσπίστηκε με την οδηγία 2008/48 στηρίζεται στην ιδέα ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε ασθενέστερη θέση έναντι του εμπόρου τόσο ως προς τη διαπραγματευτική του ισχύ όσο και ως προς το επίπεδο πληροφόρησης, κατάσταση που τον οδηγεί να προσχωρεί στους όρους που έχει εκ των προτέρων καταρτίσει ο έμπορος χωρίς να μπορεί να ασκήσει οποιαδήποτε επιρροή στο περιεχόμενο των όρων αυτών (πρβλ. αποφάσεις της 4ης Ιουνίου 2015, Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψη 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 260 Από την άποψη αυτή, οι πληροφορίες που παρέχονται πριν από τη σύναψη αλλά και ταυτόχρονα με τη σύναψη μιας σύμβασης και οι οποίες αφορούν τους συμβατικούς όρους και τις έννομες συνέπειες της εν λόγω σύναψης είναι θεμελιώδους σημασίας για τον καταναλωτή. Βάσει ιδίως των πληροφοριών αυτών ο καταναλωτής αποφασίζει αν επιθυμεί να δεσμευτεί από τους όρους που έχει διατυπώσει εκ των προτέρων ο έμπορος (απόφαση της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψη 64 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 261 Συγκεκριμένα, από το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48 προκύπτει ότι η προθεσμία υπαναχώρησης δεκατεσσάρων ημερών αρχίζει να τρέχει το πρώτον από την ημέρα κατά την οποία ο καταναλωτής έλαβε, μεταξύ άλλων, τις πληροφορίες που προβλέπει το άρθρο 10 της οδηγίας, εάν η ημέρα αυτή είναι μεταγενέστερη από την ημερομηνία σύναψης της σύμβασης πίστωσης. Η παράγραφος 2 του άρθρου 10 απαριθμεί τις πληροφορίες που πρέπει να αναφέρονται κατά τρόπο σαφή και ευσύνοπτο στη σύμβαση πίστωσης.

- 262 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η υποχρέωση παροχής πληροφοριών, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48, συμβάλλει στην επίτευξη του επιδιωκόμενου με την οδηγία αυτή σκοπού, ο οποίος συνίσταται, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές της σκέψεις 7 και 9, στη θέσπιση, στον τομέα της καταναλωτικής πίστης, πλήρους και υποχρεωτικής εναρμόνισης σε ορισμένους βασικούς τομείς, η οποία κρίνεται αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί υψηλό και ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των συμφερόντων όλων των καταναλωτών στην Ένωση και να διευκολυνθεί στον τομέα της καταναλωτικής πίστης η δημιουργία εσωτερικής αγοράς με εύρυθμη λειτουργία (απόφαση της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψη 61 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 263 Όπως έχει εκτεθεί ήδη στις σκέψεις 233 και 234 της παρούσας αποφάσεως, από το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 31 της οδηγίας, προκύπτει ότι η απαίτηση να αναγράφονται, σε σύμβαση πίστωσης που καταρτίζεται εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου, κατά τρόπο σαφή και συνοπτικό, τα στοιχεία που αναφέρονται στη διάταξη αυτή είναι αναγκαία προκειμένου ο καταναλωτής να είναι σε θέση να γνωρίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του. Πιο συγκεκριμένα, η γνώση και η επαρκής κατανόηση από τον καταναλωτή των στοιχείων που πρέπει να περιλαμβάνει υποχρεωτικώς η σύμβαση πίστωσης είναι αναγκαίες για την ομαλή εκτέλεση της σύμβασης αυτής και, ιδίως, για την άσκηση των δικαιωμάτων του καταναλωτή (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ., C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψεις 70 και 71 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 264 Ωστόσο, όπως επισημαίνεται στη σκέψη 253 της παρούσας αποφάσεως, η παροχή ελλιπών ή ανακριβών πληροφοριών μπορεί να εξομοιωθεί με παράλειψη παροχής πληροφοριών μόνον εάν ο καταναλωτής παραπλανάται, εκ του λόγου αυτού, ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του και οδηγείται έτσι στη σύναψη συμβάσεως την οποία ενδεχομένως δεν θα είχε συνάψει εάν του είχαν δοθεί πλήρεις και, ως προς την ουσία, ακριβείς πληροφορίες.
- 265 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, όταν οι πληροφορίες που παρέχονται από τον πιστωτικό φορέα στον καταναλωτή κατ' εφαρμογή του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48 αποδεικνύονται ελλιπείς ή ανακριβείς, η προθεσμία υπαναχώρησης αρχίζει να τρέχει μόνον εάν ο ελλιπής ή ανακριβής χαρακτήρας των πληροφοριών αυτών δεν δύναται να επηρεάσει την ικανότητα του καταναλωτή να εκτιμήσει την έκταση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών του που απορρέουν από την εν λόγω οδηγία ούτε την απόφασή του να συνάψει τη σύμβαση και δεν του στερεί, ενδεχομένως, τη δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματά του, κατ' ουσίαν, υπό τους ίδιους όρους με εκείνους που θα ίσχυαν εάν οι πληροφορίες αυτές είχαν παρασχεθεί με πληρότητα και ακρίβεια (πρβλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, σκέψη 72, και της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Rust-Hackner κ.λπ., C-355/18 έως C-357/18 και C-479/18, EU:C:2019:1123, σκέψη 81). Απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να αποσαφηνίσει το ζήτημα αυτό.
- 266 Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι η ενδεχόμενη πρόβλεψη στο εθνικό δίκαιο μέτρων που σκοπούν στην επιβολή κυρώσεων για ελλιπείς ή ανακριβείς πληροφορίες οι οποίες παρέχονται στον καταναλωτή κατά τρόπο διαφορετικό από τον προεκτεθέντα δεν επηρεάζει τις ρυθμίσεις για την ενεργοποίηση της προθεσμίας υπαναχώρησης. Όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 146 των προτάσεών του, το γεγονός ότι, δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48, η προθεσμία υπαναχώρησης αρχίζει να τρέχει το πρώτον από την ημέρα κατά την οποία ο καταναλωτής λαμβάνει τις πληροφορίες που προβλέπει το άρθρο 10 της οδηγίας αυτής αποτελεί άμεση συνέπεια της μη

τήρησης της υποχρέωσης που υπέχει ο πιστωτικός φορέας να παρέχει στον καταναλωτή, με τη σύμβαση πίστωσης, τις υποχρεωτικές πληροφορίες που προβλέπει το άρθρο 10. Κατά το άρθρο 22, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48, θα ήταν ασύμβατο με τα αποτελέσματα της πλήρους και υποχρεωτικής εναρμόνισης στην οποία προβαίνει η οδηγία αυτή στον τομέα του δικαιώματος υπαναχώρησης να επιτρέπεται στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από τη συνέπεια που επάγεται, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής, η μη τήρηση της υποχρέωσης παροχής πληροφοριών που προβλέπει ιδίως το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας.

- 267 Με βάση τα ανωτέρω, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο β', ββ', και στοιχεία ε' και στ', στην υπόθεση C-47/21 και στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο β', ββ', και στοιχεία γ' και δ', στην υπόθεση C-232/21 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι, όταν πληροφορία παρεχόμενη από τον πιστωτικό φορέα στον καταναλωτή δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 2, της ως άνω οδηγίας αποδεικνύεται ελλιπής ή εσφαλμένη, η προθεσμία υπαναχώρησης αρχίζει μόνον εφόσον ο ελλιπής ή εσφαλμένος χαρακτήρας της πληροφορίας αυτής δεν δύναται να επηρεάσει την ικανότητα του καταναλωτή να εκτιμήσει την έκταση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του δυνάμει της εν λόγω οδηγίας, ούτε την απόφασή του να συνάψει τη σύμβαση, και να του στερήσει ενδεχομένως τη δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματά του υπό τις ίδιες κατ' ουσίαν συνθήκες με εκείνες που θα επικρατούσαν εάν η πληροφορία αυτή είχε παρασχεθεί κατά τρόπο πλήρη και ακριβή.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχείο γ', στην υπόθεση C-47/21

- 268 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο γ', στην υπόθεση C-47/21, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι η σύμβαση πίστωσης πρέπει να προσδιορίζει, υπό μορφή συγκεκριμένου ποσοστού, το επιτόκιο υπερημερίας όπως ισχύει τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης και, σε περίπτωση που το επιτόκιο αυτό καθορίζεται σε συνάρτηση με κυμαινόμενο επιτόκιο αναφοράς, το τελευταίο αυτό επιτόκιο και τον μηχανισμό βάσει του οποίου μπορεί να μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου.
- 269 Συναφώς, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, κατά το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2008/48, η σύμβαση πίστωσης πρέπει, μεταξύ άλλων, να προσδιορίζει με σαφή και ευσύνοπτο τρόπο το εφαρμοστέο επιτόκιο υπερημερίας όπως ισχύει τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης και τις ρυθμίσεις για την προσαρμογή του.
- 270 Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που μνημονεύεται στις σκέψεις 233 έως 235 της παρούσας αποφάσεως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η σύμβαση πίστωσης πρέπει να προσδιορίζει, υπό μορφή συγκεκριμένου ποσοστού, το επιτόκιο υπερημερίας όπως ισχύει τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης και να αναλύει επακριβώς τον μηχανισμό προσαρμογής του επιτοκίου υπερημερίας (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ., C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψεις 92 και 95).
- 271 Πρέπει να σημειωθεί ότι, όταν το επιτόκιο αυτό προσδιορίζεται σε συνάρτηση με κυμαινόμενο επιτόκιο αναφοράς, όπως στην περίπτωση της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης, το τελευταίο πρέπει, για τους ίδιους λόγους, να αναφέρεται ως συγκεκριμένο ποσοστό που ίσχυε κατά την ημερομηνία σύναψης της σύμβασης. Ο τρόπος υπολογισμού του επιτοκίου υπερημερίας σε συνάρτηση με το επιτόκιο αναφοράς πρέπει να παρουσιάζεται στη σύμβαση κατά τρόπο εύληπτο για έναν μέσο καταναλωτή που δεν διαθέτει εξειδικευμένες χρηματοοικονομικές γνώσεις, ώστε ο

τελευταίος να μπορεί να υπολογίσει το επιτόκιο υπερημερίας βάσει των πληροφοριών που παρέχονται στην εν λόγω σύμβαση. Επιπλέον, η σύμβαση πίστωσης πρέπει να αναφέρει τη συχνότητα της αναπροσαρμογής του εν λόγω επιτοκίου αναφοράς, ακόμη και αν η συχνότητα αυτή καθορίζεται από τις εθνικές διατάξεις (πρβλ. απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ., C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψη 94).

- 272 Κατόπιν των ανωτέρω, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο γ', στην υπόθεση C-47/21 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι η σύμβαση πίστωσης πρέπει να προσδιορίζει, υπό μορφή συγκεκριμένου ποσοστού, το επιτόκιο υπερημερίας όπως ισχύει τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης και πρέπει να αναλύει επακριβώς τον μηχανισμό προσαρμογής του εν λόγω επιτοκίου. Όταν το εν λόγω επιτόκιο καθορίζεται σε συνάρτηση με κυμαινόμενο επιτόκιο αναφοράς, πρέπει να αναγράφεται στη σύμβαση πίστωσης το επιτόκιο αναφοράς που ισχύει κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης, διευκρινιζομένου ότι ο τρόπος υπολογισμού του επιτοκίου υπερημερίας σε συνάρτηση με το επιτόκιο αναφοράς πρέπει να παρατίθεται στη σύμβαση κατά τρόπο ευχερώς κατανοητό από έναν μέσο καταναλωτή ο οποίος δεν διαθέτει εξειδικευμένες χρηματοοικονομικές γνώσεις, ούτως ώστε αυτός να μπορεί να υπολογίσει το επιτόκιο υπερημερίας βάσει των πληροφοριών που παρέχονται με την εν λόγω σύμβαση. Επιπλέον, η σύμβαση πίστωσης πρέπει να εμφανίζει τη συχνότητα της αναπροσαρμογής του ως άνω επιτοκίου αναφοράς, ακόμη και αν αυτή καθορίζεται από τις εθνικές διατάξεις.

Επί του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχεία α' έως δ', στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21

- 273 Με τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, στοιχεία α' έως δ', στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι, όταν τουλάχιστον μία από τις υποχρεωτικές πληροφορίες που αναφέρει το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας δεν περιλαμβάνεται στη σύμβαση πίστωσης ή περιλαμβάνεται κατά τρόπο ελλιπή ή εσφαλμένο χωρίς να έχει κοινοποιηθεί δεόντως στη συνέχεια, αποκλείει τη δυνατότητα του πιστωτικού φορέα να αντιτάξει βάσιμα ότι ο καταναλωτής άσκησε το δικαίωμα υπαναχώρησης καταχρηστικώς.
- 274 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι, σε μία από τις διαφορές των κύριων δικών τις οποίες αφορά η υπόθεση C-232/21, το δικαίωμα υπαναχώρησης ασκήθηκε μολονότι η σύμβαση πίστωσης είχε εκτελεστεί πλήρως, πρέπει, πρώτον, να εξακριβωθεί σε ποιον βαθμό η εν λόγω πλήρης εκτέλεση, ελλείψει σχετικών ειδικών διατάξεων στην οδηγία 2008/48, έχει αντίκτυπο στη διατήρηση του δικαιώματος υπαναχώρησης που προβλέπεται στο άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας.
- 275 Συναφώς, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48, ο καταναλωτής έχει δικαίωμα υπαναχώρησης στο πλαίσιο της σύμβασης πίστωσης, η δε άσκηση του δικαιώματος αυτού έχει ως αποτέλεσμα, υπό τους όρους και εντός των προθεσμιών που προβλέπονται στο άρθρο 14, παράγραφος 3, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας, την εξάλειψη της υποχρέωσης των μερών να εκπληρώσουν τη σύμβαση πίστωσης.
- 276 Εξάλλου, από την αιτιολογική σκέψη 34 της οδηγίας 2008/48 προκύπτει ότι η οδηγία αυτή προβλέπει δικαίωμα υπαναχώρησης υπό όρους παρεμφερείς με εκείνους που προβλέπει η οδηγία 2002/65. Με την πρόβλεψη, στο άρθρο 6, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ότι το δικαίωμα υπαναχώρησης δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις των οποίων η εκτέλεση έχει ολοκληρωθεί πλήρως και από τα δύο μέρη με ρητή αίτηση του καταναλωτή, η οδηγία 2002/65

συγκεκριμενοποιεί την αρχή ότι το δικαίωμα υπαναχώρησης δεν μπορεί, σε κάθε περίπτωση, να προβληθεί εάν η σύμβαση έχει εκτελεστεί πλήρως, η δε αρχή αυτή πρέπει να ισχύει και για την οδηγία 2008/48.

- 277 Εξάλλου, σε περίπτωση πλήρους εκτέλεσης της σύμβασης πίστωσης, η υποχρέωση παροχής των πληροφοριών που προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48 δεν δύναται πλέον, κατ' αρχήν, να επιτύχει τον επιδιωκόμενο με τη διάταξη αυτή σκοπό, ο οποίος είναι, όπως επισημάνθηκε στις σκέψεις 233 και 234 της παρούσας αποφάσεως, να δοθεί στον καταναλωτή η δυνατότητα να λάβει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες για την ομαλή εκτέλεση της σύμβασης και, ιδίως, για την άσκηση των δικαιωμάτων του, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος υπαναχώρησης, ώστε να είναι σε θέση να γνωρίζει την έκταση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών του. Επομένως, οι υποχρεώσεις αυτές δεν έχουν πλέον τον ίδιο βαθμό χρησιμότητας άπαξ και η σύμβαση έχει εκτελεστεί πλήρως.
- 278 Τέλος, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το Δικαστήριο, αποφαινόμενο σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης που προβλέπεται στην οδηγία 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1985, για την προστασία των καταναλωτών κατά τη σύναψη συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος (ΕΕ 1985, L 372, σ. 31), έχει κρίνει ότι, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του αστικού δικαίου, το δικαίωμα αυτό δεν μπορεί να ασκηθεί όταν δεν υφίσταται πλέον καμία υποχρέωση απορρέουσα από τη σύμβαση (πρβλ. απόφαση της 10ης Απριλίου 2008, Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, σκέψη 42).
- 279 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεδομένου ότι η εκτέλεση της σύμβασης αποτελεί τον φυσικό μηχανισμό απόσβεσης των συμβατικών υποχρεώσεων, πρέπει να θεωρηθεί ότι, ελλείψει σχετικών ειδικών διατάξεων, ο καταναλωτής δεν μπορεί πλέον να επικαλεστεί το δικαίωμα υπαναχώρησης που του παρέχει το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48, άπαξ και η σύμβαση πίστωσης έχει εκτελεστεί πλήρως από τα μέρη και οι αμοιβαίες υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση αυτή έχουν, ως εκ τούτου, λήξει.
- 280 Δεύτερον, όσον αφορά το ζήτημα αν ο πιστωτικός φορέας μπορεί να προβάλλει την καταχρηστική άσκηση από τον καταναλωτή του δικαιώματος υπαναχώρησης που προβλέπεται στο άρθρο 14 της οδηγίας 2008/48, πρέπει να ληφθεί υπόψη, κατά πρώτον, ότι η οδηγία αυτή δεν περιέχει διατάξεις που να διέπουν το ζήτημα της καταχρηστικής άσκησης από τον καταναλωτή των δικαιωμάτων που του απονέμει η οδηγία (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ., C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψη 120).
- 281 Ωστόσο, κατά πάγια νομολογία, υφίσταται στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης γενική αρχή του δικαίου, σύμφωνα με την οποία οι πολίτες δεν μπορούν να επικαλούνται δολίως ή καταχρηστικώς τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης (απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2019, T Danmark και Y Denmark, C-116/16 και C-117/16, EU:C:2019:135, σκέψη 70 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 282 Η τήρηση της γενικής αυτής αρχής του δικαίου επιβάλλεται στους πολίτες. Συγκεκριμένα, η εφαρμογή της νομοθεσίας της Ένωσης δεν μπορεί να επεκτείνεται μέχρι σημείου που να καλύπτει τις πράξεις που διενεργούνται με σκοπό τη δόλια ή καταχρηστική εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων που προβλέπει το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2019, T Danmark και Y Denmark, C-116/16 και C-117/16, EU:C:2019:135, σκέψη 71 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 283 Ως εκ τούτου, από την αρχή αυτή προκύπτει ότι κράτος μέλος οφείλει να αρνείται το ευεργέτημα των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, ακόμη και ελλείψει διατάξεων του εθνικού δικαίου που να προβλέπουν τέτοια άρνηση, όταν αυτές δεν προβάλλονται προκειμένου να επιτευχθούν οι σκοποί των εν λόγω διατάξεων, αλλά προκειμένου να αντληθεί όφελος από το δίκαιο της Ένωσης ενώ δεν πληρούνται παρά μόνον τυπικώς οι αντικειμενικές προϋποθέσεις που προβλέπει το δίκαιο της Ένωσης για την παροχή του οφέλους αυτού (πρβλ. αποφάσεις της 22ας Νοεμβρίου 2017, Cussens κ.λπ., C-251/16, EU:C:2017:881, σκέψεις 32 και 33, και της 26ης Φεβρουαρίου 2019, T Danmark και Y Denmark, C-116/16 και C-117/16, EU:C:2019:135, σκέψεις 72 και 91).
- 284 Επομένως, δεν ασκεί επιρροή το κατά πόσον η αρχή του δικαίου της Ένωσης σχετικά με την απαγόρευση της καταχρηστικής ασκήσεως των δικαιωμάτων κατοχυρώνεται σε διατάξεις του εθνικού δικαίου και κατά πόσον, ενδεχομένως, οι διατάξεις αυτές έχουν εγκριθεί από το Κοινοβούλιο του οικείου κράτους μέλους.
- 285 Όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, προκειμένου να αποδειχθεί η ύπαρξη καταχρηστικής πρακτικής, απαιτείται αφενός μεν η συνδρομή ενός συνόλου αντικειμενικών περιστάσεων από τις οποίες να προκύπτει ότι, παρά την τυπική τήρηση των προϋποθέσεων που προβλέπει η νομοθεσία της Ένωσης, δεν επιτεύχθηκε ο επιδιωκόμενος με τη νομοθεσία αυτή σκοπός, αφετέρου δε η ύπαρξη ενός υποκειμενικού στοιχείου, το οποίο συνίσταται στη βούληση του ενδιαφερομένου να αποκομίσει όφελος από τη νομοθεσία της Ένωσης δημιουργώντας τεχνητά τις προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες προκειμένου να αντλήσει το όφελος αυτό (αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 2019, T Danmark και Y Denmark, C-116/16 και C-117/16, EU:C:2019:135, σκέψη 97 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ., C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψη 122).
- 286 Η εξακρίβωση της ύπαρξης καταχρηστικής πρακτικής απαιτεί από το αιτούν δικαστήριο να λάβει υπόψη όλα τα πραγματικά περιστατικά και τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που έπονται της συναλλαγής που φέρεται ως καταχρηστική (πρβλ. απόφαση της 14ης Απριλίου 2016, Cervati και Malvi, C-131/14, EU:C:2016:255, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 287 Επομένως, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να ελέγξει, σύμφωνα με τους περί αποδείξεως κανόνες του εθνικού δικαίου, υπό την προϋπόθεση ότι δεν θίγεται η αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης, αν τα στοιχεία που στοιχειοθετούν καταχρηστική πρακτική, όπως εκτίθενται στη σκέψη 285 της παρούσας αποφάσεως, συντρέχουν στις διαφορές των κύριων δικών, πλην της διαφοράς που αναφέρεται στη σκέψη 274 της παρούσας αποφάσεως, στην οποία η σύμβαση εκτελέστηκε πλήρως. Ωστόσο, το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί προδικαστικής παραπομπής, δύναται, εν ανάγκη, να παράσχει διευκρινίσεις προκειμένου να καθοδηγήσει το αιτούν δικαστήριο στην ερμηνεία του (αποφάσεις της 28ης Ιουλίου 2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 22ας Νοεμβρίου 2017, Cussens κ.λπ. C-251/16, EU:C:2017:881, σκέψη 59 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 288 Συναφώς, όσον αφορά, κατά δεύτερον, την ύπαρξη αντικειμενικού στοιχείου που αποκαλύπτει καταχρηστική πρακτική, όπως αναφέρεται στη σκέψη 285 της παρούσας αποφάσεως, το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει, αφενός, ότι ο σκοπός του άρθρου 14 της οδηγίας 2008/48 συνίσταται στο να παρέχεται στον καταναλωτή η δυνατότητα να επιλέξει τη σύμβαση που ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες του και, επομένως, να υπαναχωρήσει από μια σύμβαση η οποία, μετά τη σύναψή της, αποδεικνύεται, εντός της προθεσμίας περίσκεψης που παρέχεται για την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης, ακατάλληλη για τις ανάγκες του εν λόγω καταναλωτή. Αφετέρου, σκοπός του άρθρου 14, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της

οδηγίας είναι τόσο να διασφαλιστεί ότι ο καταναλωτής λαμβάνει όλες τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες για να εκτιμήσει την έκταση της συμβατικής του δέσμευσης όσο και να επιβληθεί κύρωση στον πιστωτικό φορέα που δεν του διαβιβάζει τις πληροφορίες τις οποίες προβλέπει το άρθρο 10 της οδηγίας (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ. C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψεις 123 και 124 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 289 Προκειμένου να αποτραπεί ο πιστωτικός φορέας από την παράβαση των υποχρεώσεων που υπέχει από την οδηγία 2008/48 έναντι του καταναλωτή, το Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 126 της απόφασης της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ. (C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736) ότι, σε περίπτωση που ο πιστωτικός φορέας δεν έχει παράσχει στον καταναλωτή τις πληροφορίες τις οποίες προβλέπει το άρθρο 10 της οδηγίας και ο καταναλωτής αποφασίζει να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση πίστωσης μετά την πάροδο της προθεσμίας των δεκατεσσάρων ημερών από της συνάψεώς της, ο επαγγελματίας δεν μπορεί να αιτιάται τον εν λόγω καταναλωτή ότι ασκεί καταχρηστικώς το δικαίωμά του υπαναχώρησης, έστω και αν μεταξύ της σύναψης της σύμβασης και της υπαναχώρησης του καταναλωτή έχει μεσολαβήσει σημαντικός χρόνος.
- 290 Εξ αυτού, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η οδηγία 2008/48 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπει να θεωρήσει ο πιστωτικός φορέας ότι, λόγω της παρόδου σημαντικού χρονικού διαστήματος μεταξύ της σύναψης της σύμβασης και της άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης που προβλέπεται στο άρθρο 14, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, ο καταναλωτής άσκησε καταχρηστικά το δικαίωμά του υπαναχώρησης, σε περίπτωση που κάποια από τις προβλεπόμενες στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας υποχρεωτικές πληροφορίες δεν περιλαμβάνονταν στη σύμβαση πίστωσης ούτε γνωστοποιήθηκε προσηκόντως εκ των υστέρων, ανεξαρτήτως του αν ο καταναλωτής αγνοούσε την ύπαρξη του δικαιώματός του υπαναχώρησης (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Volkswagen Bank κ.λπ., C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψη 127).
- 291 Ωστόσο, πρέπει να διευκρινιστεί συναφώς ότι, σύμφωνα με την απάντηση του Δικαστηρίου που διαλαμβάνεται στη σκέψη 267 της παρούσας αποφάσεως, ο πιστωτικός φορέας δεν μπορεί να επικαλεστεί ότι η άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης είναι καταχρηστική όταν, σε περίπτωση που η σύμβαση περιέχει ελλείψεις ή εσφαλμένες πληροφορίες, η προθεσμία υπαναχώρησης δεν έχει αρχίσει να τρέχει, διότι αποδεικνύεται ότι ο ελλιπής ή εσφαλμένος χαρακτήρας των πληροφοριών αυτών επηρέασε, αφενός, την ικανότητα του καταναλωτή να εκτιμήσει την έκταση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του δυνάμει της οδηγίας 2008/48 και, αφετέρου, την απόφασή του να συνάψει τη σύμβαση.
- 292 Υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων, στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, στοιχεία α' έως δ', στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι η πλήρης εκτέλεση της σύμβασης πίστωσης επιφέρει απόσβεση του δικαιώματος υπαναχώρησης. Περαιτέρω, ο πιστωτικός φορέας δεν δύναται βασίμως να αντιτάξει ότι ο καταναλωτής, λόγω συμπεριφοράς του μεταξύ της σύναψης της σύμβασης και της άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης ή και κατόπιν αυτής, άσκησε καταχρηστικώς το δικαίωμα αυτό όταν, λόγω ελλিপών ή εσφαλμένων πληροφοριών στη σύμβαση πίστωσης, κατά παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48, δεν έχει εκκινήσει η προθεσμία υπαναχώρησης διότι αποδεικνύεται ότι ο ως άνω ελλιπής ή εσφαλμένος χαρακτήρας των πληροφοριών επηρέασε την ικανότητα του καταναλωτή να εκτιμήσει την έκταση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του δυνάμει της οδηγίας 2008/48, καθώς και την απόφασή του να συνάψει τη σύμβαση.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχεία α' έως δ', στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21

- 293 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, στοιχεία α' έως δ', στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν η οδηγία 2008/48 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στη δυνατότητα του πιστωτικού φορέα να προβάλει, σε περίπτωση που ο καταναλωτής ασκεί το δικαίωμα υπαναχώρησης σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, ένσταση περί αποδυνάμωσης του δικαιώματος αυτού βάσει των κανόνων του εθνικού δικαίου, ακόμη και όταν ο καταναλωτής δεν γνώριζε ότι το δικαίωμα αυτό διατηρείται και/ή όταν τουλάχιστον μία από τις υποχρεωτικώς αναγραφόμενες πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας δεν περιλαμβανόταν στη σύμβαση πίστωσης ή περιλαμβανόταν σε αυτήν κατά τρόπο ελλιπή ή εσφαλμένο, χωρίς η πληροφορία αυτή να γνωστοποιηθεί προσηκόντως μεταγενέστερα.
- 294 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48, η προθεσμία υπαναχώρησης των δεκατεσσάρων ημερολογιακών ημερών αρχίζει να τρέχει το πρώτον από τη στιγμή της διαβίβασης στον καταναλωτή των πληροφοριών που προβλέπονται στο άρθρο 10 της οδηγίας, εάν η διαβίβαση αυτή είναι μεταγενέστερη από την ημέρα σύναψης της σύμβασης πίστωσης. Το άρθρο 10 απαριθμεί τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται κατά τρόπο σαφή και ευσύνοπτο στις συμβάσεις πίστωσης.
- 295 Υπενθυμίζεται ότι από το άρθρο 22, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των αιτιολογικών σκέψεων 9 και 10 αυτής, προκύπτει ότι, όσον αφορά τις συμβάσεις πίστωσης που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, αυτή προβλέπει πλήρη εναρμόνιση και, όπως προκύπτει από τον τίτλο του άρθρου 22, είναι αναγκαστικού χαρακτήρα. Επομένως, στους τομείς που καλύπτονται ειδικά από την εν λόγω εναρμόνιση, τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να διατηρούν ή να θεσπίζουν εθνικές διατάξεις διαφορετικές από εκείνες που προβλέπει η οδηγία 2008/48 (απόφαση της 9ης Μαρτίου 2023, *Sogefinancement*, C-50/22, EU:C:2023:177, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 296 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι προϋποθέσεις σχετικά με τον χρόνο άσκησης από τον καταναλωτή του δικαιώματός του υπαναχώρησης εμπίπτουν στο πεδίο της εναρμόνισης στην οποία προβαίνει το άρθρο 14 της οδηγίας 2008/48 και ότι, κατά συνέπεια, δεδομένου ότι η οδηγία δεν προβλέπει χρονικούς περιορισμούς για την άσκηση από τον καταναλωτή του δικαιώματός του υπαναχώρησης στην περίπτωση κατά την οποία ο καταναλωτής δεν έχει λάβει τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 10 της εν λόγω οδηγίας ή τις έχει λάβει κατά τρόπο ελλιπή ή εσφαλμένο και κατά την οποία, σύμφωνα με την απάντηση που διαλαμβάνεται στη σκέψη 267 της παρούσας αποφάσεως, η προθεσμία υπαναχώρησης δεν έχει αρχίσει να τρέχει, ένας τέτοιος περιορισμός, όπως αυτός που θα προέκυπτε από την αποδυνάμωση του δικαιώματος, δεν μπορεί να επιβάλλεται, εντός κράτους μέλους, από την εθνική νομοθεσία (πρβλ. απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, *Volkswagen Bank κ.λπ.*, C-33/20, C-155/20 και C-187/20, EU:C:2021:736, σκέψεις 116 και 117).
- 297 Υπό τις συνθήκες αυτές και προκειμένου να δοθεί απάντηση στους προβληματισμούς του αιτούντος δικαστηρίου, δεν ασκεί επιρροή το αν η επίμαχη εθνική ρύθμιση απορρέει από νόμο που ψήφισε το Κοινοβούλιο του οικείου κράτους μέλους, αν ο καταναλωτής γνώριζε ή όχι ότι διατηρούσε το δικαίωμά του για υπαναχώρηση και αν ο πιστωτικός φορέας είχε τη δυνατότητα να θέσει σε κίνηση την προθεσμία υπαναχώρησης παρέχοντας τις ελλείπουσες, ελλιπείς ή εσφαλμένες πληροφορίες.

- 298 Το ίδιο ισχύει και για το επιχείρημα που προέβαλε η Γερμανική Κυβέρνηση στις γραπτές παρατηρήσεις της, σύμφωνα με το οποίο, κατά το γερμανικό δίκαιο, η αποδυνάμωση δικαιώματος απαιτεί όχι μόνο την πάροδο ορισμένης χρονικής περιόδου, αλλά και πραγματικές περιστάσεις από τις οποίες να προκύπτει ότι η άσκηση του σχετικού δικαιώματος έχει καταχρηστικό χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, από την απάντηση που διαλαμβάνεται στη σκέψη 292 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι ο καταχρηστικός αυτός χαρακτήρας αποκλείεται σε μια κατάσταση όπως αυτή που περιγράφεται στη σκέψη 296 της παρούσας αποφάσεως.
- 299 Υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, στοιχεία α' έως δ', των υποθέσεων C-47/21 και C-232/21 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 2008/48 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στη δυνατότητα του πιστωτικού φορέα να προβάλλει, σε περίπτωση που ο καταναλωτής ασκεί το δικαίωμα υπαναχώρησης σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, ένσταση περί αποδυνάμωσης του δικαιώματος αυτού βάσει των κανόνων του εθνικού δικαίου, εφόσον τουλάχιστον μία από τις υποχρεωτικώς αναγραφόμενες πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας δεν περιλαμβάνονταν στη σύμβαση πίστωσης ή περιλαμβανόταν σε αυτήν κατά τρόπο ελλιπή ή εσφαλμένο, χωρίς η πληροφορία αυτή να γνωστοποιηθεί προσηκόντως μεταγενέστερα και, ως εκ τούτου, δεν εκκίνησε η προβλεπόμενη στο άρθρο 14, παράγραφος 1, προθεσμία υπαναχώρησης.

Επί του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21

- 300 Με το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει ότι, όταν ο καταναλωτής υπαναχωρεί από συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης, κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο ιδ', της οδηγίας, οφείλει να επιστρέψει στον πιστωτικό φορέα το αγαθό που χρηματοδοτήθηκε με την πίστωση ή να έχει περιαγάγει τον πιστωτικό φορέα σε υπερημερία δανειστή σε σχέση με την ανάκτηση του αγαθού αυτού, πριν μπορέσει να ζητήσει και να επιτύχει την επιστροφή των μηνιαίων δόσεων που κατέβαλε στο πλαίσιο της σύμβασης πίστωσης, η δε επιστροφή των δόσεων μπορεί, σε περίπτωση που ο πιστωτικός φορέας αμφισβητήσει το κύρος της υπαναχώρησης, να αναβληθεί μέχρι την οριστική έκβαση της ένδικης διαδικασίας.
- 301 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 3, στοιχείο ιδ', της οδηγίας 2008/48, ως «συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης» ορίζεται η σύμβαση πίστωσης στην οποία η εν λόγω πίστωση χρησιμεύει αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση σύμβασης που αφορά, μεταξύ άλλων, την προμήθεια αγαθών, όπως, εν προκειμένω, ενός αυτοκινήτου, υπό την προϋπόθεση ότι οι δύο αυτές συμβάσεις συνιστούν αντικειμενικά μία οικονομική ενότητα.
- 302 Ωστόσο, η οδηγία 2008/48 δεν περιέχει διατάξεις που να διέπουν τις συνέπειες της υπαναχώρησης του καταναλωτή από σύμβαση πίστωσης συνδεδεμένη με σύμβαση προμήθειας αγαθών. Εξάλλου, η αιτιολογική σκέψη 35 της οδηγίας αναφέρει ότι η οδηγία εφαρμόζεται με την επιφύλαξη των διατάξεων των κρατών μελών που ρυθμίζουν ζητήματα που αφορούν την επιστροφή του αγαθού που χρηματοδοτείται από την πίστωση ή τα συναφή ζητήματα.
- 303 Ελλείψει σχετικής ειδικής νομοθεσίας της Ένωσης, οι λεπτομερείς κανόνες εφαρμογής της προστασίας των καταναλωτών, την οποία προβλέπει η οδηγία 2008/48, εμπίπτουν στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας τους. Εντούτοις, οι κανόνες αυτοί δεν πρέπει να είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που διέπουν παρόμοιες καταστάσεις εσωτερικής φύσης (αρχή της ισοδυναμίας) ούτε να διαμορφώνονται κατά τρόπο που να καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των

δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από την έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 10ης Ιουνίου 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 έως C-782/19, EU:C:2021:470, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 304 Όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, τη μόνη που ασκεί επιρροή στις υπό κρίση υποθέσεις, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι κάθε περίπτωση στην οποία τίθεται το ζήτημα αν εθνική δικονομική διάταξη καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να εξετάζεται λαμβανομένης υπόψη της θέσεως της διατάξεως αυτής στην όλη διαδικασία ενώπιον των διαφόρων εθνικών οργάνων, της εξέλιξης της διαδικασίας και των ιδιαιτεροτήτων της. Υπό το πρίσμα αυτό, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, εφόσον παρίσταται ανάγκη, οι αρχές που αποτελούν τη βάση του εθνικού δικαιοδοτικού συστήματος, όπως η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας (πρβλ. αποφάσεις της 10ης Ιουνίου 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 έως C-782/19 EU:C:2021:470, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 17ης Μαΐου 2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 305 Εν προκειμένω, από τις αποφάσεις περί παραπομπής προκύπτει ότι, κατά το γερμανικό δίκαιο, όταν ο καταναλωτής υπαναχωρεί από σύμβαση πίστωσης, υποχρεούται πάντοτε να επιστρέψει στον πιστωτικό φορέα το αγαθό που χρηματοδοτήθηκε με τη σύμβαση αυτή ή να περιαγάγει τον πιστωτικό φορέα σε υπερημερία δανειστή σε σχέση με την ανάκτηση του αγαθού αυτού, προκειμένου να μπορέσει να αξιώσει και να επιτύχει την επιστροφή των μηνιαίων δόσεων που κατέβαλε στο πλαίσιο της σύμβασης αυτής, ακόμη και όταν ο πιστωτικός φορέας αμφισβητεί το κύρος της υπαναχώρησης, οπότε ο καταναλωτής πρέπει να προσφύγει στη δικαιοσύνη και να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης περιμένοντας την έκβαση της αγωγής αυτής προκειμένου να επιτύχει, σε περίπτωση ευδοκίμησής της, την επιστροφή των μηνιαίων δόσεων.
- 306 Με την επιφύλαξη των εξακριβώσεων στις οποίες οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι διαδικαστικοί αυτοί κανόνες που διέπουν τα έννομα αποτελέσματα τα οποία συνδέονται με την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης που προβλέπεται στο άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 είναι ικανοί να καταστήσουν αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή στην πράξη την άσκηση του δικαιώματος αυτού, αφ' ης στιγμής ο καταναλωτής πρέπει να επιστρέψει το αγαθό που χρηματοδοτήθηκε με την πίστωση ή να περιαγάγει τον πιστωτικό φορέα σε υπερημερία δανειστή σε σχέση με την ανάκτηση του αγαθού αυτού χωρίς ο πιστωτικός φορέας να υποχρεούται συγχρόνως να επιστρέψει τις μηνιαίες δόσεις της πίστωσης που έχει ήδη καταβάλει ο καταναλωτής.
- 307 Υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων, στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-47/21 και C-232/21 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με την αρχή της αποτελεσματικότητας, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει ότι, όταν ο καταναλωτής υπαναχωρεί από συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης, κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο ιδ', της οδηγίας, οφείλει να επιστρέψει στον πιστωτικό φορέα το αγαθό που χρηματοδοτήθηκε με την πίστωση ή να έχει περιαγάγει τον πιστωτικό φορέα σε υπερημερία δανειστή σε σχέση με την ανάκτηση του αγαθού αυτού, χωρίς ο πιστωτικός φορέας να υποχρεούται συγχρόνως να επιστρέψει τις ήδη καταβληθείσες από τον καταναλωτή μηνιαίες δόσεις της πίστωσης.

Επί των δικαστικών εξόδων

308 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόμπου που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

1) Το άρθρο 2, σημείο 6, της οδηγίας 2011/83/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με τα δικαιώματα των καταναλωτών, την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/83,

έχει την έννοια ότι:

σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου, χαρακτηριστικό της οποίας είναι ότι ούτε η ίδια ούτε τυχόν άλλη αυτοτελής σύμβαση προβλέπουν υποχρέωση αγοράς του οχήματος από τον καταναλωτή κατά τη λήξη της σύμβασης, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2011/83 ως «σύμβαση παροχής υπηρεσιών» κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 6, της οδηγίας. Αντιθέτως, η εν λόγω σύμβαση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Σεπτεμβρίου 2002, σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές και την τροποποίηση των οδηγιών 90/619/ΕΟΚ του Συμβουλίου, 97/7/ΕΚ και 98/27/ΕΚ, ούτε της οδηγίας 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου.

2) Το άρθρο 2, σημείο 7, της οδηγίας 2011/83

έχει την έννοια ότι:

σύμβαση παροχής υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 6, της ως άνω οδηγίας, η οποία συνάπτεται μεταξύ του καταναλωτή και του εμπόρου με μέσα επικοινωνίας εξ αποστάσεως δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «εξ αποστάσεως σύμβαση», κατά την έννοια της πρώτης ως άνω διατάξεως, όταν πριν από τη σύναψη της σύμβασης υπήρξε στάδιο διαπραγματεύσεων με ταυτόχρονη φυσική παρουσία του καταναλωτή και ενός ενδιάμεσου ενεργούντος εξ ονόματος ή για λογαριασμό του εμπόρου, κατά τη διάρκεια του οποίου ο καταναλωτής έλαβε από τον ανωτέρω ενδιάμεσο, στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων, όλες τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 6 της εν λόγω οδηγίας και είχε τη δυνατότητα να θέσει ερωτήσεις στον ανωτέρω ενδιάμεσο σχετικά με την υπό σύναψη σύμβαση ή την προτεινόμενη προσφορά, προκειμένου να αρθεί κάθε αβεβαιότητα ως προς το περιεχόμενο της ενδεχόμενης συμβατικής του δέσμευσης με τον έμπορο.

3) Το άρθρο 2, σημείο 8, στοιχείο α', της οδηγίας 2011/83

έχει την έννοια ότι:

σύμβαση παροχής υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 6, της ως άνω οδηγίας, η οποία συνάπτεται μεταξύ του καταναλωτή και του εμπόρου δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος», κατά την έννοια της πρώτης ως άνω διατάξεως, όταν, κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο της σύναψης της σύμβασης με τη χρήση μέσου επικοινωνίας εξ αποστάσεως, ο καταναλωτής μετέβη στο εμπορικό κατάστημα ενδιαμέσου ο οποίος ενεργεί εξ ονόματος ή για λογαριασμό του εμπόρου για τη διαπραγμάτευση της σύμβασης αυτής, αλλά δραστηριοποιείται σε άλλο τομέα δραστηριότητας σε σχέση με τον έμπορο, υπό την προϋπόθεση ότι ο εν λόγω καταναλωτής μπορούσε, ως μέσος καταναλωτής που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, να αναμένει, μεταβαίνοντας στο εμπορικό κατάστημα του ενδιαμέσου, ότι ο τελευταίος θα του απευθύνει εμπορική προσφορά προς τον σκοπό διαπραγμάτευσης και σύναψης σύμβασης παροχής υπηρεσιών με τον έμπορο και ότι επιπλέον μπορούσε ευχερώς να καταλάβει ότι ο ως άνω ενδιαμέσος ενεργούσε εξ ονόματος και για λογαριασμό του εν λόγω εμπόρου.

4) Το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83

έχει την έννοια ότι:

σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτου που συνάπτεται μεταξύ του εμπόρου και του καταναλωτή και χαρακτηρίζεται ως σύμβαση παροχής υπηρεσιών εξ αποστάσεως ή εκτός εμπορικού καταστήματος, κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας, εμπίπτει στην προβλεπόμενη στην ως άνω διάταξη εξαίρεση από το δικαίωμα υπαναχώρησης όσον αφορά τις εξ αποστάσεως συμβάσεις ή τις συμβάσεις εκτός του εμπορικού καταστήματος οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ως άνω οδηγίας και αφορούν υπηρεσίες ενοικίασης αυτοκινήτων με συγκεκριμένη ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης, εφόσον ο κύριος σκοπός της σύμβασης είναι να παράσχει στον καταναλωτή τη δυνατότητα χρήσης οχήματος κατά τη διάρκεια καθορισμένης χρονικής περιόδου προβλεπόμενης από την εν λόγω σύμβαση, έναντι πληρωμής χρηματικών ποσών σε τακτά χρονικά διαστήματα.

5) Το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48

έχει την έννοια ότι:

αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση που θεσπίζει νόμιμο τεκμήριο κατά το οποίο ο έμπορος εκπληρώνει την υποχρέωσή του να παράσχει στον καταναλωτή πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης που διαθέτει, όταν ο έμπορος αυτός παραπέμπει, με τη σύμβαση, σε εθνικές διατάξεις οι οποίες παραπέμπουν με τη σειρά τους σε υπόδειγμα παροχής πληροφοριών που προβλέπεται προς τούτο στη σχετική ρύθμιση, χρησιμοποιώντας συγχρόνως ρήτρες περιλαμβανόμενες στο υπόδειγμα αυτό οι οποίες δεν είναι σύμφωνες με τις επιταγές της ως άνω διατάξεως της οδηγίας. Σε περίπτωση που είναι αδύνατη η σύμφωνη προς την οδηγία 2008/48 ερμηνεία της επίμαχης εθνικής ρύθμισης, το εθνικό δικαστήριο που εκδικάζει διαφορά αποκλειστικώς μεταξύ ιδιωτών δεν υποχρεούται, βάσει του δικαίου της Ένωσης και μόνον, να αφήσει ανεφάρμοστη μια τέτοια ρύθμιση, με την επιφύλαξη της δυνατότητας του δικαστηρίου αυτού να μην εφαρμόσει τη ρύθμιση στηριζόμενο στο εσωτερικό του δίκαιο και, εφόσον δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση, με την επιφύλαξη του δικαιώματος του ζημιωθέντος λόγω

της μη συμβατότητας του εθνικού δικαίου προς το δίκαιο της Ένωσης να αξιώσει αποκατάσταση της εντεύθεν προκύπτουσας ζημίας.

- 6) Το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 14, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας,

έχει την έννοια ότι:

το ποσό των καταβλητέων σε περίπτωση άσκησης από τον καταναλωτή του δικαιώματος υπαναχώρησης ημερήσιων τόκων, το οποίο πρέπει να αναγράφεται σε σύμβαση πίστωσης δυνάμει της διατάξεως αυτής, επ' ουδενί δύναται να υπερβαίνει το ποσό που προκύπτει αριθμητικώς από το συμφωνηθέν στην ως άνω σύμβαση χρεωστικό επιτόκιο. Οι πληροφορίες που παρέχονται στη σύμβαση ως προς το ποσό των ημερήσιων τόκων πρέπει να αναγράφονται με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο, ούτως ώστε, μεταξύ άλλων, να μην ενέχουν, σε συνδυασμό με άλλες πληροφορίες, οποιαδήποτε αντίφαση αντικειμενικώς ικανή να παραπλανήσει έναν μέσο καταναλωτή που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος ως προς το ποσό ημερήσιων τόκων το οποίο θα πρέπει να καταβάλλει εν τέλει. Ελλείψει ενημέρωσης που να συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά αυτά, δεν οφείλονται ημερήσιοι τόκοι.

- 7) Το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο κ', της οδηγίας 2008/48

έχει την έννοια ότι:

η σύμβαση πίστωσης πρέπει να παραθέτει τις ουσιώδεις πληροφορίες που αφορούν όλες τις εξωδικαστικές διαδικασίες ή μηχανισμούς επανόρθωσης που έχει στη διάθεσή του ο καταναλωτής και, ενδεχομένως, το κόστος του καθενός εξ αυτών, το κατά πόσον η αίτηση για την κίνηση εξωδικαστικής διαδικασίας ή μηχανισμού επανόρθωσης πρέπει να κατατίθεται ταχυδρομικώς ή ηλεκτρονικώς, τη φυσική ή ηλεκτρονική διεύθυνση στην οποία πρέπει να αποσταλεί η αίτηση για την κίνηση εξωδικαστικής διαδικασίας ή μηχανισμού επανόρθωσης και τις λοιπές τυπικές προϋποθέσεις στις οποίες υπόκειται η κίνηση εξωδικαστικής διαδικασίας ή μηχανισμού επανόρθωσης, η δε απλή παραπομπή, που γίνεται με τη σύμβαση πίστωσης, σε διαθέσιμο κατόπιν αιτήματος ή αναρτημένο στο διαδίκτυο κανονισμό διαδικασίας ή σε άλλη πράξη ή έγγραφο που αφορά τις λεπτομέρειες πρόσβασης στις εξωδικαστικές διαδικασίες και τους μηχανισμούς επανόρθωσης δεν αρκεί.

- 8) Το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', της οδηγίας 2008/48

έχει την έννοια ότι:

για τον υπολογισμό της αποζημίωσης που οφείλεται σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης του δανείου, πρέπει, κατ' αρχήν, να αναγράφεται στη σύμβαση πίστωσης, κατά τρόπο συγκεκριμένο και ευχερώς κατανοητό για έναν ευλόγως προσεκτικό και ενημερωμένο μέσο καταναλωτή, το πώς υπολογίζεται η εν λόγω αποζημίωση, ούτως ώστε ο καταναλωτής αυτός να μπορεί να προσδιορίσει το ύψος της οφειλόμενης αποζημίωσης σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης βάσει των πληροφοριών που παρέχονται με τη σύμβαση πίστωσης. Πάντως, ακόμη και όταν ο τρόπος υπολογισμού της αποζημίωσης δεν αναγράφεται κατά τρόπο συγκεκριμένο και ευχερώς κατανοητό, η σύμβαση

πίστωσης μπορεί να πληροί την προβλεπόμενη στην ως άνω διάταξη υποχρέωση εφόσον περιέχει άλλα στοιχεία τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα στον καταναλωτή να προσδιορίσει ευχερώς το ποσό της συγκεκριμένης αποζημίωσης, ιδίως δε το μέγιστο ποσό αυτής, το οποίο θα πρέπει να καταβάλει σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης του δανείου.

9) Το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48

έχει την έννοια ότι:

όταν πληροφορία παρεχόμενη από τον πιστωτικό φορέα στον καταναλωτή δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 2, της ως άνω οδηγίας αποδεικνύεται ελλιπής ή εσφαλμένη, η προθεσμία υπαναχώρησης αρχίζει μόνον εφόσον ο ελλιπής ή εσφαλμένος χαρακτήρας της πληροφορίας αυτής δεν δύναται να επηρεάσει την ικανότητα του καταναλωτή να εκτιμήσει την έκταση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του δυνάμει της εν λόγω οδηγίας, ούτε την απόφασή του να συνάψει τη σύμβαση, και να του στερήσει ενδεχομένως τη δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματά του υπό τις ίδιες κατ' ουσίαν συνθήκες με εκείνες που θα επικρατούσαν εάν η πληροφορία αυτή είχε παρασχεθεί κατά τρόπο πλήρη και ακριβή.

10) Το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2008/48

έχει την έννοια ότι:

η σύμβαση πίστωσης πρέπει να προσδιορίζει, υπό μορφή συγκεκριμένου ποσοστού, το επιτόκιο υπερημερίας όπως ισχύει τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης και πρέπει να αναλύει επακριβώς τον μηχανισμό προσαρμογής του εν λόγω επιτοκίου. Όταν το εν λόγω επιτόκιο καθορίζεται σε συνάρτηση με κυμαινόμενο επιτόκιο αναφοράς, πρέπει να αναγράφεται στη σύμβαση πίστωσης το επιτόκιο αναφοράς που ισχύει κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης, διευκρινιζομένου ότι ο τρόπος υπολογισμού του επιτοκίου υπερημερίας σε συνάρτηση με το επιτόκιο αναφοράς πρέπει να παρατίθεται στη σύμβαση κατά τρόπο ευχερώς κατανοητό από έναν μέσο καταναλωτή ο οποίος δεν διαθέτει εξειδικευμένες χρηματοοικονομικές γνώσεις, ούτως ώστε αυτός να μπορεί να υπολογίσει το επιτόκιο υπερημερίας βάσει των πληροφοριών που παρέχονται με την εν λόγω σύμβαση. Επιπλέον, η σύμβαση πίστωσης πρέπει να εμφανίζει τη συχνότητα της αναπροσαρμογής του ως άνω επιτοκίου αναφοράς, ακόμη και αν αυτή καθορίζεται από τις εθνικές διατάξεις.

11) Το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48

έχει την έννοια ότι:

η πλήρης εκτέλεση της σύμβασης πίστωσης επιφέρει απόσβεση του δικαιώματος υπαναχώρησης. Περαιτέρω, ο πιστωτικός φορέας δεν δύναται βασίμως να αντιτάξει ότι ο καταναλωτής, λόγω συμπεριφοράς του μεταξύ της σύναψης της σύμβασης και της άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης ή και κατόπιν αυτής, άσκησε καταχρηστικώς το δικαίωμα αυτό όταν, λόγω ελλιπών ή εσφαλμένων πληροφοριών στη σύμβαση πίστωσης, κατά παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48, δεν έχει εκκινήσει η προθεσμία υπαναχώρησης διότι αποδεικνύεται ότι ο ως άνω ελλιπής ή εσφαλμένος χαρακτήρας των πληροφοριών επηρέασε την ικανότητα του καταναλωτή

να εκτιμήσει την έκταση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του δυνάμει της οδηγίας 2008/48, καθώς και την απόφασή του να συνάψει τη σύμβαση.

12) Η οδηγία 2008/48

έχει την έννοια ότι:

αντιτίθεται στη δυνατότητα του πιστωτικού φορέα να προβάλει, σε περίπτωση που ο καταναλωτής ασκεί το δικαίωμα υπαναχώρησης σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, ένσταση περί αποδυνάμωσης του δικαιώματος αυτού βάσει των κανόνων του εθνικού δικαίου, εφόσον τουλάχιστον μία από τις υποχρεωτικώς αναγραφόμενες πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας δεν περιλαμβανόταν στη σύμβαση πίστωσης ή περιλαμβανόταν σε αυτήν κατά τρόπο ελλιπή ή εσφαλμένο, χωρίς η πληροφορία αυτή να γνωστοποιηθεί προσηκόντως μεταγενέστερα και, ως εκ τούτου, δεν εκκίνησε η προβλεπόμενη στο άρθρο 14, παράγραφος 1, προθεσμία υπαναχώρησης.

13) Το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με την αρχή της αποτελεσματικότητας,

έχει την έννοια ότι:

αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει ότι, όταν ο καταναλωτής υπαναχωρεί από συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης, κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο ιδ', της οδηγίας, οφείλει να επιστρέψει στον πιστωτικό φορέα το αγαθό που χρηματοδοτήθηκε με την πίστωση ή να έχει περιαγάγει τον πιστωτικό φορέα σε υπερημερία δανειστή σε σχέση με την ανάκτηση του αγαθού αυτού, χωρίς ο πιστωτικός φορέας να υποχρεούται συγχρόνως να επιστρέψει τις ήδη καταβληθείσες από τον καταναλωτή μηνιαίες δόσεις της πίστωσης.

(υπογραφές)